

Dž. G. Balard

potopljeni svet

• Kentaur • Naučna fantastika

1. NA OBALI KOD RICA

Uskoro će biti suviše toplo. Nešto posle osam časova, Kerans je sa hotelskog balkona posmatrao kako se sunce diže iza gustih gajeva džinovskih gimnosperma *Gimnosperm - golosemenica, drvo s golim semenom; prim. prev.* koji su se gomilali nad krovovima napuštenih robnih kuća udaljenih četiri stotine jardi od njega, na istočnoj strani lagune. Nemilosrdna snaga sunca osećala se čak i kroz debelo maslinastozelenu lišće paprati. Tupi prelomljeni zraci dobovali su mu o gole grudi i pleća, izvlačeći prve kapljice znoja, i on stavi naočare za sunce da bi zaštitio oči. Sunčev disk nije više bio jasno određen krug, već široka rasplinuta elipsa koja se razvija na istočnom horizontu kao ogromna plamena kugla; njen odsjaj pretvarao je mrtvu olovnu površinu lagune u blistav bakarni štit. Do podneva, za manje od četiri sata, izgledaće kao da voda gori.

Kerans se obično budio u pet i stizao u biološku stanicu za ispitivanje upravo tako da uspe obaviti bar četiri od pet sati posla pre nego što vrućina postane nepodnošljiva, ali jutros ga je mrzelo da napusti svežu luku hotelskog apartmana zaklonjenu vazдушnom zavesom. Samo za doručkom proveo je dva sata, onda je ispunio šest strana svoga dnevnika, namerno otežući polazak dok pukovnik Rigs ne naiđe kraj hotela u svom patrolnom čamcu, pošto je znao da će tada već biti prekasno da se ide u stanicu. Pukovnik je uvek bio željan razgovora, naročito kad bi razgovor bio potkrepljen kojom čašicom aperitiva; dok on ode biće bar pola dvanaest, a misli će mu se vrteti samo oko ručka u bazi.

Rigsa je, međutim, nešto zadržalo. Verovatno je duže nego obično obilazio obližnje lagune, ili je možda čekao da Kerans stigne u stanicu za ispitivanje. Kerans se za trenutak zapita da li da pokuša uspostaviti vezu sa njim preko radio-otpremnika što ga je jedinica za vezu postavila u holu, ali konzola je bila zatrpana gomilom knjiga, a baterija prazna. Podoficir zadužen za radio-stanicu u bazi protestovao je kod Rigsa kada se njegova vesela emisija starih zabavnih pesama i lokalnih vesti - o napadu dve iguane na helikopter prethodne noći, poslednjim podacima o temperaturi i

vlažnosti - iznenada prekinula još na polovini prvog dela. Ali Rigs je shvatio da je to Keransov nesvestan pokušaj da prekine svoje veze s bazom - namerno nebrižljivo naslagana piramida knjiga koja je skrivala aparat, isuviše je očigledno odudarala od Keransove uobičajene sitničave urednosti - i s tolerancijom je prihvatio njegovu potrebu da se izdvoji.

Naslonjen na ogradu balkona, dok su mu se mršava uglasta ramena i ispijen profil odražavali u nepokretnoj vodi deset spratova ispod njega, Kerans je posmatrao jednu od bezbrojnih termalnih oluja kako briše čestarom ogromnih rastavića, uz potok koji vodi iz lagune. Uhvaćene okolnim zgradama i slojevima obrtanja na stotinu stopa iznad vode, vazdušne kese su se brzo zagrevale, onda bi se rasprsele uvis kao baloni koji beže, ostavljajući za sobom iznenadan vakuum detonacije. Oblaci pare koji su visili nad potokom, za trenutak se rasturiše i žestok minijaturni tornado pređe preko 60 stopa visokih biljaka preturajući ih kao palidrvca. Zatim, isto tako naglo kao što je i došla, oluja se smiri, a velika stubasta debla potonuše ispreturana pod vodu kao tromi aligatori.

Kerans pomisli u sebi kako je bio pametan što je ostao u hotelu - što je temperatura više rasla, to su oluje izbijale sve češće - ali je znao da pravi razlog leži u prihvatanju činjenice da gotovo više ništa ne ostaje da se uradi. Određivanje bioloških mapa postalo je besmislena igra, jer je nov biljni svet nadirao tačno prema linijama koje su predviđene još pre dvadeset godina, i on je bio siguran da se u Kamp Berdu na severnom Grenlandu niko ne trudi čak ni da zavede njihove izveštaje, a kamoli da ih čita.

U stvari, stari dr Bodkin, Keransov pomoćnik u stanici, bio je lukavo pripremio nešto što je trebalo da bude izveštaj očevica; sastavio ga je jedan od podoficira pukovnika Rigsa, a reč je bila o velikom gušteru sa džinovskim leđnim perajem u obliku jedra koji je viđen kako krstari jednom lagunom, i koji se ni po čemu nije mogao razlikovati od pelikozaurusa, drevnog pensilvanskog gmizavca. Da je taj izveštaj bio primljen onako kako stoji - kao vesnik ozbiljnog povratka doba džinovskih gmizavaca - na njih bi se smesta sručila vojska ekologa sa borbenom jedinicom naoružanom atomskim oružjem i naredbama da produže na jug brzinom od dobrih dvadeset

čvorova. Međutim, ništa se nije čulo sem uobičajenog signala kojim se potvrđuje prijem. Možda su stručnjaci u Kamp Berdu bili suviše umorni čak i da se smeju.

Krajem meseca, pukovnik Rigs i njegova mala izolovana jedinica završiće pregledanje grada (da li je to nekada bio Berlin, Pariz ili London, pitao se Kerans) i krenuće na sever, vukući sa sobom stanicu za ispitivanje. Keransu je bilo teško da poveruje da će ikada napustiti apartman u potkrovlju u kome je stanovao poslednjih šest meseci. Rado je priznavao da 'Ric' s punim pravom zaslužuje svoju reputaciju - kupatilo je, na primer, sa lavaboima od crnog mermera, sa pozlaćenim slavinama i ogledalima ličilo na bočnu kapelu u katedrali. Na neki čudan način osećao je zadovoljstvo da veruje kako je on poslednji gost koji će odsesti u hotelu, identifikujući ono što je shvatao kao završnu fazu svoga sopstvenog života - odiseju na sever kroz potopljene gradove juga, odiseju koja treba uskoro da se završi njihovim povratkom u Kamp Berd i njegovu oštru disciplinu - sa ovim oproštajnim zalaskom duge i sjajne istorije hotela.

Zaposeo je 'Ric' dan po njihovom dolasku, jedva čekajući da svoju skućenu kabinu među laboratorijskim stolovima u stanici za ispitivanje zameni ogromnim visokim sobama napuštenog hotela. Raskošan nameštaj presvučen brokatom i bronzane statue u stilu *art nouveau Art Nouveau - nova umetnost; prim. prev.* u nišama hodnika prihvatio je kao prirodnu pozadinu svog postojanja, uživajući u tananoj atmosferi melanholije koja okružuje ove poslednje tragove jednog nivoa civilizacije što sada praktično iščezava zauvek. Mnoge druge zgrade oko lagune već su odavno klonule i skliznule pod mulj, otkrivajući svoje jevtino poreklo, i 'Ric' je sada stajao na zapadnoj obali u blistavoj usamljenosti; velike plave mrlje truleži koje su izbijale po zastiračima u mračnim hodnicima naglašavale su dostojanstvenost te zgrade iz XIX veka.

Apartman je prvobitno bio projektovan za jednog milanskog finansijera i bio je raskošno namešten i uređen. Toplotne zavese još su bile savršeno zaptivene, mada se prvih šest spratova hotela nalazilo ispod površine vode, a noseći zidovi počinjali su da pucaju, dok je uređaj za klimatizaciju od 250 ampera radio bez prestanka. Mada je hotel bio nenastanjen već deset godina, na pločama kamina

i pozlaćenim stolovima bilo je veoma malo prašine, a na triptihu fotografskih portreta na stolu presvučenom krokodilskom kožom - finansijer, finansijer i doterana, dobro uhranjena porodica, finansijer i još doteranija poslovna zgrada od pedeset spratova - jedva da se uhvatila poneka mrlja. Srećom po Keransa, njegov prethodnik je otišao odatle na brzinu, pa su vitrine i ormani bili prepuni dragocenosti, teniskih reketa sa drškama od slonovače i rukom slikanih domaćih haljina, a bar je bio obilno snabdeven onim što je sada predstavljalo odabrane vrste viskija i rakije.

Džinovski komarac anofeles, velik kao vilin konjic, prozujala pored njegovog lica, pa zaroni dole prema plovećem keju gde je bio privezan Keransov splav. Sunce se još skrivalo iza rastinja na istočnoj strani lagune, ali sve veća vrućina izvlačila je goleme grabljive insekte iz njihovih rupa, pa su gmizali po celoj površini hotela obrasloj mahovinom. Keransa je mrzelo da ode sa balkona i skloni se iza žičane mreže. U svetlosti ranog jutra nad lagunom se nadvila čudna i tužna lepota; turobno crno-zeleno lišće gimnosperma, uljeza iz prohujalog trijasa, i polupotopljene belolike građevine XX veka još su se zajedno odražavale u tamnom ogledalu vode, dva isprepletana sveta na izgled zaustavljena na nekom raskršću vremena. Iluzija za trenutak iščeze kad gigantski vodeni pauk probi zejtinjavu površinu na sto jardi od njega.

U daljini, negde iza potopljene gromade velike gotske zgrade, na pola milje prema jugu, kašljao je i poigravao dizel-motor. Kerans ode sa balkona zatvorivši žičana vrata za sobom i uđe u kupatilo da se obrije. Voda je već davno prestala da teče kroz slavine, ali je Kerans održavao rezervoar u velikoj kadi; brižljivo je prečišćavao vodu u kazanu domaće izrade koji se nalazio na krovu i cevima je dovodio kroz prozor.

Mada je imao samo četrdeset godina, Keransu je brada pobelela od radio-fluora u vodi, ali je zbog izbledele, kratko podšišane kose i tena boje tamnog ćilibara izgledao bar deset godina mlađi. Hronično odsustvo apetita i nove vrste malarije zbrčkale su mu suhu ispucalu kožu ispod jagodica, naglašavajući asketski sklop njegovog lica. Dok se brijao, kritički je ispitivao svoje crte, opipavao prstima sužene površine i gnječio omekšalu muskulaturu koja je polako menjala

konture, otkrivajući jednu ličnost koja je ostajala pritajena tokom njegovog pređašnjeg života kao odraslog čoveka. Uprkos samoposmatračkom maniru, sada je izgledao opušteniji i uravnoteženiji nego što je - koliko se sećao - ikada bio, i svojim hladnim plavim očima gledao je sebe iz ironične udaljenosti. Prošla je ona pomalo samosvesna obuzetost sopstvenim svetom, intimnim ritualima i običajima. Ako se drži po strani od Rigsa i njegovih ljudi, to je jednostavno stoga što mu to više odgovara, a ne iz mizantropije.

Dok je izlazio, sa gomile koju je finansijer ostavio u ormanu uze svilenu košulju svetle boje sa monogramom i uskoči u par brižljivo ispeglanih pantalona sa ciriškom etiketom. Čvrsto zatvorivši dvostruka vrata za sobom - apartman je u stvari bio staklena kutija unutar spoljnih zidova od cigle - uputi se niz stepenište.

Stiže na pristanište upravo kad se kuter pukovnika Rigsa, pravljen čamac za iskrcavanje, uvlačio pored splava. Rigs je stajao na pramcu: doterana kočoperna figura sa jednom nogom u čizmi podignutom na rampu i kao kakav starovremenski istraživač Afrike, osmatrao vijugave rukavce i opušteno rastinje u džungli.

"Dobro jutro, Roberte", pozdravi Keransa i skoči na nesigurnu platformu sastavljenu od buradi od pedeset galona svezanih ujedno u drveni okvir. "Dobro što si još tu! Imam jedan posao u kome mi možeš pomoći. Postoji li mogućnost da uzmeš dan odsustva iz stanice?"

Kerans mu pomože da se popne na betonski balkon koji je nekada pripadao jednom apartmanu na sedmom spratu. "Naravno, pukovniče. U stvari, već sam ga uzeo."

Rigs je praktično imao potpunu vlast u stanici za ispitivanje i trebalo je da Kerans traži od njega dozvolu, ali je odnos između dva čoveka bio bez ceremonija. Radili su zajedno više od tri godine, dok se stanica za ispitivanje sa svojom vojnom pratnjom polako kretala ka severu kroz evropske lagune, i Rigs se zadovoljavao time da pusti Keransa i Bodkina da rade posao na svoj način, sam dovoljno zauzet poslovima oko određivanja geografskog položaja pokretnih kejova i luka i oko evakuacije poslednjih stanovnika. U vezi sa ovim drugim zadatkom često mu je bila potrebna Keransova pomoć, jer ljudi koji su i dalje živeli u potonulim gradovima bili su većinom ili

psihopatski tipovi, ili su patili od slabe ishranjenosti ili bolesti radijacije.

Pored upravljanja stanicom za ispitivanje, Kerans je obavljao i dužnost sanitetskog oficira jedinice. Mnogim ljudima na koje su nailazili bila je potrebna hitna bolnička nega pre nego što bi ih helikopterom prebacili na neku od velikih cisterni-brodova za iskrcavanje koji su prevozili izbeglice do Kamp Berda. Povređenom vojnom osoblju koje je bilo ostavljeno na bloku poslovnih zgrada u napuštenoj močvari, osamljenicima na samrti nesposobnima da razluče sopstvene ličnosti od gradova u kojima su proveli život, obeshrabrenim pljačkašima koji su ostali da bi ronili za plenom - svima je Rigs dobroćudno, ali čvrstom rukom pomagao da se vrate u bezbednost, a Kerans je stajao uz njega, spreman da pruži kakvo sredstvo protiv bolova ili za umirenje. I pored pukovnikove vojničke žustrine, Kerans je smatrao da je on inteligentan i osećajan, i da ima skrivenu rezervu komedijaškog humora. Ponekad se pitao kako bi bilo da to proveri tako što bi mu ispričao o Bodkinovom pelikozaurusu, ali je ipak odlučio da to ne učini.

Podoficir koji je naseo podvali, jedan natmuren savestan Škotlandanin po imenu Makredi, popeo se na žičani kavez koji je ograđivao palubu kutera, i brižljivo sklanjao teško lišće paprati i puzavica koji su popadali po njemu. Nijedan od trojice ostalih nije ni pokušao da mu pomogne; pod jako opaljenom kožom, lica su im izgledala ispijena i zgrčena, i nepokretno su sedeli jedan pored drugog naslonjeni na pregradni zid. Stalna žega i obilne dnevne doze antibiotika izvukli su iz njih svu energiju.

Kad se sunce podiže nad lagunom nagoneći oblake pare u veliku zlatnu koprenu, Kerans oseti strašan zadah žabokrečine, otužne zgusnute mirise mrtve vegetacije i životinjskih lešina u raspadanju. Ogromne muve su se vijale odbijajući se o žičani kavez kutera, a džinovski slepi miševi jurili su preko pregrejane vode ka svojim rupama u razorenim zgradama. Kerans shvati da je laguna koja je pre nekoliko minuta izgledala divna i bistra sa njegovog balkona, u stvari samo baruština ispunjena otpacima.

"Hajdemo gore na palubu", predloži on Rigsu, spuštajući glas da ga ostali ne bi čuli. "Častim te pićem."

"Dobar si! Milo mi je što vidim da si stvarno počeo u velikom stilu."

Rigs viknu Makrediju: "Naredniče, odoh gore da vidim hoću li moći da pokrenem doktorovu jedinicu za destilaciju." Potom namignu Keransu kad Makredi ovo prihvati sumnjičavim klimanjem glave, ali je izgovor bio bezazlen. Većina ljudi nosila je čaturice, pa kad bi dobili narednikovo gundajuće odobrenje, izvlačili bi ih i spokojno čekali dok se pukovnik ne vrati.

Kerans prekorači preko prozorskog simsa u spavaću sobu koja je gledala na kej. "Kakav ti je to problem, pukovniče?"

"To nije moj problem. Ako je uopšte problem, onda je tvoj."

Vukli su se uza stepenice dok je Rigs udario palicom po puzavicama koje su obavijale ogradu.

"Zar ti lift još nije proradio? Uvek sam smatrao da se ova kuća precenjuje." Ipak se, nasmeši odajući priznanje kad su kročile u čist i prohladan vazduh potkrovlja, i sa zahvalnošću je seo u jednu od naslonjača sa pozlaćenim nogama u stilu Luja XV. "Boga mi, ovo je vrlo elegantno. Znaš, Roberte, ja mislim da ti imaš prirodan dar za smucanje po obali. Možda ću se doseliti ovamo kod tebe. Postoji li kakvo upražnjeno mesto?"

Kerans zavrte glavom, pritisnu jednu pločicu u zidu i sačeka da se iz lažne police za knjige pojavi koktel-bar. "Pokušaj kod Hiltona." Usluga je bolja.

Odgovorio je u šali, ali ma koliko da je voleo Rigsa, još više je voleo da se što manje viđa sa njim. Sada su bili razdvojeni lagunama, i džungla je dobro prigušivala zveckanje i žamor iz kuhinje i arsenala u bazi. Poznavao je svakog od dvadesetorice ljudi u jedinici bar dve-tri godine, ali izuzimajući Rigsa i Makredija, i pored nekoliko škrto progundanih reči i pitanja u brodskoj bolnici, ni sa jednim od njih nije progovorio već šest meseci. Čak je i kontakte sa Bodkinom sveo na minimum. Uzajamnim pristankom, dva biologa su izostavila uobičajene sitne ljubaznosti i laku konverzaciju koja im je održavala raspoloženje u prve dve godine dok su radili na katalozima i pripremali slajdove u laboratoriji.

Ovo sve veće osamljivanje i zatvaranje u sebe koje su pokazivali i ostali članovi jedinice, i od čega je jedino živahni Rigs izgledao imun, podsećalo je Keransa na metabolizam koji se umrtvljuje i na biološko povlačenje svih životinjskih formi na pragu neke krupne metamorfoze: Ponekad se pitao u kakvu prelaznu zonu on lično

stupa, siguran da njegovo povlačenje nije simptom pritajene šizofrenije, nego brižljiva priprema za jednu radikalno novu sredinu, sa njenim sopstvenim unutrašnjim pejzažom i logikom, gde će stare kategorije misli predstavljati samo teret.

Pruži Rigsu veliku čašu viskija, potom odnese svoju do stola, na kraju skloni nekoliko od onih knjiga koje su bile natrpane preko radio-konzole.

"Pokušavaš li ikad da slušaš tu stvar?" upita Rigs, kao prekorevajući ga u šali.

"Nikada", reče Kerans. "Ima li to nekog smisla? Znamo sve vesti za sledeća tri miliona godina."

"Ne znaš! Stvarno bi trebalo da ga otvoriš barem s vremena na vreme. Čuju se sve moguće interesantne stvari." Spusti piće i naže se napred. "Na primer, jutros bi čuo da se tačno za tri dana od danas pakujemo i odlazimo zauvek." Klimnu glavom kad ga Kerans iznenađeno pogleda. "Stiglo je sinoć iz Berda. Izgleda da se voda još diže; sav posao koji smo uradili bio je potpuno uzaludan - kao što sam ja, uostalom, uvek tvrdio. I američke i ruske jedinice su opozvane. Temperature na ekvatoru sada dostižu osamdeset pet stepeni i stalno rastu, a kišni pojasevi idu neprekidno sve do dvadesete paralele. I sve je više mulja..."

Prekide i zagleda se zamišljeno u Keransa. "Šta je? Zar ti nije laknulo što idemo!"

"Naravno", automatski reče Kerans. Držao je praznu čašu i prešao preko sobe sa namerom da je stavi na bar; shvati da umesto toga, odsutno dodiruje sat iznad kamina. Izgledalo je da nešto traži po sobi. "Tri dana, kažeš?"

"Šta hoćeš - tri miliona?" isceri se Rigs. "Roberte, ja mislim da ti potajno želiš da ostaneš."

Sabravši se, Kerans stiže do bara i napuni čašu. Uspeo je da preživi monotoniju i dosadu prethodne godine jedino tako što je sebe namerno zadržavao izvan normalnog sveta vremena i prostora, pa iznenađan povratak na zemlju izbacio ga je u trenu iz koloseka. Pored toga je znao da postoje i drugi razlozi i obaveze.

"Ne budi nemoguć", nemarno odgovori. "Jednostavno nisam shvatio da bismo mogli da se povučemo u tako kratkom roku. Razume se da mi je drago što odlazim. Mada priznajem da mi je ovde bilo lepo."

Pokaza rukom na apartman. "Možda je ovo privlačno za moj temperament fin de siecle. *Fin de siecle - s kraja stoleća; prim. prev.* Gore u Kamp Berdu stanovaću u polovini konzerve za jedan obrok. Najbliže ovome što ću ikada dobiti biće 'Igranje sa Betovenom' na lokalnom radiju."

Rigs zaurla na ovaj humor nezadovoljnika, onda ustade zakopčavajući bluzu. "Čudan si ti Roberte."

Kerans naglo iskapi svoje piće. "Vidi, pukovniče, mislim da ti jutros ipak neću moći da pomognem. Iskrslo je nešto prilično hitno." Primeti kako Rigs lagano klima glavom. "A, vidim. To je bio tvoj problem. Moj problem."

"Tačno. Video sam je sinoć, i opet jutros pošto je vest stigla. Moraćeš da je ubediš, Roberte! Sada bez uvijanja odbija da ide. Ona ne shvata da je ovoga put kraj, da više neće biti isturenih jedinica. Možda će moći da se muva ovde još šest meseci, ali u martu iduće godine, kad kišni pojasevi stignu dovde, nećemo moći da uvučemo čak ni helikopter. U svakom slučaju to se tada nikoga neće ticati. Rekao sam joj to, a ona je jednostavno otišla."

Kerans se suvo nasmeši, zamišljajući pred sobom poznato uvijanje kukova i oholi korak. "Beatrisa može ponekad da bude teška", izvrđavao je, nadajući se da nije uvredila Rigsa. Verovatno će biti potrebno više od tri dana da se ona predomisli, a želeo je da bude siguran da će pukovnik i dalje čekati. "Ona je složena ličnost, živi na mnogo nivoa. Sve dok svi oni ne budu sinhronizovani može se ponašati kao da je luda."

Iziđoše iz apartmana, a Kerans zavrnu vazdušne brave i namesti termostatske alarmne uređaje tako da vazduh kroz dva sata dobije prijatnu temperaturu od 30 stepeni. Uputiše se na platformu za pristajanje. Rigs je s vremena na vreme zastajao da bi uživao u prohladnom, zlatastom vazduhu u jednoj od sala što gledaju na lagunu i šištao na zmije koje su nečujno klizile između plesnivih sofa. Uđoše u kuter i Makredi zalupi vrata kaveza za njima.

Posle pet minuta krenuše iz hotela preko lagune, sa splavom koji je klizio i vrteo se iza kutera. Zlatni talasi svetlucali su u uzavrelom vazduhu, i činilo se da prsten golemih biljaka igra oko njih na vrućini kao džungla vudua. *Vudu - primitivna religija u zapadnoj Africi koju*

karakteriše verovanje u mađiju i upotrebu amajlija, fetiša, primenu čarolija, itd. Takođe onaj koji ispoveda vudu; prim. prev.

Rigs je mračno buljio kroz kavez.

"Hvala bogu kad je došao taj signal iz Berda! Trebalo je već odavno da se izvučemo odavde. Besmisleno je sve ovo upisivanje luka u mape za korišćenje u nekoj hipotetičnoj budućnosti. Čak iako prestanu sunčane bure proći će deset godina pre nego što se učini bilo kakav ozbiljniji pokušaj ponovnog zauzimanja tih gradova. Do tada će najveći broj velikih zgrada biti zagušen pod muljem. Biće potrebno nekoliko divizija da se iskrči džungla samo iz ove lagune. Bodkin mi jutros reče da neke od kruna - kruna neugljenisanih biljaka, razumeš - imaju preko dve stotine stopa u visinu. Čitav kraj nije ništa drugo doli jedan prokleti zoološki vrt."

Skide svoju zašiljenu kapu i protrlja čelo, zatim počeo da viče da bi nadjačao sve glasnije urlanje dva spoljna dizel-motora: "Ako Beatrisa ostane ovde mnogo duže, onda je luda. Uzgred, to me podseća na jedan drugi razlog zbog kojeg moramo izići odavde." Baci brz pogled preko broda na visoku usamljenu priliku narednika Makredija, koji je držao krmu ukočeno buljeći u vodu ispod kutera, i na usukana opsednuta lica ostalih ljudi. "Kaži mi, doktore, kako spavaš ovih dana?"

Zbunjen, Kerans se okrete da porleda pukovnika, pitajući se da li je to aluzija na njegov odnos sa Beatrisom Dal. Rigs ga je posmatrao svojim svetlim inteligentnim očima, savijajući palicu negovanim rukama. "Vrlo čvrsto", odgovori pažljivo. "Nikad bolje. Zašto pitaš?"

Ali Rigs samo klimnu glavom i počeo da izdaje uputstva Makrediju.

2. DOLAZAK IGUANA

Krešćeći kao benši, *Benši (u Irskoj) - zla vila koja predskazuje nesreću, smet u porodici; prim. prev.* isterana iz svog staništa, veliki slepi miš sa zatupastom njuškicom sunu uvis iz jedne od uzanih pukotina nedaleko od zatona i skrenu pravo na kuter. Pošto mu je čulo za navigaciju bilo poremećeno lavirintom ogromnih mreža koje su po zatonu isplele kolonije tarantela, *Tarantela - otrovan pauk; prim. prev.* on promaši žičani zaklon iznad Keransove glave za samo nekoliko stopa, pa odjedri duž potopljenih poslovnih zgrada, promičući kroz džinovsko lišće paprati koja je izbijala iz njihovih krovova. Odjednom, dok je prolazio kraj jednog isturenog venca, nekakvo nepomično stvorenje sa glavom kao od kamena zinu munjevitom brzinom i iščupa slepog miša iz vazduha. Začu se kratak prodoran krik, i Kerans za trenutak spazi zdrobljena krila stisnuta gušterovim vilicama. Onda se gmizavac nevidljivo povuče nazad u lišće.

Duž celog zatona iguane su ih posmatrale kako prolaze. Čučale su u prozorima kancelarija i robnih kuća, a njihove tvrde sleđene glave kruto su se trzale. Bacale su se u talas za kuterom, škljocale zubima na insekte koji su popadali sa lijana i istrulelih panjeva, onda su plivale kroz prozore i puzale uza stepenice do svojih bivših položaja koji su im pružali nadmoćnost, gomilale se po tri, jedna preko druge. Bez ovih gmizavaca, lagune i zatoni od poslovnih zgrada, napola utonuli u ogromnu vrelinu, imali bi čudnu lepotu sna, ali su iguane i bazilisci *Bazilisk - vrsta guštera; prim. prev.* podsećali na stvarnost. Kao što su pokazivala njihova mesta u nekadašnjim salama za konferencije, gmizavci su preuzeli grad. Opet su predstavljali dominantnu formu života.

Gledajući gore u prastara bezosećajna lica, Kerans je mogao da shvati onaj čudni strah koji su ona izazivala, budeći iznova arhajska sećanja na zastrašujuće džungle Paleocena, kad su se gmizavci povukli pred pojavom sisara, i da oseti onu nepomirljivu mržnju koju jedna zoološka klasa oseća prema drugoj klasi koja joj nasilno uzima

prevlast.

Na kraju zatona uđoše u sledeću lagunu - veliki krug tamnozelene vode čiji je prečnik iznosio gotovo pola milje. Dva paralelna reda crvenih plovaka od plastične mase označavala su kanal prema otvoru na drugoj strani. Kuter je gazio nešto više od jedne stope, i dok su išli kroz mirnu vodu a sunce padalo koso iza njih otvarajući potopljene dubine, mogli su da vide jasne obrise petospratnica i šestospratnica kako se ukazuju kao džinovske utvare; tu i tamo, površinu bi probijao krov pokriven mahovinom kad bi talas prošao kraj njega.

Na šezdeset stopa ispod kutera pružalo se pravo sivo šetaliste između zgrada, ostaci nekadašnje saobraćajne arterije. Zardale ispupčene školjke automobila još su stajale uz ivičnjak. Mnoge lagune u centru grada bile su okružene netaknutim prstenom zgrada, i stoga je u njih prodrlo sasvim malo mulja. Bez vegetacije sem nekoliko lutajućih spletova sargaskih algi, ulice i trgovine bile su očuvane gotovo netaknute, slične odrazu u jezeru koji je nekako izgubio svoj original.

Glavna masa grada bila je već odavno iščezla, i samo su zgrade sa čeličnom konstrukcijom u centralnim trgovačkim i finansijskim delovima preživle nezaustavljive vode. Kuće od cigle i prizemne fabrike u predgrađima nestale su potpuno pod navalom mulja. Na mestima gde su nanosi mulja izbijali na površinu uzdizale su se gigantske šume u usplamtelo prigušeno zeleno nebo, pritiskujući nekadašnja žitna polja umerenog pojasa Evrope i Severne Amerike. Neprolazne džungle slične prašumama Mato Grosa, koje su ponegde dostizale i po tri stotine stopa u visinu, predstavljale su košmaran svet organskih formi koje se utrkuju među sobom, rapidno se vraćajući u paleozojsku prošlost, pa su vojne jedinice Ujedinjenih Nacija mogle da prolaze jedino kroz spletove laguna stvorenih iznad nekadašnjih gradova. Ali su i ove lagune sada bivale zapušene muljem, a zatim poplavljene.

Kerans se sećao beskrajnog niza zelenih sutona koji su se spuštali za njima dok su se on i Rigs polako kretali Evropom na sever, napuštajući gradove jedan za drugim, a kužna vegetacija prekrivala uzane kanale i bujala s krova na krov.

Sada je trebalo da napuste još jedan grad. Uprkos masivnoj

konstrukciji glavnih trgovačkih zgrada, on se sastojao od jedva nešto više od tri glavne lagune opkoljene nizom malih jezera od po pedeset jardi u prečniku i mrežom uzanih zatona i rukavaca koji su krivudali prateći grubo prvobitan plan ulica u gradu i ulazili u okolnu džunglu. Tu i tamo, potpuno bi iščezavali ili širili se u usparene površine otvorene vode koje su predstavljale ostatke nekadašnjih okeana. Ove površine su zatim smenjivali arhipelazi koji su se spajali da bi formirali neprobojne džungle južnog masiva.

Vojna baza koju su postavili Rigs i njegov vod, a koja je štitila stanicu za ispitivanje, bila je u najjužnijoj od tri lagune, zaklonjena izvesnim brojem najviših zgrada u gradu, blokovima od po trideset spratova na mestu gde je nekada bio poslovni centar grada.

Dok su prelazili lagunu, trup ploveće baze išaran žutim prugama bio je okrenut prema suncu, gotovo zatamnjen u svetlosti koja se prelamala, a rotor helikoptera na njenom krovu bacao je, okrećući se, blistave strele preko vode na njih. Na dve stotine jardi niz obalu nalazio se manji, belo obojen trup biološke stanice za ispitivanje, usidren uz veliku kupolu građevine koja je nekada bila koncertna dvorana.

Kerans je gledao gore u pravougane litice na kojima je ostao dovoljan broj nedirnutih prozora da ga podseti na ilustracije suncem okupanih šetališta Nice, Rija i Majamija, o kojima je kao dete čitao u enciklopedijama u Kamp Berdu. Čudno, uprkos moćnoj mađiji sveta laguna i potopljenih gradova, ipak nikad nije osetio bilo kakav interes za njihov sadržaj, niti se trudio da utvrdi u kome je gradu smešten.

Dr Bodkin, stariji od njega dvadeset pet godina, stvarno je živio u nekoliko gradova, i u Evropi i u Americi, i veći deo svog slobodnog vremena provodio je u čamcu, otiskujući se motkom o dno, po udaljenim vodenim putevima, pretražujući nekadašnje biblioteke i muzeje. A u njima nije bilo ničega sem njegovih uspomena.

Možda je to odsustvo sopstvenih sećanja činilo Keransa ravnodušnim prema prizoru potapanja ovih civilizacija. Rođen je i odrastao u delu Zemlje koji je nekada bio poznat kao Arktički krug - sada je to bila suprotropska zona sa prosečnom godišnjom temperaturom od trideset stepeni - i došao je na jug tek kada je stupio u jednu ekološku ekspediciju posle svoje tridesete godine.

Prostrane močvare i džungle predstavljale su basnoslovnu laboratoriju, dok su potopljeni gradovi bili samo ukrašena postolja. Izuzev još nekoliko starijih ljudi, kao što je bio Bodkin, nije bilo nikoga ko se sećao da je živio u njima - gradovi su već u Bodkinovom detinjstvu postali opsednuta utvrđenja, opasana ogromnim nasipima i razbijana panikom i očajanjem, Venecije koje su nevoljno pristajale na venčanje s morem. Njihova privlačnost i lepota bile su baš u njihovoj praznini, u čudnom spoju dve krajnosti prirode - ličili su na odbačenu krunu zaraslu u divlje orhideje.

Prvi udar u nizu gigantskih geofizičkih poremećaja koji su doveli do promene klime na Zemlji došao je pre otprilike šezdeset ili sedamdeset godina. Serija žestokih i dugih sunčanih bura, koje su trajale po nekoliko godina i bile izazvane iznenadnom nestabilnošću na Suncu, proširila je Van Alenove pojaseve i smanjila Zemljinu snagu gravitacije prema spoljnim slojevima jonosfere. Kada su ovi slojevi iščezli u kosmosu slabeći Zemljinu barijeru protiv punog udara solarne radijacije, temperature su počele stalno da se penju, a ugrejana atmosfera širila se u spoljnom pravcu, u jonosferu u kojoj se ciklus završavao.

Prosečne temperature rasle su u celom svetu za nekoliko stepeni svake godine. Život je u većini tropskih oblasti ubrzo postao nemoguć, pa se celo stanovništvo iseljavalo na sever ili jug, sklanjajući se od temperatura koje su dostizale 55 i 60 stepeni. Oblasti koje su nekada imale umerenu klimu postale su tropske, Evropa i Severna Amerika gušile su se u neprekidnim talasima žege, temperature su se retko spuštale ispod 40 stepeni. Pod rukovodstvom Ujedinjenih Nacija počela je kolonizacija Antarktičkog platoa i severnih granica kanadskog i ruskog kopna.

Tokom ovog početnog perioda od dvadeset godina, život se postepno menjao da bi se prilagodio izmenjenoj klimi. Usporavanje ranijeg tempa bilo je neizbežno, a gotovo nije ni bilo raspoložive rezervne energije da bi se potisnule džungle ekvatorijalne oblasti koje su osvajale zemlju. Ne samo da se ubrzao rast svih biljnih formi nego suviši stepeni radioaktivnosti povećali stopu nastanka mutacija. Pojavile su se prve čudovišne biljne forme koje su podsećale na

gigantsko drveće paprati karbonskog perioda, i došlo je do drastičnog bujanja svih nižih oblika biljnog i životinjskog sveta.

Dolazak ovih dalekih predaka bio je praćen drugim velikim geofizičkim poremećajem. Zbog stalnog zagrevanja atmosfere počele su da se otapaju polarne ledene kape. Povučena ledena mora Antarktičkog platoa razbila su svoje okove i razlila se, a desetine hiljada glečera oko Arktičkog kruga, sa Grenlanda i iz severne Evrope, Rusije i Severne Amerike, izlili su se u more, dok su se milioni hektara većitog leda otopili u džinovske reke.

Ovde bi se opšti nivo vode podigao tek za nekoliko stopa, ali ogromni kanali koji su se razlivali nosili su sa sobom milijarde tona površinskog mulja. Na njihovim ušćima stvarale su se prostrane delte, produžujući obale kopna i pregrađujući okeane. Njihovo širenje svelo je dve trećine oblasti koje su pripadale svetu na jedva nešto više od polovine.

Terajući potonulo blato pred sobom, nova mora su potpuno izmenila oblik i konture kontinenata. Sredozemlje se skupilo u sistem kopnenih jezera, Britanska ostrva su opet bila povezana sa severnom Francuskom. Centralni zapad Sjedinjenih Američkih Država što ga je ispunio Misisipi isušivši Stenovite planine, postao je ogroman zaliv koji se otvarao prema Hadsonovom moru, a Karipsko more bilo je pretvoreno u pustinju mulja i slanih zaravni. Evropa se pretvorila u splet džinovskih laguna iznad glavnih gradova u nizinama koje je plavio mulj nošen sve većim rekama ka jugu.

Za vreme sledećih trideset godina nastavljena je migracija stanovništva prema polovima. Nekoliko utvrđenih gradova prkosilo je sve višoj vodi i džungli koje su nadirale, tako što su se opasivali komplikovanim nasipima da bi zadržali more, ali su oni jedan za drugim bivali probijani. Život je bio podnošljiv jedino unutar nekadašnjeg arktičkog i antarktičkog polarnog kruga. Kosi sunčevi zraci pružali su zaštitu od pojačane radijacije. I pored svežijih temperatura, gradovi na većoj nadmorskoj visini u planinskim krajevima bliže ekvatoru bili su napušteni zbog smanjene atmosferske zaštite.

Ova poslednja činjenica dala je sopstveno rešenje problema ponovnog naseljavanja lutajućeg stanovništva nove Zemlje. Stalno opadanje plodnosti kod sisara i sve veći uspon formi vodozemaca i

gmizavaca, koje su bile najbolje prilagođene životu u lagunama i močvarama, preokrenuli su ekološku ravnotežu, i do Keransovog rođenja u Kamp Berdu, gradu od deset hiljada stanovnika na severnom Grenlandu, procenjivalo se da na polarnim kalotama još živi manje od pet miliona ljudi.

Rođenje deteta postalo je prilična retkost, i samo jedan od deset brakova davao je potomstvo. Kao što je Keransu ponekad padalo na pamet, geneološko stablo čovečanstva sistematski je kresalo svoje grane. Izgledalo je kao da se kreće unazad kroz vreme, i da će možda najzad stići do tačke u kojoj se drugi Adam i Eva nalaze sami u novom raju.

Rigs primeti kako se on osmehnu.

"Šta ti je smešno, Roberte? Opet neka tvoja mračna šala? Ne pokušavaj da mi je objasniš."

"Samo sam zamišljao sebe u jednoj novoj ulozi."

Kerans pogleda preko ograde na blokove poslovnih zgrada koje su klizile na dvadeset stopa od njih, dok je talas od kutera zapljuskivao kroz otvorene prozore. Oštar miris vlažnog kreča resko je odudarao od otužnog mirisa rastinja. Makredi ih uvede u senku zgrada, i bilo je prijatno sveže iza zastora od vodene prašine koju je pravio kuter sekući talase.

Na drugoj strani lagune video je naočitu priliku dra Bodkina sa golim grudima, na desnom mostu stanice za ispitivanje, sa pojasom od Peizlija *Peizli - kraj u Škotskoj; naročito dezenirana tkanina iz tog kraja; prim. prev.* oko struka, sa zelenim celuloidnim štitom za oči koji ga je činio sličnim kockaru sa rečnih brodova u slobodnom prepodnevju. Brao je bobičaste plodove, velike kao pomorandža, sa paprati koja se nadvila nad stanicu i bacao ih uvis na brbljive marmozete *Mermozet - mali majmun tropske Amerike; prim. prev.* koji su se njihali na granama iznad njegove glave, podbadajući ih veselim uzvicima i zvižducima. Na pedeset stopa od njih, na jednom isturenom pervazu, trio iguana posmatrao je sa ukočenim neodbravanjem, nestrpljivo udarajući repovima levo-desno.

Makredi okrenu polugu krme, pa u lepezi raspršenih kapljica uploviše u zavetrinu visoke belolike zgrade koja se sa punih

dvadeset spratova izdizala iznad vode. Krov obližnjeg manjeg bloka služio je kao mali kej uz koji je bila privezana zarđala krstarica sa belim trupom. Iskošeni prozori vozačke kabine bili su naprsli i zaprljani, a izduvni ventili ispuštali su ljuhpasto ulje u vodu.

Dok se kuter vrteo iza krstarice pod Makredijevom veštom rukom, oni se uspenraše do žičanih vrata, skočiše na kej i pređoše preko uzanog metalnog mosta koji je vodio u stambenu zgradu. Zidovi hodnika bili su klizavi od vlage, a ogromne mrlje truleži rasle su po gipsanom malteru, ali je lift i dalje radio na dizel-motor za slučaj hitne potrebe. Polako se popeše ka krovu i iziđoše u gornji deo stana, pa sporednim hodnikom stigoše na spoljnu terasu.

Tačno ispod njih bio je donji nivo stana, mali bazen za kupanje u zatvorenom patiju, *Patio - otvoreno dvorište španske kuće; prim. prev.* sa šarenim platnenim stolicama koje su bile u hladu kraj skakaonice. Žute roletne skrivale su prozore sa tri strane bazena, ali su kroz rebra mogli videti hladne senke unutra u salonu i svetlucanje kristala i srebra na stolovima. U mutnoj svetlosti ispod prugaste plave platnene nadstrešnice u zadnjem delu patija nalazio se dug hromiran šank, primamljiv kao rashlađeni bar kad se gleda sa prašnjave ulice, sa čašama i bocama koje se ogledaju u ogledalu romboidnog oblika. U ovoj intimnoj luci sve je izgledalo čisto i diskretno, hiljadama milja daleko od vegetacije prepune insekata i mlake vode džungle dvadeset spratova niže.

Sa drugog kraja bazena, zaklonjen ukrasnim balkonom, otvarao se širok vidik na lagunu, na grad koji proviruje iz nezasite džungle, a ravna ogledala srebrne vode pružala su se prema zelenoj magli na južnom horizontu. Masivni nanosi mulja probijali su površinu vode svojim leđima, a svetložuto runo duž njihove kičme označavalo je pojavu prvih gajeva džinovskih bambusa.

Helikopter se podiže sa platforme na krovu baze, vinu se u luku kroz vazduh prema njima, dok je pilot okretao rep da bi promenio pravac, a zatim im zaurla iznad glava; dva čoveka u otvoru kabine pretraživala su dogledom krovove.

Beatrisa Dal ležala je zavaljena na jednoj od platnenih stolica, a njeno izduženo glatko telo sjajilo se u senci slično zaspalom pitonu. Prsti jedne ruke sa ružičastim noktima počivali su nemarno na čaši

sa ledom, na stolu kraj nje, dok joj je druga ruka lagano prevrtala listove nekog časopisa. Velike plavo-crne naočari za sunce skrivale su njeno glatko i negovano lice, ali Kerans primeti pomalo natmurenu napućenost čvrste donje usne. Verovatno joj je Rigs dosađivao terajući je da prihvati logiku njegovih argumenata.

Pukovnik zastade kraj ograde i sa zadovoljstvom pogleda dole na divno gipko telo. Primetivši ga, Beatrisa skide naočare za sunce, zatim priteže olabavljene bratele svog bikini-kostima. Oči joj spokojno zasjaše.

"U redu, vas dvojica; napred. Ne izvodim striptiz."

Rigs se prigušeno zakikota i siđe niz belo metalno stepenište. Kerans siđe za njim, pitajući se kako će on ubediti Beatrisu Dal da napusti svoje privatno svetište.

"Moja draga gospođice Dal, trebalo bi da budete polaskani što vam stalno dolazim", reče joj Rigs podižući platnenu nadstrešnicu i sedajući na jednu od stolica. "Uostalom, kao vojni guverner ove oblasti", tu šeretski namignu Keransu, "imam izvesne obaveze prema vama. I obrnuto."

Beatrisa ga kratko odmeri neprijateljskim pogledom i pruži ruku da pojača ton gramofona iza sebe. "Oh, bože..." promrmlja još nekoliko manje učtivih reči prekora u pola glasa i diže pogled na Keransa. "A ti, Roberte? Šta te izvuklo napolje tako rano?"

Kerans sleže ramenima, ljubazno joj se osmehujući. "Nedostajala si mi."

"Dobri dečko! Ja sam mislila da je ovaj gaulajter ovde možda pokušavao da te uplaši svojim pričama strave."

"Pa u stvari, jeste me uplašio." Kerans uze časopis koji je bio uspravljen uz Beatrisine noge i poče dokono da ga prelistava. To je bio pariski Vogue od pre četrdeset godina, a sudeći po ledenim stranicama, verovatno je držan u nekoj hladnjači. Ispusti ga na pod od zelenih pločica. "Bea, izgleda da ćemo svi morati da idemo odavde za koji dan. Pukovnik i njegovi ljudi odlaze zauvek. Mi ne možemo tek tako i dalje ostati ovde kada on bude otišao."

"Mi?" ponovi ona suvo. "Nisam znala da postoji bilo kakva mogućnost da ti ostaneš."

Kerans u neprilici pogleda Rigsa, koji ga je uporno posmatrao. "Ne postoji", reče čvrsto. "Ti znaš šta ja mislim. Moraće dosta toga da se

uradi za sledećih četrdeset osam časova. Ne pokušavaj da komplikuješ stvari nekim konačnim emotivnim otporom."

Pre nego što je devojka uspela da odgovori Keransu, Rigs mirno dodade: "Temperatura i dalje raste, gospođice Dal. Neće vam biti lako da podnesete 55 stepeni kad vam nestane goriva za generator. Veliki pojasevi ekvatorijalnih kiša kreću na sever, a ovamo će stići za dva-tri meseca. Kada oni prođu i nestane pokrivač od oblaka, voda u tom bazenu", on pokaza cisternu sa tečnošću koja se isparavala i po kojoj su bili posejani insekti, "gotovo će proključati. Bilo zbog anofelesa tipa X, raka kože, ili iguana koje tamo dole krešte po celu noć, uhvatićete veoma malo sna." Zatvarajući oči, on zamišljeno dodade: "To jest, pretpostavljajući da još uopšte želite da spavate."

Na ovu poslednju primedbu, devojčina usta se nervozno skupiše. Kerans shvati da se mirna dvosmislenost u Rigsovom glasu kad je pitao kako biolog spava nije odnosila na njegovu vezu sa Beatrisom. Pukovnik nastavi: "Pored toga, neće biti baš lako izići na kraj sa nekim ljudskim lešinarima koji su poterani na sever iz mediteranskih laguna."

Beatrisa prebaci svoju dugu crnu kosu preko jednog ramena. "Držaću vrata zaključana, pukovniče."

Iznerviran, Kerans se obrecnu: "Pobogu, Beatrisa, šta pokušavaš da dokažeš? Možda sada izgleda zabavno poigravati se tim samorušilačkim impulsima, ali kada odemo, oni neće biti tako smešni. Pukovnik samo nastoji da ti pomogne - u stvari, baš njega briga da li ti ostaješ ili ne."

Rigs se kratko nasmeja. "Pa, to ne bih rekao. Ali ako vas pomisao na moju ličnu zainteresovanost toliko brine, to jednostavno možete svesti na dužnost."

"To je interesantno, pukovniče. Uvek sam smatrala da je naša dužnost da ostanemo ovde što je moguće duže i da u tom smislu podnesemo svaku žrtvu. Ili su bar", tu joj onaj poznati blesak oštrog humora promače u očima, "taj razlog naveli mom dedi kada mu je vlada konfiskovala većinu imovine." Opazi da Rigs preko ramena pilji u bar. "Šta je, pukovniče? Tražite slugu da vas rashladi? Ne nameravam da vam dam piće ako to tražite. Mislim da vi muškarci dolazite ovamo samo da ločete."

Rigs ustade. "U redu, gospođice Dal. Popuštam. Videćemo se

kasnije, doktore." Osmehom pozdravi Beatrisu. "Sutra u toku dana poslaću ovamo kuter da pokupi vaše stvari, gospođice Dal."

Kada Rigs ode, Kerans se zavalj u stolicu i stade da posmatra helikopter kako kruži nad susednom lagunom. S vremena na vreme spuštao bi se nisko nad vodu, a vazdušni pritisak od krakova njegovog rotora udarao je kroz nemirno lišće paprati i terao iguane preko krovova. Beatrisa donese piće iz bara i spusti se na stoličicu kraj njegovih nogu.

"Želela bih da me ne analiziraš pred tim čovekom, Roberte." Pruži mu piće i, podupirući šakom bradu nasloni mu se na kolena. Obično je izgledala doterana i negovana, ali danas je imala umoran i zamišljen izraz.

"Žao mi je", izvini se Kerans. "Možda sam u stvari analizirao sebe. Rigsov ultimatum došao je pomalo iznenada; nisam očekivao da treba da idem tako skoro."

"Znači da odlaziš?"

Kerans začuta. Automatski uređaj u gramofonu prebaci sa Betovenove Pastoralne na Sedmu, i Toskanini ustupi mesto Brunu Valteru. Ceo dan, bez prekida, ponavljao je ciklus od devet simfonija. Kerans je tražio odgovor za promenu raspoloženja na mračan uvodni motiv Sedme simfonije koji je prekrivao njegovu neodlučnost.

"Možda ja i želim da odem, ali još nisam našao odgovarajući razlog. Zadovoljenje čovekovih emotivnih potreba nije dovoljno. Mora da postoji neki valjaniji razlog. Možda me one potonule lagune jednostavno podsećaju na potopljeni svet moga detinjstva u majčinoj utrobi - ukoliko je tako, najbolje je smesta otići. Istina je sve što Rigs kaže. Gotovo nema nade da se odupremo kišnim olujama i malariji." Stavi joj ruku na čelo, opipavajući njegovu temperaturu kao detetu. "Šta je Rigs mislio kad je rekao da nećeš dobro spavati? Jutros je to pomenuo već drugi put."

Beatrisa za trenutak odvrti pogled. "Ah, ništa. Samo sam nedavno imala jednu ili dve neobične noćne more. Mnogi ljudi ih imaju. Zaboravi to. Roberte, kaži mi ozbiljno - ako bih ja odlučila da ostanem ovde, da li bi ti ostao? Mogao bi da budeš sa mnom u ovom stanu."

Kerans se isceri. "Pokušavaš da me dovedeš u iskušenje, Bea.

Kakvo pitanje! Priseti se, ti ne samo da si najljepša žena ovde nego si i jedina. Ništa nije bitnije od osnove za poređenje. Adam nije imao nikakvog estetskog smisla, inače bi shvatio da je Eva prilično bezvezno parče."

"Danas si iskren." Beatrisa ustade i ode do ivice bazena. Obema rukama zabaci kosu sa čela, dok joj se dugo gipko telo sjajilo na suncu. "Ali zar je tako hitno kao što Rigs tvrdi? Imamo lađu."

"To je olupina. Prva jača bura razbila bi je kao staru kantu."

Kako se približavalo podne, vrućina na terasi je postajala sve neugodnija i stoga uđoše u kuću. Dvostruke roletne propuštale su retke sunčeve zrake u onizak prostran salon, a rashlađen vazduh delovao je sveže i blagotvorno. Beatrisa se ispruži na dugu bledoplavu sofu presvučenu slonovom kožom, igrajući se jednom rukom runastom gužvom ćilima. Apartman je bio jedno od *pieds a terre Piedsa Terre - svratište; prim. prev.* njenoga dede i Beatrisin dom od vremena kad su joj roditelji umrli, ubrzo posle njenog rođenja. Bila je odgajena pod nadzorom dede koji je bio usamljen, ekscentričan parajlija (Kerans nikad nije utvrdio izvore njegovog bogatstva: kad je upitao Beatrisu, ubrzo pošto su on i Rigs nabasali na njeno tavansko gnezdo, ona je škrto odgovorila: "Recimo da se našao u novcu", i veliki pokrovitelj umetnosti u svojim mladim danima. Ukus mu je naročito naginjao ka eksperimentalnom i bizarnom, i Kerans se često pitao u kolikoj su se meri njegova ličnost i njene čudne unutarnje dimenzije nastavile u njegovoj unuci. Iznad kamina bila je ogromna slika Delvoa, nadrealiste ranog XX veka, na kojoj je žena pepeljastog lica, naga do pojasa, igrala sa blaziranim kosturima u večernjim odelima, na pozadini avetinjskog pejzaža. Na drugom zidu jedna od fantazmagoričnih džungli Maksa Ernsta koje same sebe proždiru.

Kerans je nekoliko trenutaka mirno gledao u mutan žuti prsten Ernstovog sunca koje se mrgodilo kroz egzotičnu vegetaciju, i mozgom mu prođe čudan osećaj sećanja i prepoznavanja. Daleko moćnija od Betovenove muzike, slika arhajskog sunca gorela mu je u duhu, osvetljavajući lelujave senke koje su munjevito promicale njegovim bezdanim dubinama.

"Beatrisa."

Ona diže pogled ka njemu dok joj je prilazio i lako se namršti. "Šta

je, Roberte?"

Kerans je oklevao, odjednom svestan da je, ma kako kratak i neprimetljiv, trenutak odlučnog vremena protekao i poneo ga dalje sa sobom u oblast obaveze iz koje neće moći da se izvuče.

"Shvataš li da ukoliko pustimo da Rigs ode bez nas, mi ne odlazimo samo kasnije. Mi ostajemo."

3. KA NOVOJ PSIHOLOGIJI

Privezavši splav uz platformu za pristajanje, Kerans uvuče vanpalubne delove, pa se preko mostića uputi u bazu. Dok je prolazio kroz zastrt otvor baci pogled preko ramena na lagunu i, kroz talase vrućine, za trenutak ugleda Beatrisu kako stoji uz ogradu svog balkona. Ali kada joj mahnu, ona se na svoj karakterističan način okrenu bez odgovora.

"Jedan od njenih čudljivih dana, doktore?" Narednik Makredi iziđe iz stražarnice; tračak veselosti obasja njegovo kljunasto lice. "Čudna je ona, nema šta."

Kerans slegnu ramenima. "Te tvrde neudate devojke, znaš, naredniče. Ako ne paziš, popiće ti mozak iz glave. Pokušavao sam da je ubedim da se spakuje i pođe sa nama. Uzdajući se u sreću verujem da će krenuti."

Makredi je prepredeno piljio u udaljen krov stambene zgrade. "Drago mi je što vas čujem da tako govorite, doktore", reče najzad neodređeno, ali Kerans nije bio u mogućnosti da vidi da li se njegova sumnjičavost odnosi na Beatrisu ili na njega lično.

Bez obzira na to da li konačno ostaju ili ne, Kerans odluči da se stalno pretvara da odlaze - svaki slobodan minut u sledeća tri dana biće im potreban da povećaju svoje zalihe i ukradu što god im bude uspelo od opreme iz skladišta baze. Kerans još nije bio odlučio - kada se odvoji od Beatrise, njegova neodlučnost se vraćala (s tugom se pitao da li ona namerno ne pokušava da ga zbuni, Pandora sa svojim ubistvenim ustima i mađijskom kutijom želja i iskušenja koja nepredvidljivo otvara i zatvara poklopac) - ali da ne bi posrtao okolo u stanju mučne neizvesnosti koje bi Rigs i Bodkin ubrzo ustanovili, reši se da odlaže konačan sud sve do poslednjeg mogućeg trenutka. Ma koliko da je mrzeo bazu, znao je da će prizor kada ona stvarno bude odlazila delovati kao čudesan katalizator za emocije straha i panike, i da će svi apstraktni razlozi za ostajanje biti brzo odbačeni. Godinu dana ranije, on je slučajno bio napušten na jednom malom keju dok je vršio neko nepredviđeno geomagnetsko merenje, jer su

mu slušalice na ušima prigušile zvuk sirene za odlazak dok je čučao na instrumentima u nekom starom suterenskom bunkeru. Kad se posle deset minuta pojavio napolju i video bazu na šest stotina jardi, preko sve šire trake glatke vode, osetio se kao dete zauvek rastavljeno od majke, pa je jedva uspeo da savlada paniku na vreme i da iz signalnog pištolja ispali hitac za pomoć.

"Dr Bodkin mi je rekao da vas pozovem čim stignete gospodine. Poručnik Hardman se od jutros ne oseća baš najbolje."

Kerans klimnu glavom i baci pogled po praznoj palubi. Ručao je sa Beatrisom, znajući da je baza po podne pusta. Polovina posade je ili sa Rigsom ili na helikopteru, ostali spavaju u svojim posteljama, i nadao se da će uspeti da neprimetno procunja po skladištima i arsenalu. Na nesreću, sada mu je Makredi, pukovnikov uvek budan pas čuvar, stalno visio za petama, spreman da ga odvede stepenicama do bolničkog odeljenja na palubi B.

Kerans pažljivo ispita par anofeles komaraca koji su se uvukli kroz žičani zastor iza njega. "I dalje ulaze", reče Makrediju. "Šta je bilo sa dvostrukim mrežama koje je trebalo da postavite?"

Mlatnuvši svojom vojničkom kapom po komarcima, Makredi nesigurno pogleda oko sebe. Još jedan zaštitni sloj oko žičane mreže koja opkoljava bazu, već dugo je bio jedan od omiljenih projekata pukovnika Rigsa. S vremena na vreme rekao bi Makrediju neka odredi jedno odeljenje koje će da svrši taj posao, ali pošto je to značilo sedenje na drvenim skelama na suncu, bez ikakve zaštite usred oblaka komaraca, bilo je završeno samo nekoliko simboličnih komada oko Rigsove kabine. Sada kad odlaze na sever, korisnost ovog projekta je izbledela, ali Makredijeva prezbiterijanska savest, kad se jednom probudila, nije mu davala mira.

"Večeras ću narediti ljudima da se late posla, doktore," počeo da uverava Keransa izvlačeći hemijsku olovku i beležnicu iz bočnog džepa.

"Nije hitno, naredniče, sem ukoliko nemate ništa pametnije da radite. Znam da je pukovniku veoma stalo do toga." Kerans ga ostavi netremice zagledanog u red metalnih otvora za vazduh i ode niz palubu. Čim mu je izmakao iz vida, on kroči kroz prva vrata.

Na palubi C, najnižoj od tri palube koje su sačinjavale bazu, nalazile su se prostorije za posadu i kuhinja. Dvojica ili trojica ležala su usred

tropske opreme u kabinama, ali je soba za rekreaciju bila prazna, a pored turnirskog stola za stoni tenis u uglu svirao je radio sam za sebe. Kerans zastade slušajući škripav ritam gitare, prigušen udaljenom bukom helikoptera koji je kružio nad susednom lagunom. Zatim se centrlanim stepeništem spusti u arsenal i radionice smeštene u pontonu.

Tri četvrtine broskog korita zauzimali su dizel-motori od 2000 konjskih snaga koji su pokretali dvostruke vijke, zatim tu su bile cisterne za naftu i avionsko gorivo, a radionice su za vreme poslednjih važdušnih bura bile privremeno premeštene u dve prazne kancelarije na palubi A, pored oficirskih prostorija kako bi mehaničari mogli da brzo opslužuju helikopter.

Arsenal je bio zatvoren kad je Kerans ušao. Jedino svetlo gorelo je u staklenoj kabini tehničkog desetara. Kerans pogleda unaokolo po teškim drvenim stolovima i ormanima u kojima su bili karabini i automati. Čelične šipke provučene kroz branike obarača zaključavale su oružje u navlakama, i on je nehajno doticao teške predmete, sumnjajući da bi mogao rukovati ikakvim oružjem čak ako bi ga i ukrao. U fijoci u stanici za ispitivanje nalazio se jedan 'kolt' 0,45 sa pedeset metaka koje je dobio pre tri godine. Jednom godišnje podnosio je zvaničan izveštaj o utrošenoj municiji - mada ništa nije bivalo ispaljeno - i menjao neupotrebljene metke za nove, ali nikada nije pokušao da puca iz pištolja.

Izlazeći, pažljivo pregleda tamnozelene kutije sa municijom naslagane uza zid ispod ormana, sve sa dvostrukim katancem. Prolazio je pored kabine kad svetlost kroz vrata pade na prašnjave etikete na nizu metalnih kutija ispod jednog radnog stola.

Eksploziv. Keransa nešto natera da se zaustavi, da gurne prste kroz mrežu od žice i obriše prašinu sa jedne etikete. Prstima opipa formulu. 'Ciklo-trimetilen-trinitramin: brzina oslobađanja gasa - 8.000 metara u sekundi.'

Razmišljajući o eventualnoj primeni eksploziva - bio bi to sjajan tur d fors *Tour de force - podvig, veština; prim. prev.* potopiti jednu poslovnu zgradu u izlazni zaton posle Rigsovog odlaska, i tako onemogućiti svaki pokušaj povratka - nalakti se na sto igrajući se odsutno mesinganim kompasom od četiri inča u prečniku koji je tu

bio ostavljen radi opravke. Prsten sa podeocima bio se otkao i okrenuo za celih 180 stepeni, što je bilo označeno krstom nacrtanim kredom.

Još misleći na eksploziv i na mogućnost da ukrade detonatore i fitilj, Kerans obrisa zamrljane oznake kredom, zatim podiže kompas i odmeri ga u ruci. Izašavši iz arsenala počeo se penjati stepeništem, otkao kompas i pusti da kazaljka poigrava i treperi. Jedan mornar prođe palubom C, a Kerans hitro gurnu kompas u džep svoga sakoa. Zamišljajući sebe kako svom težinom pritiskuje ručice mehanizma za paljenje i izbacuje Rigsa, bazu i stanicu za ispitivanje u susednu lagunu, odjednom stade i umiri se kraj ograde. Tužno se osmehnu na besmislenost tih maštarija i zapita se zbog čega je uživao u njima.

Tada primeti kako mu se u sakou opustio teški cilindar kompasa. Trenutak se zamišljeno zablenu u njega.

"Pazi Keranse", promrmlja sam za sebe. "Ti živiš na dva nivoa."

Pet minuta kasnije, kada uđe u bolničko odeljenje na palubi B, nađe se pred hitnijim problemima.

Tri čoveka lečena su u ambulanti od čireva koje su dobili od vrućine, ali glavno odeljenje sa dvanaest kreveta bilo je prazno. Kerans klimnu glavom desetaru koji je izdavao penicilinske zavoje, i prođe u malo odeljenje sa jednim krevetom na desnoj strani palube.

Vrata su bila zatvorena, ali kad je pritisnuo bravu začuo je nemirno podizanje kreveta na sklapanje, zatim prgavo mumlanje pacijenta i miran, ali čvrst odgovor dra Bodkina. Ovaj drugi nastavi još malo svoj tihi ujednačeni monolog koji je bio prekidan drhtavim protestima, a potom zavlada mučna tišina.

Poručnik Hardman, stariji pilot helikoptera (kojim je sada upravljao njegov drugi pilot, narednik Deili), bio je pored Rigsa jedini zvanično postavljeni član jedinice za premeravanja, a do pre tri meseca služio je kao Rigsov zamenik i glavni operativni oficir. Krupan, inteligentan, ali pomalo flegmatičan čovek tridesetih godina, on se mirno držao po strani od ostalih članova jedinice. Kao (nekakav prirodnjak) amater pravio je za sebe deskriptivne zabeleške o biljnom i životinjskom svetu koji se menjao, primenjujući sistem klasifikacije koji je sam izmislio. U jednom od svojih malobrojnih trenutaka neopreznosti pokazao je te sveske Keransu, ali kad mu je Kerans sa puno takta

rekao da je klasifikacija zbrkana, on se naglo povukao u sebe. Prve dve godine, Hardman je predstavljao savršen tampon između Rigsa i Keransa. Ostala posada upravljala se prema poručniku, a to je, sa Keransove tačke gledišta, bilo dobro zbog toga što se u grupi nikad nije razvilo ono osećanje srećne povezanosti koje bi jedan pristupačniji zamenik glavnokomandujućeg mogao da im ulije i koje bi život ubrzo učinilo nepodnošljivim. Labavi, delimično uspostavljeni odnosi u bazi, gde se zamena prihvatila kao potpuno ravnopravan član posade u roku od pet minuta, i gde nikog nije bilo briga da li je on tu bio dva dana ili dve godine, u velikoj meri su odražavali Hardmanov temperament. Kad bi on organizovao košarkašku utakmicu ili regatu u laguni nije bilo divljenja, već je vladala ravnodušnost prema tome da li neko uopšte učestvuje ili ne. U poslednje vreme, međutim, počeli su da preovlađuju turobniji elementi u Hardmanovoj ličnosti. Dva meseca ranije žalio se Keransu na povremenu nesanicu - Kerans ga je često posmatrao iz stana Beatrise Dal kako dugo posle ponoći stoji na mesečini kraj helikoptera na krovu baze, zagledan u tihu lagunu - a potom je iskoristio jedan napad malarije da bi se izvukao od letenja. Vezan za svoju kabinu gotovo celu nedelju, potpuno se povukao u sopstveni svet, prelistavao stare sveske i prevlačio prstima, kao slep čovek koji čita Brajevu azbuku, preko staklenih vitrina sa ono nekoliko nabodenih leptirova i džinovskih noćnih kukaca. Poremećaj nije bilo teško ustanoviti. Kerans je prepoznao iste simptome koje je osetio na sebi: ubrzano stupanje u sopstvenu 'prelaznu zonu' pa je ostavio poručnika na miru, a Bodkinu rekao neka ga povremeno obilazi. Začudo, međutim, Bodkin je Hardmanovu bolest shvatio ozbiljnije.

Kerans gurnu vrata i tiho uđe u zamračenu sobu; zastade kraj ventilatora u uglu kad Bodkin diže ruku prema njemu da ga upozori. Na prozorima su bili navučeni spoljni zastori i, na Keransovo iznenađenje, uređaj za klimatizaciju bio je isključen. Vazduh koji je ventilator ubacivao nikada nije imao više od dvadeset stepeni ispod temperature lagune, a uređaj za klimatizaciju obično je održavao u sobi stalnu temperaturu od 25 stepeni. Bodkin je ne samo isključio ovaj uređaj nego je u priključak za električnu mašinu za brijanje, koji

se nalazio iznad ogledala kod lavaboa, uključio jednu malu električnu grejalicu. Kerans se priseti kako je pravio tu grejalicu u laboratoriji, u stanici za ispitivanje, nameštajući nazubljeno paraboloidno ogledalo oko jedne jedine spirale. Mada jedva nešto jača od nekoliko vati, izgledalo je da stvara ogromnu toplotu, bljujući jaru u malu sobu kao usta visoke peći, i Kerans za samo nekoliko sekundi oseti kako mu se znoj skuplja na vratu. Bodkin je sedeo na metalnoj stolici bez naslona, leđima okrenut vatri. Još je imao na sebi svoj beli pamučni žaket na kome su se videle dve velike mrlje od znoja spojene među lopaticama, i Kerans u mutnoj crvenoj svetlosti vide kako mu se vlaga kruni sa glave kao kapi olova usijanog do beline.

Hardman se mlitavo oslanjao o lakat, a njegove široke grudi i ramena ispunjavali su naslon postelje; velikim rukama držao je gajtane slušalica koje su mu bile pričvršćene na ušima. Njegovo uzano lice sa krupnim vilicama bilo je okrenuto Keransu, ali oči su mu bile prikovane za električnu grejalicu. Projektovan paraboličnim ogledalom, krug jake crvene svetlosti od tri stope u prečniku pokrivao je zid kabine, a Hardmanova glava je bila u centru kao u ogromnom sjajnom oreolu.

Sa portabl-gramofona na podu kraj Bodkinovih nogu dolazilo je slabačko grebanje, jedna ploča od tri inča okretala se na svom postolju. Mehanički izazvani glavom pikapa, do Keransa dopreše gotovo neuhvatljivi zvuci dubokog sporog dobovanja i izgubiše se kad se ploča završi i Bodkin isključi gramofon. On nešto brzo zabeleži u jednu svesku zatim isključi grejalicu i upali sijalicu pored kreveta.

Lagano vrteći glavom, Hardman skide slušalice i pruži ih Bodkinu.

"Ovo je gubljenje vremena, doktore. Te ploče su lude; možete ih tumačiti kako god hoćete." Potom nezgrapno smesti svoje teške udove u uzani krevet. Uprkos vrućini, na njegovom licu i golim grudima gotovo da nije bilo znoja, a užarenost grejalice koja se gasila gledao je kao da ne želi da vidi njeno iščezavanje.

Bodkin ustade, stavi gramofon na svoju stolicu i omota slušalice oko kutije. "Možda je stvar u tome, poručniče - u nekoj vrsti slušnog Roršahovog testa. *Roršahov test ličnosti i inteligencije zasnovan na subjektivom tumačenju niza mrlja od mastila; prim. prev.* Mislim da je poslednja ploča najviše izazivala sećanja, zar ne?"

Hardman sleže ramenima praveći se da je neobavešten, očigledno se opirući u sebi da pristane na saradnju s Bodkinom i učini ma i najmanji ustupak. Ali Kerans i pored toga, oseti da je njemu bilo drago da učestvuje u eksperimentu, koristeći ga u sopstvene svrhe. "Možda", zlovoljno reče Hardman. "Ali bojim se da nije sugerisala konkretnu sliku."

Bodkin se osmehnu svestan Hardmanovog opiranja, ali spreman da mu popusti za trenutak. "Ne izvinjavaj se, poručniče; veruj mi, ovo nam je bila najvrednija seansa do sada." Mahnu Keransu. "Uđi, Roberte, izvini što je ovako toplo - poručnik Hardman i ja smo izvodili jedan mali eksperiment. Ispričaću ti o tome kad se vratimo u stanicu. Sada", on pokaza na neku čudnu napravu na stočiću kraj kreveta koja je na izgled predstavljala dva budilnika pričvršćena zadnjim stranama, dok su im se grubi metalni produžeci od kazaljki preplitali kao dva pauka u borbi, "održavaj ovo da radi dokle god možeš. Ne bi trebalo da bude mnogo teško, sve što treba da činiš jeste to da posle svakog dvanaestočasovnog ciklusa ponovo doteraš oba zvonceta. Oni će te buditi svakih dvadeset minuta, što ti je taman dovoljno da se odmoriš pre nego što sa stepenice podsvesti sklizneš u dobok san. Ako budeš imao sreće, više neće biti snova."

Hardman se sumnjičavo nasmeši bacivši kratak pogled na Keransa. "Mislim da ste suviše veliki optimista, doktore. U stvari hoćete da kažete da ih neću biti svestan." Uze pohaban zeleni dosije, svoj botanički dnevnik, i poče mahinalno okretati listove. "Ponekad mislim da stalno imam snove, u svakom trenutku dana. Možda ih svi imamo."

Govorio je opuštenim, ravnomernim tonom, uprkos umoru koji mu je isušio kožu oko očiju i usta, čineći njegovu dugu vilicu sličnu fenjeru. Kerans shvati da je slabost, ma odakle poticala, jedva dotakla samu srž čovekovog ja. Element grubog samopouzdanja bio je kod Hardmana jači nego ikada, kao čelična oštrica koja udara o stub ograde i otkriva njegove žile.

Bodkin se lupkao po licu žutom svilenom maramicom posmatrajući Hardmana zamišljeno. Njegov prljav pamučni žaket i nemarna odeća zajedno sa podbulom kožom boje kinina zavaravali su, čineći ga sličnim kakvom otrcanom nadrilekaru, i skrivali njegovu oštru i nemirnu inteligenciju. "Možda si u pravu, poručniče. U stvari, neki

ljudi su tvrdili da svest nije ništa drugo do posebna vrsta citoplazmične kome, da se kapaciteti centralnog nervnog sistema razvijaju i proširuju životom u snu isto tako potpuno kao i za vreme onoga što nazivamo budnim stanjem. Ali mi moramo usvojiti empirijski pristup, probati sva mogućna sredstva. Zar se ne slažeš, Keranse?"

Kerans potvrdi. Temperatura u kabini počela je da pada, i osetio je da slobodnije diše. "I promena klime će verovatno pomoći." Spolja se začu potmula zveka metalnog čamca koji je udario o trup broda dok su ga podizali užadima. On dodade: "Atmosfera u ovim lagunama prilično razdražuje. Od sada pa za tri dana kad krenemo, mislim da će svako od nas osetiti znatno poboljšanje."

Pretpostavljao je da su Hardmanu rekli o njihovom skorom odlasku, ali poručnik oštro pogleda gore u njega i spusti svoju svesku. Bodkin se počeo iskašljavati, a zatim naglo počeo govoriti o opasnosti od promaje koju stvara ventilator. Kerans i Hardman uporno su posmatrali jedan drugoga nekoliko trenutaka, a onda poručnik kratko za sebe klimnu glavom i nastavi da čita, pažljivo pogledavši koliko je sati na satovima kraj kreveta.

Ljut na samog sebe, Kerans priđe prozoru okrenuvši leđa onoj dvojici. Shvati da je ono namerno rekao Hardmanu, jer se podsvesno nadao da će izmamiti baš onakav odgovor, a vrlo dobro je znao zbog čega je Bodkin zadržao vest za sebe. Bez trunke sumnje upozorio je Hardmana saopštavajući mu da bez obzira na zadatke koje treba da izvrši, bez obzira na sve unutarne perspektive koje treba da svede na zajedničku žižu, to treba da se završi u roku od tri dana.

Kerans razdraženo pogleda na alarmnu napravu na stolu, ozlojeđen zbog svoje sve manje vlasti nad sopstvenim motivima. Najpre besmislena krađa kompasa, a sada ova neopravdana sabotaža. Ma koliko njegovi nedostaci bili raznovrsni ranije je uvek verovao da ih nadoknađuje jedna značajna vrlina - potpuna i objektivna svest o motivima koji stoje iza njegovih postupaka. Ako je ponekad bio sklon nepotrebnim odugovlačenjima, to nije bila posledica neodlučnosti, nego unutrašnjeg otpora da uopšte nešto čini tamo gde potpuna samosvest nije bila moguća - njegova veza sa Beatrisom Dal, iskovana od toliko suprotnih strasti, iz dana u dan je išla po uzanom

zategnutom konopcu od hiljadu ograničenja i predostrožnosti.

U zakasnelom pokušaju da popravi stvar, on reče Hardmanu: "Ne zaboravite sat, poručniče! Kad bih bio na vašem mestu navio bih zvono tako da neprekidno zvoni."

Pošto iziđoše iz bolničkog odeljenja, oni siđoše na kej i popeše se na Keransov splav. Suviše umoran da upali motor, Kerans je lagano vukao splav duž gornjeg kabla koji je bio razapet između baze i stanice za ispitivanje. Bodkin je sedeo između pramaca držeći gramofon među kolenima kao tašnu, i žmirkao na sjajnom suncu koje je treperelo na uznemirenoj površini ustajale zelene vode. Njegovo bucasto lice pokriveno neurednom sivom čekinjom izgledalo je napregnuto i zamišljeno dok je ispitivao okolni prsten polupotopljenih zgrada kao kakav umoran sitni trgovac koji se provози lukom po hiljaditi put. Dok su se primicali stanici za ispitivanje, helikopter im zaurla nad glavama i spusti se, udar vazduha zatrese bazu i potopi uže u vodu, onda ga zateže i poprska ih po ramenima. Bodkin tiho opsova, ali su za tren oka bili suvi. Mada je već odavno bilo prošlo četiri sata, sunce je ispunjavalo nebo i pretvaralo ga u ogromnu buktinju, primoravajući ih da spuštaju pogled na liniju vode. Ovde-onde, u velikim zidovima od stakla na okolnim zgradama, videli bi bezbrojne odsjaje sunca kako u nepreglednim vatrenim zavesama prolaze površinom kao rasplamsale pločaste oči džinovskih insekata.

Dvospratni rezervoar od oko pedeset stopa u prečniku, stanica za ispitivanje bila je teška dvadeset tona. Na donjoj palubi bila je laboratorija, na gornjoj prostorije dvojice biologa, soba sa kartama i kancelarije. Preko krova je išao mali most na kome su bili smešteni instrumenti za merenje temperature i vlažnosti, za merenje padavina, kao i instrumenti za merenje stepena radijacije. Gužve osušenih lijana i crvene morske travuljine nahvatale su se po pločama pontona zalivenim bitumenom, skvrčene i izgorele od sunca pre nego što su mogle da stignu do ograde oko laboratorije, a gusta masa sargaskih trava puna otpadaka uvlačila ih je u sebe kada bi stigle do uzanog keja, polako oticale i taložile se kao naplavljeni raskvašeni otpaci.

Uđoše u svežu tamu laboratorije i posedaše za svoje stolove ispod polukruga izbledele grafikona koji su dopirali do tavanice iza podijuma i, kao kakva prašnjava zidna slika, gledali dole na krš od stolova i ormana. Grafikoni sa leve strane, iz prve godine njihovog rada, bili su puni detaljnih podataka sa precizno označenom mrežom strelica, ali oni na desnoj strani stanjivali su se progresivno, sve dok nekoliko širokih kružnih poteza olovkom nije isključilo sve drugo sem jednog ili dva ekološka pravca. Mnoge kartonske etikete iskočile su iz svojih pričvršćivača i štrčale u vazduh kao ploče sa trupa napuštenog broda usidrenog u svom poslednjem pristaništu i pokrivenog urezanim gnomskim i besmislenim zapisima.

Lenjo prevlačeći prstom preko velikog brojčanika kompasa u prašini na stolu, Kerans je čekao da Bodkin pruži neko objašnjenje svojih čudnih eksperimenata sa Hardmanom. Ali Bodkin se udobno smestio iza gomile kutija na svom stolu, potom otvorio gramofon i skinuo ploču s postolja, zamišljeno je vrteći u rukama.

Kerans počeo: "Žao mi je što mi je izletelo ono da idemo za tri dana. Nisam znao da to krijete od Hardmana."

Bodkin sleže ramenima kao da to i nema nekog značaja. "To je složena situacija, Roberte. Pošto sam učinio nekoliko koraka da je razmrsim, nisam hteo da uvodim još jedan čvor."

"Ali zašto da mu se ne kaže?" navali Kerans u skrivenoj nadi da će se osloboditi svog lakog osećanja krivice. "Verovatno bi ga saznanje o mogućnosti odlaska pokrenulo iz letargije."

Bodkin spusti naočare na vrh nosa i sumnjičavo pogleda Keransa. "Izgleda da nije delovalo tako na tebe, Roberte. Sem ukoliko se jako ne varam, ti izgledaš prilično neuzdrman. Zašto bi Hardmanove reakcije bile drukčije?"

Kerans se nasmeja. "Tuše, *Touche - pogođen sam; prim. prev. Alane*. Ne želim da se mešam, pošto sam Hardmana manje-više stavio tebi na dušu, ali šta to vas dvojica u stvari izvodite - čemu ta električna grejalica i budilnici?"

Bodkin spusti gramofonsku ploču u stalak sa minijaturnim pločama na polici iza sebe. Podigao je pogled prema Keransu i nekoliko trenutaka ga posmatrao blagim, ali prodornim pogledom kojim je gledao Hardmana; i Kerans shvati da je njihov odnos, do sada odnos kolega koji imaju potpuno poverenje jedan u drugoga, postao pre

odnos posmatrača i subjekta. Pošto je tako počutao, Bodkin skrenu pogled na grafikone programa, a Kerans se nehotice zakikota. U sebi pomisli: ugursuz, matori, uhvatio me je sada tamo sa algama i nautiloidima; sledeći put pustiće mi svoje ploče.

Bodkin ustade i pokaza tri reda laboratorijskih stolova, pretrpanih vivarijumima i teglama sa primercima iznad kojih su bili prikačeni listovi iz sveske.

"Kaži mi, Roberte, ako bi morao da rezimiráš poslednje tri godine rada jednim jednim zaključkom, kako bi ti to učinio?"

Kerans je oklevao, zatim neusiljeno odmahnu rukom. "Ne bi bilo suviše teško." Vide da Bodkin očekuje ozbiljan odgovor, pa sredi misli. "Pa, moglo bi se jednostavno reći da kao odgovor na porast temperature, vlažnosti i radijacije, biljni i životinjski svet naše planete počinje opet da uzima oblike koje je imao poslednji put kada su takvi uslovi postojali - grubo uzev u periodu trijasa."

"Tačno." Bodkin poče da hoda između stolova. "Tokom poslednje tri godine, ti i ja smo, Roberte, ispitali nešto oko pet hiljada vrsta u životinjskom carstvu, videli bukvalno desetine hiljada novih biljnih varijeteta. Svuda se odvijao isti proces: bezbrojnim mutacijama, organizmi su se potpuno menjali da bi se prilagodili opstanku u novoj sredini. Svuda ista lavina nazad u prošlost - i to u tolikoj meri da ono nekoliko složenih organizama koji su uspeli da nepromenjeni zadrže uporište na padini izgleda izrazito nenormalno - šaćica vodozemaca, ptice, i Čovek. Čudno je da smo, mada smo pažljivo zabeležili put unazad tolikih biljaka i životinja, zaboravili najvažnije stvorenje na ovoj planeti."

Kerans se nasmeja. "Rado ću se ovde pokloniti, Alane. Ali šta bi ti hteo da kažeš - da će se Homo Sapiens pretvoriti u Kromanjonca i Javanskog čoveka, i najzad u Sinantropa? Nije verovatno, svakako. Zar to ne bi bio samo lamarkizam *Lamarkizam - po francuskom prirodnjaku Lamarku (1744-1829); teorija organskog razvoja prema kojoj su se vrste razvile nasleđivanjem osobina što su ih pojedini stekli pod uticajem sredine; prim. prev. u obrnutom smislu?*"

"Slažem se. Ne kažem to." Bodkin se nasloni na jedan sto i pruži pregršt kikirikija malom marmozetu koji je bio zatvoren u prepravljenoj 'kapeli' 'Kapela' - deo laboratorije sa dobrom ventilacijom, za rad sa otrovnim supstancama; prim. prev. "Mada bi

Homo Sapiens očigledno posle dve ili tri stotine miliona godina mogao i da izumre, a ovaj naš mali rođak da postane najviša forma života na planeti. Međutim, biološki proces ne može se potpuno okrenuti unazad." Izvuče svilenu maramicu iz džepa i hitro je zavitla prema marmozetu koji se uplašeno trže. "Ako se mi vraćamo u džunglu, obući ćemo se za večeru."

Priđe jednom prozoru i zagleda se kroz zastor od mreže; ispust sa gornje palube skrivao je sve sem uzane trake jake sunčeve svetlosti. Laguna je ležala bez pokreta, utonula u užasnu vrelinu, a koprene pare vukle su se nad vodom poput džinovske sablasti.

"Ali ja stvarno mislim na nešto drugo. Da li se to menja samo spoljni pejzaž? Koliko smo puta svi mi u poslednje vreme imali osećaj deža vi, *Deja vu - nešto što je već viđeno; prim. prev.* da smo sve ovo već videli, u stvari da se isuviše dobro sećamo ovih močvara i laguna? Ma koliko da je svesno mišljenje selektivno, većina bioloških uspomena je neprijatna; predstavlja odjeke opasnosti i straha. Ništa ne traje toliko dugo kao strah. Svuda u prirodi vide se dokazi urođenih mehanizama oslobađanja, starih doslovno milione godina, koji su kroz hiljade generacija bili uspavani, ali su zadržali nesmanjenu snagu. Predstava jastrebove siluete koju nasleđuje poljski pacov jeste klasičan primer - čak ga i silueta od hartije iznad kaveza natera da izbezumljeno traži zaklon. A kako inače možeš objasniti opštu, ali potpuno bezrazložnu mržnju prema paucima za koje se zna da je samo jedna vrsta ujedala? Ili isto tako iznenađujuću - s obzirom na njihovu srazmernu retkost - mržnju prema zmijama i gmizavcima? Prosto tako što svi mi u sebi nosimo potisnuto sećanje na vreme kad su džinovski pauci donosili smrt i kad su gmizavci bili dominantna forma života na planeti."

Opipavajući mesingani kompas koji mu je istezao džep, Kerans reče: "Ti se znači bojiš da povećana temperatura i radijacije ne pokreću u našim mozgovma slično UMO?"

"Ne u mozgu, Roberte. To su najstarija sećanja na Zemlji, šifre vremena koje se nose u svakom hromozomu i genu. Svaki korak koji smo napravili u svojoj evoluciji predstavlja miljokaz u koji su urezana organska sećanja - od encima koji upravljaju ciklusom ugljen-dioksida do organizacije brahijalnog pleksusa i nervnih puteva

piramidalnih ćelija u centru mozga, svaki je rezultat hiljade odluka donetih pred iznenadnom fiziko-hemijskom krizom. Baš kao što psihoanaliza rekonstruiše originalnu situaciju u kojoj je došlo do traume da bi oslobodila potisnutu materiju, tako smo mi sada bačeni nazad u arheopsihičku prošlost, i otkrivamo praiskonske tabue i podsticaje koji su vekovima bili uspavani. Kratak raspon života pojedinca zavarava. Svaki od nas je star koliko i celo biološko carstvo, a naši krvotoci su pritoke velikog mora njegovog sveukupnog sećanja. Uterina *Uterina (lat) - materična; prim. prev.* odiseja fetusa koji raste predstavlja sažeto ponavljanje celokupne istorije evolucije, a njegov centralni nervi sistem označava šifrovanu vremensku skalu na kojoj svaki neuronski čvor i svaki kičmeni pršljen predstavljaju simboličnu stanicu, jedinicu neuronskog vremena. Kako dalje silaziš centralnim nervnim sistemom, od malog mozga kroz medulu u kičmenu moždinu, to znači da silaziš nazad u neuronsku prošlost. Na primer, tačka susreta između dorzalnih i lumbalnih kičmenih pršljenova, između D-12 i L-1, jeste velika zona prelaza između riba koje dišu na škrge i vodozemaca koji udišu vazduh respiratornim rebarnim konstrukcijama, baš ona ista tačka na kojoj mi sada stojimo na obalama ove lagune, između paleozoika i trijasa."

Bodkin se vrati do svog stola i pređe rukom preko stalka sa pločama. Slušajući kao iz daljine Bodkinov spokojan i miran glas, Kerans se zabavljao mišlju da red paralelnih crnih ploča predstavlja model neurofonskog kičmenog stuba. Sećao se potmulog dobovanja koje je gramofon emitovao u Hardmanovoj kabini i čudnog prizvuka koji je to dobovanje imalo. Možda je uobraženje bilo bliže istini nego što on zamišlja?

Bodkin nastavi: "Ako hoćeš, to bi mogao nazvati 'Psihologijom totalnih ekvivalenata' - recimo 'Neuronikom' da bude kraće - i odbaciti ga kao metabiološku fantaziju. Međutim, ja sam ubeđen da mi, vraćajući se kroz geofizičko vreme, ponovo ulazimo u amnionski stadijum i krećemo se unatrag kroz spinalni i arheopsihički period, sećajući se u svojoj podsvesti pejzaža svih epoha, od kojih svaka ima određen geološki teren, svoj jedinstven biljni i životinjski svet koji bi svako kao kakav putnik u Velsovom vremeplovu, mogao prepoznati. Samo što ovo nije živopisno putovanje, već potpuna

preorijentacija ličnosti. Ako ovim pokopanim fantomima dozvolimo da nam postanu gospodari kad se ponovo pojave, bujica plime će nas bespomoćne odvući unazad kao otpatke koji plivaju po površini..." Uze jednu ploču sa stalka, pa je odgurnu neodlučnim pokretom. "Danas posle podne sam možda rizikovao sa Hardmanom kad sam upotrebio grejalicu da bih imitirao sunce i podigao temperaturu na preko 50 stepeni, ali je vredelo. Za poslednje tri nedelje gotovo je izludeo od snova, ali poslednjih nekoliko dana mnogo je manje uznemiren; čini se kao da ih prihvata i dopušta da bude odnesen unazad, ne zadržavajući nikakvu svesnu kontrolu. Radi njega samog želim da ga što duže održim budnim - možda će to učiniti budilnici."

"Ako ne zaboravi da ih stalno navija", primeti Kerans mirno.

Napolju u laguni prozura Rigsov kuter. Ispravivši noge, Kerans priđe prozoru i stade da gleda kako čamac za iskrcavanje kruži oko baze smanjujući luk. Dok je čamac pristajao uz kej, Rigs održa nezvaničnu konferenciju sa Makredijem preko mostića za prelaz. Nekoliko puta je pokazao palicom na stanicu za ispitivanje, pa Kerans pretpostavi da se spremaju da prevuku stanicu do baze. Ali iz nekog razloga, bliski odlazak ga nije potresao. Bodkinova razmišljanja, ma kako nebulozna, i njegova nova psihologija Neuronike pružali su verodostojnije objašnjenje metamorfoze koja se odigrava u njegovom umu od bilo čega drugog. Prećutna pretpostavka Direkcije UN - naime da će se unutar novih perimetara, opisanih kao Arktički i Antarktički krug, život nastaviti u velikoj meri isto kao i pre, sa istim društvenim i porodičnim odnosima, uglavnom istim ambicijama i zadovoljstvima - bila je očigledno varka, kao što će nadiranje vode i sve viša temperatura pokazati kada stignu do takozvanih polarnih utvrđenja. Važniji zadatak od unošenja luka i laguna spoljnog pejzaža u mape bio je da se upišu avetinjske delte i sjajne obale potopljenih neuronskih kontinenata.

"Alane", upita preko ramena, gledajući Rigsa kako trupka po keju, "zašto ne pripremiš izveštaj za Berd? Mislim da bi trebalo da ih obavestiš. Uvek postoji mogućnost da..."

Ali Bodkin je bio otišao. Kerans je čuo njegov spori težak korak kako odjekuje stepeništem i gubi se u kabini, umoran korak čoveka isuviše starog, isuviše iskusnog da bi ga se ticalo slušaju li se njegova upozorenja ili ne.

Kerans se vrati svome stolu i sede. Iz džepa na sakou izvuče kompas i stavi ga ispred sebe, njišući ga među dlanovima. Prigušeni glasovi laboratorije činili su tihu pozadinu njegovim mislima, meko tumaranje marmozeta, otkucaji nekakvog brojača, škripa naprave koja se obrće mereći fototropizam neke puzavice.

Kerans natenane pregleda kompas, pažljivo okrenu mehanizam u njegovom vazdušnom prostoru, zatim izravna iglu sa skalom. Pokušavao je da shvati zbog čega ga je uzeo iz arsenala. Kompas je normalno bio postavljen u jednom od velikih motornih čamaca, i njegov nestanak će ubrzo biti prijavljen, što će za njega verovatno značiti sitno ponižavanje i priznanje krađe.

Zatvarajući kompas u kutiju, on ga okrenu prema sebi i, ne primećujući, utonu u trenutno sanjarenje u kome je njegova celokupna svest bila usredsređena na krajnju tačku koju je kazaljka dodirivala, na zbrkanu, nesigurnu, ali čudesno moćnu viziju iskazanu idejom 'Jug', sa svom njenom uspavanom mađijom i hipnotičkom snagom što je izbijala iz mesingane kutije u njegovim rukama poput opojnih para nekog sablasnog grala. *Gral - po srednjovekovnoj legendi, pehar koji je Isus Hristos upotrebio za vreme Tajne večere i u koji je Josif iz Arimateje pokupio poslednje kapi krvi razapetog Hrista; prim. prev.*

4. MAGISTRALNE SUNCA

Sledećeg dana, iz razloga koje će Kerans tek mnogo kasnije potpuno shvatiti, nestao je poručnik Hardman. Posle noći dubokog sna bez snova, Kerans je rano ustao i doručkovao pre sedam sati. Onda je proveo jedan čas na balkonu, zavaljen u platnenu stolicu, u belim kratkim pantalonama od lateksa, dok se sunčeva svetlost razlivala nad tamnom vodom kupajući njegovo mršavo telo boje abonosa. Nebo nad njim bilo je živo i išarano kao mramor, a crna laguna nasuprot njemu, beskrajno duboka i nepomična kao ogromno vrelo ćilibara. Zgrade pokrivene drvećem koje su se pomaljale po njenoj ivici izgledale su stare milione godina, kao izbačene uvis iz Zemljine magme nekom velikom prirodnom kataklizmom, balsamovane u bezmernim intervalima vremena koje je proteklo dok su one bile unutra.

Zastavši kod stola da bi prešao prstima preko mesinganog kompasa koji je svetlucao u tami apartmana, Kerans uđe u spavaću sobu i presvuče se u uniformu za vežbe, što je predstavljalo minimalan ustupak Rigsovim pripremama za odlazak. Italijanska sportska odeća sada je jedva bila d riger, *De rigueur - obavezna; prim. prev.* i samo bi izazvao pukovnikovo podozrenje ako bi ga videli kako okolo paradira u ansamblu pastelne boje sa oznakom 'Rica'.

Mada je prihvatio verovatnoću da će ostati, Kerans je osećao unurašnji otpor prema preduzimanju bilo kakvih sistematskih mera predostrožnosti. Pored zaliha goriva i hrane, za koje je tokom prethodnih šest meseci zavisio od darežljivosti pukovnika Rigsa, bilo mu je potrebno i beskrajno mnogo manjih stvarčica i rezervnih delova - od novog cifarnika za sat do potpuno nove instalacije za osvetljenje u apartmanu. Čim baza i njena radionica odu, on će odmah biti opterećen sve većom gomilom sitnih glavobolja, a neće biti narednika-tehničara pri ruci da ih ukloni.

Da bi olakšao osoblju u skladištima, i da bi sebi uštedeo nepotrebna putovanja do baze i natrag, Kerans je u apartmanu nagomilao zalihe hrane za mesec dana unapred. Ta hrana se sastojala uglavnom od kondenzovanog mleka i mesa za užinu, praktično neupotrebljivih za

jelo, sem ukoliko se ne dopune poslasticama koje su čuvali duboko zamrznute kod Beatrise. Kerans je računao da će ih održati ta prostrana hladnjača sa svojim zalihama pat d foa gra *Pate de foie gras - pašteta od guščije džigerice; prim. prev.* i file minjona, ali je u najboljem slučaju bilo hrane jedva za tri meseca. Posle toga moraće da žive od onoga što im daje zemlja i da svoj jelovnik preorijentišu na supu od drveća i šniclu od iguane.

Gorivo je stvaralo ozbiljnije probleme. Rezervoari dizel-ulja u 'Ricu' hvatali su jedva nešto više od 500 galona, dovoljno za rad sistema za rashlađivanje za najviše dva-tri meseca. Ako bi zatvorio spavaću sobu i garderobu, preselio se u salon i podigao temperaturu sredine do 30 stepeni, mogao bi sa malo sreće da udvostruči trajanje ulja, ali kad se zalihe jednom iscrpe, mogućnosti da se one dopune su zanemarljivo male. Sve rezervoare i tajna skrovišta u opljačkanim zgradama oko laguna, već davno su do poslednje kapi iscrple izbeglice koje su se tokom poslednjih trideset godina u talasima kretale ka severu u lađicama i motornim čamcima. Rezervoar kod spoljnog motora splava primao je tri galona, dovoljno za trideset milja ili za jedno putovanje dnevno - tamo i nazad između 'Rica' i Beatrisine lagune - u toku mesec dana.

Zbog nečega, međutim, ovaj obrnuti krusoizam - namerno ostavljanje samog sebe bez pomoći karake *Karaka - španski (portugalski) ratni brod; prim. prev.* natovarene opremom i nasukane na pogodan sprud - izazivao je kod Keransa veoma malu zabrinutost. Izvlačeći se iz apartmana, on ostavi termostat kao i obično na 25 stepeni, bez obzira na gorivo koje će generator uzalud potrošiti, opirući se da učini i nominalan ustupak opasnostima koje ga čekaju posle Rigsovog odlaska. U početku je pretpostavljao da ovo održava nesvesnu lukavu promenu da će prevagnuti njegov zdrav razum, ali kad je upalio motor i provezao splav kroz hladne ljigave talase prema rukavcu koji vodi u susednu lagunu, on shvati da ova ravnodušnost označava naročitu prirodu odluke da ostane. Rečeno simboličnim jezikom Bodkinove sheme, on će tada napustiti konvencionalne procene vremena u odnosu na sopstvene fizičke potrebe i stupiti u svet totalnog, neuronskog vremena u kome ogromni intervali geološke vremenske skale određuju more njegovog postojanja. Tu je milion godina najkraća jedinica sa kojom se računa,

a problemi ishrane i odevanja postaju isto tako irelevantni kao što bi bili za budističkog usamljenika koji u pozi lotosa razmišlja pred praznom zdelom za pirinač, pod zaštitnim baldahinom stoglave kobre večnosti.

Ulazeći u treću lagunu, sa podignutim veslom da bi odgurnuo deset stopa dugačke vlati gigantskog rastavića koji je umakao svoje lišće u vodu na ulazu u zaton, on bez uzbuđenja primeti da je grupa ljudi pod rukovodstvom narednika Makredija digla sidra stanice za ispitivanje i da je lagano vuče prema bazi. Dok se rastojanje između njih dve smanjivalo, slično zavesama koje se privlače jedna drugoj po završetku predstave, Kerans je stajao na krmi splava pod zaklonom od lišća sa koga je kapala voda: posmatrač iza kulisa čiji je doprinos drami, ma kako bio majušan, sada potpuno završen.

Da ne bi privukao pažnju ponovnim paljenjem motora, on iziđe na sunce dok je džinovsko lišće do stabljike tonulo u zelene pihcije vode, i polako zavesla ivicom lagune prema Beatrisinoj stambenoj zgradi. Nad vodom je odzvanjalo isprekidano urlanje helikoptera, a talasi od stanice za ispitivanje udarali su o pramce splava i navaljivali kroz otvorene prozore s desne strane, zapljuskujući unutrašnje zidove. Beatrisin motorni brodić škripao je bolno u svom sidrištu. Prostor sa motorima bio je poplavljen, a krma je potonula pod težinom dva velika Krajzlerova motora. Pre ili posle, jedna termalna oluja će dohvatiti brod i zauvek ga usidriti pedeset stopa duboko u nekoj potopljenoj ulici.

Kad iziđe iz lifta, on vide da je patio oko bazena pust; čaše od prethodne večeri još su ležale na poslužavniku između rasklopljenih stolica. Sunce je već počinjalo da ispunjava bazen, osvetljavajući žute morske konjice i plave trozupce koji su ukrašavali njegovo dno. Nekoliko ljljaka visilo je u senci pod odvodnim kanalom iznad prozora Beatrisine spavaće sobe, ali kad Kerans sede, oni prhnuše kao duhovi pred danom koji se rađa.

Kroz zastore, Kerans spazi Beatrisu kako se tiho kreće, a posle pet minuta ona uđe u salon sa crnim peškirom obavijenim oko stomaka. Bila je delimično skrivena u nejasnoj svetlosti na drugom kraju sobe. Izgledala je umorna i potištena; pozdravi ga nevoljnim pokretom ruke. Pripremala je piće za sebe naslanjajući se laktom na bar, bezizrazno zagledana u jednu od Delvoovih slika, i vratila se u

spavaću sobu.

Pošto se nije ponovo pojavila, Kerans pođe da je traži. Kad je gurnuo staklena vrata, vreo vazduh koji je ispunjavao salon udari mu u lice kao isparenje iz pretrpane brodske kuhinje. Za poslednjih mesec dana, generator nekoliko puta nije uspeo da odmah reaguje na termostat, temperatura je bila preko 35 stepeni i verovatno je to bio razlog Beatrisine letargije i nezainteresovanosti.

Sedela je na krevetu kad je Kerans ušao, a na njenim glatkim kolenima bila je čaša sa viskijem. Gust i vreo vazduh u sobi podseti Keransa na Hardmanovu kabinu za vreme eksperimenta što ga je Bodkin vršio nad pilotom. Kerans priđe termostatu na stočiću pored kreveta i spusti ručicu sa 20 na 15 stepeni.

"Opet se pokvario", reče mu Beatrisa suvo. "Motor se stalno zaustavljao."

Kerans pokuša da joj uzme čašu iz ruku, ali ona mu je izmače. "Ostavi me na miru, Roberte", reče umornim glasom.

"Znam da sam razvratna, pijana žena, ali prošlu noć sam provela u džunglama vremena i ne želim da slušam predavanja."

Kerans ju je pažljivo ispitivao, smešeći se za sebe sa mešavinom nežnosti i očajanja. "Videću da li mogu opraviti motor. Ova soba zaudara kao da si imala ceo kazneni bataljon na konaku. Istuširaj se, Bea, i pokušaj da se sabereš. Rigs sutra odlazi, biće nam potrebno prisustvo duha. Kakve to košmare imaš?"

Beatrisa sleže ramenima. "Snove džungle, Roberte", promrmlja dvosmisleno. "Ponovo učim svoje ABC. Noćas su bile džungle delta." Turobno mu se nasmeši, zatim dodade sa prizvukom zlobnog humora: "Ne izgledaj tako strog, i ti ćeš ih uskoro sanjati."

"Nadam se da neću." Kerans je sa odvratnošću gledao kako ona prinosi čašu ustima. "I, prospri to piće! Škotski doručak je možda stari običaj Brđana, ali je propast za jetru."

Beatrisa odmahnu rukom. "Znam. Alkohol ubija polako, ali meni se ne žuri. Odlazi, Roberte!"

Kerans diže ruke od svega i okrenu se. Pođe stepeništem koje je vodilo iz kuhinje dole u ostavu, nađe jednu baklju i kutiju sa alatom i započe rad na generatoru.

Pola sata kasnije, kad se pojavila u patiju, Beatrisa se očigledno bila

povratila iz otupelosti i pažljivo je mazala nokte iz bočice sa plavim lakom.

"Zdravo, Roberte, jesi li sada bolje raspoložen?"

Kerans se spusti na pod od pločica, brišući sa ruku poslednje tragove ulja. Snažno šljepnu čvrstu oblinu njenog lista, pa se brzo izmače od osvetničke pete koja mu polete na glavu. "Izlečio sam generator; ako budeš imala sreće, više nećeš imati muke. Prilično je zanimljivo: vremenski uređaj na dvotaktnom motoru se pokvario. U stvari, radio je unazad."

Hteo je da opširno objasni ironiju ove šale, kad odozdo iz lagune zatrešta megafon. Iz baze su se dizali glasovi iznenadne i užurbane aktivnosti; motori su zavijali i ubrzavali, nosači škripali dok su se dva velika rezervna motorna čamca spuštala u vodu, čula se zbrka povika i koraka duž prolaza i hodnika.

Kerans se diže i požuri oko bazena prema ogradi. "Nemoj mi reći da danas odlaze: Rigs je dovoljno pametan da to pokuša u nadi da će nas zateći nepripremljene."

Batrisa stade kraj njega pritežući peškir oko grudi, pa zajedno pogledaše dole na bazu. Izgledalo je da su svi članovi jedinice mobilisani, a kuter i dva velika čamca uspinjali su se i poigrali oko keja. Opušteni rotori helikoptera lagano su se okretali, a Rigs i Makredi su se spremali da se ukrcaju. Ostali ljudi bili su postrojani na keju i čekali svoj red da se ukrcaju. Čak je i Bodkin bio poteran iz kreveta; stajao je golih grudi na mostu stanice za ispitivanje i vikao nešto Rigsu.

Odjednom Makredi primeti Keransa na ogradi balkona i obrati se pukovniku. On uze električni megafon i krenu napred preko krova.

"KE-RAN-SE! ! DOK-TO-RE KE-RAN-SE!"

Gromoglasni odlomci pojačanih rečenica gmelili su između krovova, Kerans načulji uši pokušavajući da razazna šta pukovnik viče, ali se zvuci izgubiše u sve glasnijem urlanju helikoptera. Onda se Makredi i Rigs popeše u kabinu, a pilot počeo da šalje svetlosne signale Keransu kroz vetrobran na pilotskoj kabini.

Kerans prevede morzeove znake, zatim se brzo okrenu od ograde i počeo da unosi platnene stolice u hol.

"Hoće da me pokupe odavde", reče Beatrisi kad se helikopter odlepi od svog postolja i dijagonalno podiže preko lagune. "Biće bolje da se

obučeš ili da se negde skloniš. Vazдушna struja će ti strugnuti peškir kao hartiju. Rigs sada ima dosta razloga za svađu."

Beatrisa mu pomože da smota platneni krov, potom stupi u hol baš u trenutku kad treperava senka helikoptera ispuni patio, a preko ramena im prostruja vetar od njega.

"Ali šta se dogodilo, Roberte? Zbog čega je Rigs tako uzbuđen?"

Kerans zakloni glavu od urlanja mašine i zagleda se preko zeleno obrubljenih laguna koje su se pružale prema horizontu; iznenadan grč zabrinutosti iskrivi mu ugaio usta.

"Nije uzbuđen, samo strahovito zabrinut. Sve oko njega počinje da se ruši. Nestao je poručnik Hardman!"

Ispod donjeg otvora helikoptera prostirala se džungla kao kakva ogromna gnjila rana. Džinovski gajevi gimnosperma širili su se kao gusti čuperci po krovovima potopljenih zgrada, gušeći pod sobom bele pravougaone oblike. Tu i tamo štrčala je iz baruštine stara betonska vodovodna kula, ili su ostaci provizornog keja još plovili uz trupinu kakve nakrivljene poslovne zgrade zarasle u paperjaste akacije i rascvetale tamariske. Uzani rukavci, koje su svodovi od rastinja iznad njih pretvarali u zeleno osvetljene tunele, vijugali su od većih laguna da bi se na kraju pridružili kanalima širokim šest stotina jardi koji su se širili vani preko nekadašnjih predgrađa. Posvuda je nadiralo blato, taložilo se u ogromnim nanosima uz železnički vijadukt ili polukružnu ulicu poslovnih zgrada, cedilo se kroz poplavljenju arkadu kao kužna sadržina neke velike kloake kasnijeg doba. Mnoga manja jezera bila su ispunjena muljem, okrugle žute kaljuge pokrivenne gljivama iz kojih je izbijala raskošna gužva biljnih formi što se bore za opstanak, ograđeni vrtovi u jednom bezumnom Raju.

Čvrsto vezan uz ogradu kabine najlonskom užadi oko pasa i ramena, Kerans je posmatrao pejzaž koji se dole prostirao prateći vodene puteve iz tri centralne lagune. Duboko dole na pet stotina stopa jurila je senka helikoptera preko pegave zelene površine vode, i on usredsredi pažnju na teren neposredno oko nje. Neizmerno obilje životinjskog sveta ispunjavalo je zatone i kanale: vodene zmije uvijale su se među zdrobljenim stablima natopljenih gajeva bambusa, kolonije slepih miševa izbijale su iz zelenih tunela kao

rasprsi oblaci čađi, iguane su nepomično sedele na senovitim pervazima zgrada kao kamene sfinge. Često se činilo da neki ljudski oblik, kao da je uznemiren bukom helikoptera, hitro promiče i skriva se među prozorima na liniji vode, a onda bi se otkrilo da je to krokodil koji hvata neku vodenu pticu ili kraj potopljenog panja izlomljenih stabala paprati.

Na dvadeset milja, horizont je još bio zamračen ranim jutarnjim maglama, ogromnim koprenama zlatnih isparenja, koje su se spuštale sa neba kao svetli prozirni zastori, ali je vazduh nad gradom bio bistar i jasan, a izduvne pare helikoptera bleštale su gubeći se u dugom vijugavom tragu. Dok su se udaljavali od centralnih laguna u spiralnom brišućem letu, Kerans se naže nad donji otvor i poče posmatrati blistav prizor, napustivši pretraživanje džungle ispod helikoptera.

Mogućnost da iz vazduha opaze Hardmana bila je beskrajno mala. Sem ukoliko se nije sklonio u zgradu u blizini baze, bio bi prinuđen da ide vodenim putevima gde je ispod drveća paprati imao najveću mogućnost da izbegne osmatranje iz vazduha.

Rigs i Makredi nastaviše svoje bdenje na desnom bočnom otvoru, dodajući dogled jedan drugom. Bez šiljate kape, sa retkom kosom boje peska koju mu je vetar prebacio napred preko lica, Rigs je izgledao kao razjaren vrabac što besno istura svoj mali kljun u vazduh.

On primeti da Kerans gleda gore u nebo i povika: "Jesi li ga već video, doktore? Ne zazjavaj sada; tajna uspešnog pretraživanja je u stoprocentnom pokrivanju, stoprocentnoj koncentraciji."

Prihvativši prekor, Kerans opet poče da ispituje nagnuti disk džungle dok su visoki tornjevi centralne lagune promicali oko otvora. Hardmanov nestanak otkrio je dežurni u bolničkom odeljenju u 8 časova toga jutra, ali njegov krevet je bio hladan, pa je gotovo sigurno da je on otišao prethodne večeri, verovatno ubrzo nakon poslednje prozivke u odeljenju u 9,30 sati. Nijedan od manjih čamaca privezanih uz ogradu keja nije nestao, ali Hardman je lako mogao da priveže dva prazna bureta za gorivo koje su bila ostavljena na gomili kraj palube C, i da ih nečujno spusti u vodu. Ma kako grubo sklepan, takav splav bi glatko umakao i do zore ga odneo deset milja daleko, negde do granice terena za pretraživanje

od nekih sedamdeset pet kvadratnih milja, na kome je svaki hektar bio razrovan ruševinama napuštenih zgrada.

Pošto nije mogao da se vidi s Bodkinom pre nego što su ga digli na helikopter, Kerans je mogao samo da nagađa o motivima koji su naterali Hardmana da napusti bazu, kao i o tome da li su oni bili deo nekog većeg plana koji je polako sazrevao u poručnikovoj glavi, ili samo iznenada besmislena reakcija na vest da odlaze iz lagune na sever. Keransovo prvobitno uzbuđenje je iščilelo i on oseti neobično olakšanje, kao da je Hardmanovim nestankom bila otklonjena jedna od suprotnih linija sile koje ga opkoljavaju, i da su zategnutost i nemoć sadržani u tom sistemu popustili iznenada. Ako išta drugo, međutim, sada će biti još teže da se ostane.

Oslobađajući se svojih veza, Rigs ustade sa gestom ozlojeđenosti i pruži dogled jednom od dvojice vojnika koji su čučali na podu u zadnjem delu kabine.

"Otvoreno traganje je gubljenje vremena na ovakvom terenu", viknu prema Keransu. "Sići ćemo negde i pažljivo pogledati mapu. Možeš da se opobaš u čitanju Hardmanove psihologije."

Bili su na oko deset milja severozapadno od centralnih laguna, a tornjevi su bili gotovo skriveni u magli duž horizonta. Na pet milja, tačno između njih i baze, jedan od dva velika motorna čamca krstarilo je otvorenim kanalom, a bela pruga koju je ostavljao za sobom nestajala je na staklastoj ravni vode. U ovaj kraj je prodrlo manje mulja, jer ga je sprečila koncentracija grada prema jugu, i vegetacija je bila ređa, a između glavnih nizova zgrada bilo je više prostranstva nerazvijene vode. Sve u svemu, kraj ispod njih je bio prazan i nezakrčen, i Kerans je bio ubeđen, mada ne iz nekog racionalnog razloga, da Hardmana neće naći u severozapadnom delu.

Rigs se pope u pilotsku kabinu i, trenutak kasnije, brzina i nagib helikoptera se promeniše. Počeše blago da poniru i spustiše se do na stotinu stopa iznad vode; klizili su u široke kanale i izlazili iz njih tražeći pogodan krov na koji bi se spustili. Najzad izabraše ispupčena leđa polupotopljenog bioskopa, i lagano se spustiše na čvrst četvrtasti krov neoasirskog portika.

Nekoliko minuta su ispravljali noge, gledajući preko prostranstva plave vode. Najbliža građevina bila je neka usamljena robna kuća na

dve stotine jardi od njih, a otvorene aleje podsetiše Keransa na Herodotov opis pejzaža Egipta u vreme poplave, sa njegovim gradovima opasanim zidinama, sličnim ostrvima Jegejskog mora.

Rigs otvori torbu s mapama i raširi polietilenski otisak na podu kabine. Naslonivši se laktovima na ivicu otvora, on stavi prst na mesto gde su se spustili.

"Pa, naredniče", reče Deiliju, "izgleda da smo na pola puta prema Berdu. Sem što smo trošili mašinu, nismo mnogo šta postigli."

Deili klimnu glavom; njegovo malo ozbiljno lice bilo je skriveno pod šlemom od vlaknastog stakla. "Gospodine, ja mislim da nam ostaje jedina mogućnost da u nekoliko odabranih pravaca izvršimo pretraživanje sa male visine. Ima nade da bismo nešto mogli da vidimo - splav ili mrlju od ulja."

"Slažem se. Ali problem je", tu Rigs zabubnja svojom palicom po mapi, "gde? Hardman verovatno nije dalje od dve ili tri milje od baze. Šta bi ti rekao, doktore?"

Kerans sleže ramenima. "Ja stvarno ne znam kakvi su Hardmanovi motivi, pukovniče. U poslednje vreme bio je kod Bodkina. Možda..."

Glas poče da mu se prekida, a Deili upade sa drugim predlogom, odvukavši Rigsovu pažnju. Sledećih pet minuta, pukovnik, Deili i Makredi raspravljali su se oko eventualnih pravaca kojima je Hardman krenuo, označavajući samo šire vodene puteve kao da Hardman upravlja džepnim bojnim brodom. Kerans je gledao okolo kako voda u vrtlozima prolazi kraj bioskopa. Nekoliko grana i gužve travuljine plovilo je severnom strujom, a sjajna sunčeva svetlost pretvarala je površinu vode u ogledalo od rastopljenog metala. Voda je dobovala o trem sa stubovima pod njegovim nogama, lagano mu udarajući u glavi i postavljajući sve širi krug mogućnosti mešanja, kao da prelazi preko njegovog uma u pravcu suprotnom od njegovog sopstvenog toka. Posmatrao je kako talasići jedan za drugim zapljuskuju nagnuti krov i poželeo da može napustiti pukovnika i sići pravo dole u vodu, rastvoriti sebe i stalno prisutne utvare koje ga obleću kao ptice stražarice u svežem utočištu njenog čarobnog mira, u blistavom zelenom moru po kome lebde zmije.

Odjednom shvati, ne sumnjajući ni trenutak, gde treba tražiti Hardmana.

Sačeka da Deili završi: "...Znao sam poručnika Hardmana,

gospodine, leteo sam sa njim gotovo pet hiljada časova; očigledno je da je on odjednom poremetio umom. Hteo je da se vrati u Berd, i mora da je odlučio da dalje ne čeka, čak ni dva dana. Biće da je krenuo na sever i da se odmara negde u ovim otvorenim kanalima van grada."

Rigs je s nevericom klimao glavom, očigledno neubeđen, ali spreman da prihvati narednikov savet u nedostatku nekog drugog.

"Pa, možda si u pravu. Verovatno vredi pokušati. Šta ti misliš, Keranse?"

Kerans zavrte glavom. "Pukovniče, pretraživanje krajeva severno od grada znači potpuno gubljenje vremena. Hardman ne bi došao ovamo; isuviše je otvoreno i izolovano. Ne znam da li ide peške ili plovi na nekom splavu, ali sigurno ne ide na sever - Berd je poslednje mesto na Zemlji u koje želi da se vrati. Postoji samo jedan pravac kojim se Hardman uputio - jug." Kerans pokaza na mrežu kanala koji su se ulivali u centralne lagune, pritoke jedinog ogromnog vodenog puta tri milje južno od grada, čiji su tok razučivali i skretali gromadni nanosi mulja. "Hardman će biti tamo negde. Verovatno mu je bila potrebna cela noć da bi stigao do glavnog kanala, i ja verujem da se on sada odmara u nekom malom zatonu pre nego što će noćas krenuti dalje."

On začuta, a Rigs se napregnuto zagleda u mapu; šiljata kapa bila mu je navučena na oči, što je značilo da je koncentrisan.

"Ali zašto na jug?" pobuni se Deili. "Kad iziđe iz kanala nema ničeg sem guste džungle i otvorenog mora. Temperatura se stalno penje - on će se ispržiti."

Rigs diže pogled na Keransa. "Narednik Deili dobro kaže, doktore. Zašto bi Hardman izabrao da putuje na jug?"

Gledajući opet napolje preko vode, Kerans odgovori mirnim glasom: "Pukovniče, nema nijednog drugog pravca."

Rigs je oklevao, zatim pogleda na Makredija koji se izdvojio iz grupe i sada je stajao pored Keransa; njegova visoka pogurena prilika odražavala se na vodi kao mršava vrana. On gotovo neprimetno klimnu glavom Rigsu, odgovarajući na neizrečeno pitanje. Čak i Deili podiže nogu na prag ulaza u pilotsku kabinu, prihvatajući logiku Keransovog argumenta i opšte razumevanje Hardmanovih motiva kada ih je Kerans detaljno objasnio.

Tri minuta kasnije, helikopter je pod punim višestrukim pritiskom hitao ka lagunama na jugu.

Kao što je Kerans predskazao, Hardmana nađoše među zaravnima u mulju.

Spustivši se na tri stotine stopa iznad vode, oni počеше da pročešljavaju periferni deo glavnog kanala u dužini od pet milja. Ogromni nanosi mulja uzdizali su se nad površinom kao leđa velikih glavatih ulješura. *Glavata ulještura - vrsta velikog kita; prim. prev.* Gde god su hidrodinamične konture kanala dozvoljavale nanosima mulja ma i najmanju trajnost, džungla unaokolo slivala se s krovova i hvatala korenje u vlažnoj ilovači, zastirući celu baruštinu čvrstim tkivom. Kerans je sa donjeg otvora posmatrao uzane trake obale pod spoljnom ivicom šume paprati, tražeći izdajničke znake koji bi otkrili kamufliran splav ili na brzinu sklepanu kolibu.

Međutim, pošto su desetak puta pažljivo pretraživali kanal, Rigs se posle dvadeset minuta okrenu od otvora vrteći utučeno glavom.

"Verovatno imaš pravo, Roberte, ali ovo je beznadežan posao. Hardman nije budala; ako želi da se sakrije od nas, nikada ga nećemo pronaći. Čak i kad bi se naginjao kroz prozor i mahao, kladim se u deset prema jedan da ga ne bismo videli."

Kerans nešto promrmlja kao odgovor. Svaki put su kružili za oko stotinu jardi više od prethodnog, a poslednja tri kruga osmatrao je polukrug nečega što je na izgled bilo velika stambena zgrada u uglu između kanala i južne obale malog rukavca koji se gubio u okolnoj džungli. Gornjih osam ili devet spratova zgrade stajali su iznad vode i opkoljavali nizak bedem tamnog mulja. Njegova površina bila je izbrazdana vodom koja je oticala iz mnoštva plitkih bara. Dva sata ranije obala je predstavljala pojas kaljuge, ali do deset časova, kada ga je nadleteo helikopter, blato je počinjalo da se suši i stvrdnjava. Keransu, čije su oči bile zaštićene od reflektovane sunčeve svetlosti, učini se da je njena glatka površina u razmaku od oko šest stopa zaparana dvema slabim paralelnim prugama koje su vodile do isturenog krova jednog gotovo potopljenog balkona. Dok su preletali iznad balkona, on pokuša da zaviri ispod betonske ploče, ali otvor je bio zagušen otpacima i istrulelim panjevima.

On dotače Rigsovu ruku i pokaza na pruge, toliko udubljen u

praćenje njihovog krivudavog puta ka balkonu da gotovo nije ni primetio isto tako jasan crtež otisaka između linija na prosušenoj površini, u razmacima od oko četiri stope, nesumnjivo tragove stopala visokog snažnog čoveka koji je vukao težak tovar.

Kad buka helikopterovog motora iščeznu na krovu iznad njih, Rigs i Makredi se sagoše da ispitaju grubo sklepan splav koji je bio sakriven ispod balkona iza zaklona od otpadaka. Bio je napravljen od dva bureta privezana na krajeve metalnog krevetskog rama, a njegove dve iste sive trupine bile su još prošarane blatom. Tragovi blata sa Hardmanovih stopala vodili su preko sobe koja je imala balkon i gubili se kroz apartman u susednom hodniku.

"Tu smo, nema sumnje - je li tako, naredniče?" upita Rigs izlazeći na sunčevu svetlost da pogleda gore u polumesec stambenih zgrada. One su kao lanac samostalnih jedinica bile povezane kratkim nadvožnjacima između šahtova za liftove na kraju svake zgrade. Većina prozora bila je razbijena, crepovi prekriveni ogromnim mrljama gljiva, i ceo kompleks je ličio na prezreo sir kamamber.

Makredi kleče kraj jednog bureta da očisti mulj, i tako otkri broj šifre ispisan bojom preko prednjeg dela. "UNAF 22-H-549 - to smo mi, gospodine. Juče smo raščišćavali pokretne cisterne, držali smo ih na palubi C. Sigurno je uzeo rezervni krevet iz bolesničkog odeljenja posle prozivke."

"Dobro." Rigs priđe Keransu trljajući ruke od zadovoljstva i smeškajući se samouvereno, jer su mu se samopouzdanje i dobro raspoloženje potpuno povratili. "Odlično, Roberte. Izvanredna veština u postavljanju dijagnoze. Bio si potpuno u pravu, naravno." Prepredeno je piljio u Keransa kao da nagađa o stvarnim izvorima ove značajne sposobnosti sagledavanja, nevidljivo ga izdvajajući. "Razvedri se. Hardman će ti biti zahvalan kad ga odvedemo natrag." Kerans je stajao na ivici balkona i pod njim je bila padina od očvrslog mulja. Gledao je gore u nemi luk prozora, pitajući se u kojoj bi od hiljadu soba moglo da bude Hardmanovo skrovište. "Nadam se da si u pravu. Samo još treba da ga uhvatiš."

"Ne brini! Uhvatićemo ga!" Rigs počeo dovikivati dvojici ljudi na krovu koji su pomagali Deiliju da priveže helikopter. "Vilson, motri sa jugozapadnog kraja! Koldvele, ti kreni prema severu! Pazite na obe

strane, mogao bi da pokuša plivati!"

Dva čoveka pozdraviše i krenuše sa karabinima uz bok. Makredi je pod rukom držao 'tompsonku'. Kad Rigs otkopča poklopac svoje futrole, Kerans mu reče mirno: "Pukovniče, ne gonimo besnog psa." Rigs odmahnu rukom. "Polako, Roberte, ja jednostavno ne želim da mi kakav usnuli krokodil odgrize nogu. Mada je zanimljivo čuti", tu on uputi Keransu blistavi osmeh, "da Hardman sa sobom nosi jedan kolt 45."

Ostavivši Keransa da ovo svari, podiže električni megafon.

"Hardmane! Govori pukovnik Rigs!" Urlao je Hardmanovo ime u nemu vrelinu, potom namignu Keransu i dodade: "Dr Kerans želi da razgovara sa vama, poručniče!"

Skupljene u žižu lukom zgrada, reči su odjekivale preko močvara i zatona, potmulo grmeći u daljini nad velikim praznim blatištima. Unaokolo je sve treperilo od nenasnosne vrućine, i ljudi na krovu su razdraženo jadikovali pod vojničkim kapama. Težak zadah kloake izlazio je iz udoljice s muljem nad kojom je gladno pulsirala i zujala korona od milion insekata. Keransu se naglo steže jednjak od muke, i on za trenutak oseti vrtoglavicu. Čvrsto pritisnuvši čelo ručnim zglobovom, on se nasloni na jedan stub slušajući kako se odjeci ponavljaju oko njega. Na četiri stotine jardi odatle, dva belolika tornja sa satovima probijala su se kroz rastinje kao tornjevi hrama kakve izgubljene religije iz džungle, i Keransu se učini da, odbijajući se od njih, zvuk njegovog imena - Kerans... Kerans... Kerans - odzvanja moćnim predskazanjem užasa i nesreće, dok ga besmislen pravac kazaljki potpunije identifikuje, nego sve što je dotad doživio, sa svim nejasnim i pretećim avetima koje su bacale sve tamnije senke na njegov duh, sa hiljadorukim čudovištem kosmičkog vremena.

Njegovo ime mu je još slabo odzvanjalo u ušima kad su počeli da pretražuju zgradu. On je zauzimao položaj kod stepeništa u svakom hodniku, dok su Rigs i Makredi pretraživali stanove i motrili penjući se na spratove. Zgrada je bila opustošena. Svi podovi bili su istruleli ili provaljeni, pa su se oni lagano kretali po umetnutim keramičkim pločama, oprezno prelazeći sa jedne poprečne betonske grede na drugu. Pretežan deo maltera otpao je sa zidova i ležao u sivim gomilama duž ivica. Gde god se sunce probijalo, gole letve su bile

isprepletane puzavicama i žiličastom mahovinom. Izgledalo je da prvobitno tkivo zgrade održava još jedino raskošna vegetacija koja se granala kroz sve sobe i hodnike.

Iz pukotina u podovima dizao se smrad masne vode koja je klokotala kroz donje prozore. Uznemireni prvi put posle mnogih godina, slepi miševi, koji su visili sa nakrivljenih ramova za slike, izbezumljeno su se ustremljivali na prozore i rasturali se uz bolne krike u bleštavoj sunčevoj svetlosti. Gušteri su promicali i jurili kroz pukotine na podu, ili se očajnički klizali po suvim kadama u kupatilima.

Pojačano zbog vrućine, Rigsovo nestrpljenje je još više raslo dok su se peli na spratove i bez uspeha pretražili sve sem dva poslednja.

"Pa dobro, gde je?" Rigs se nasloni na ogradu stepeništa i pokretom ruke dade im znak da se utišaju; zatim poče da osluškuje nemu zgradu dišući kroz stisnute zube. "Stajaćemo mirno pet minuta, naredniče. Sada treba da budemo oprezni. On je ovde negde!"

Makredi zabaci svoju 'tompsonku' na rame i pope se do malog prozora na sledećem odmorištu; kroz prozor je dolazio slab povetarac. Kerans se nasloni na zid dok mu se znoj slivao niz leđa i grudi, a u slepoočnicama udaralo od napora zbog penjanja uz stepenice. Bilo je pola dvanaest i napolju je temperatura iznosila preko 45 stepeni. On pogleda dole u Rigsovo zaduvano rumeno lice i oseti divljenje prema pukovnikovoj samodisciplini i čestitosti.

"Ne gledaj me tako zaštitnički, Roberte. Znam da se znojim kao svinja, ali se u poslednje vreme nisam toliko odmarao kao ti."

Dva čoveka izmenjaše poglede, obojica svesni da imaju različit stav u odnosu na Hardmana. Pokušavajući da razbije to suparništvo, Kerans mirno reče: "Sad ćeš ga verovatno uhvatiti, pukovniče."

Tražeci gde da sedne, on ode hodnikom i gurnu vrata koja su vodila u prvi stan.

Dok je otvarao vrata, ram se odjednom sruši i pretvori u hrpu crvotočine i istrulelih komada grede. On prekorači preko nje i uputi se prema velikim prozorima koji su gledali na balkon. Nešto malo vazduha strujalo je kroz sobu, pa Kerans pusti da ga on miluje po licu i grudima dok je posmatrao džunglu ispod sebe. Rt na kome je stajao polumesec stambenih zgrada, nekada je bio malo brdo, a nekoliko zgrada koje su se videle pod vegetacijom na drugoj strani blatišta, još su bile iznad vode što je nadolazila. Kerans se zagleda u

dva tornja sa satovima koji su se, kao dva obeliska, izdizali iz gustog lišća paprati. Izgledalo je kao da žuti vazduh podneva pritiskuje lisnatu prostirku kao ogroman poluproziran pokrivač; svetlost se kao dijamant raspršavala u hiljadu iskrica kad god bi se neka grana pokrenula prelamajući sunčeve zrake. Nejasni obrisi klasičnog trema i fasade sa stubovima ispod tornjeva nagoveštavali su da su zgrade nekada bile deo malog gradskog centra. Jedan od brojčanika nije imao kazaljke; drugi se slučajno zaustavio gotovo tačno u taj čas - 11,35! Kerans pomisli da sat u stvari radi, da ga možda navija neki ludi pustinjač koji se uhvatio za poslednji besmislen registar nepomračenog uma, mada bi, ukoliko mehanizam još radi, i Rigs mogao dobro da odigra tu ulogu. Pre nego što bi napustili neki od potopljenih gradova, Rigs je nekoliko puta navio dvotonski mehanizam zarđalog sata na katedrali, pa su tako odlazili praćeni poslednjom jekom zvona preko vode. Noćima posle toga, Kerans je u snovima viđao kako Rigs, obučen kao Viljem Tel, korača velikim koracima po ogromnom dalijeveskom pejzažu, zabadajući goleme sunčane časovnike u žitki pesak kao bodeže.

Kerans se nasloni na prozor čekajući; minuti su prolazili i ostavljali za sobom sat zaustavljen na 11,35 i preticali ga kao vozilo u brzjoj traci. Ili možda on ne stoji (mada bi sigurno dva puta dnevno pokazivao vreme sa potpunom, neospornom tačnošću - više nego većina instrumenata za merenje vremena) nego je samo toliko spor da njegovo kretanje izgleda neprimetljivo? Što sporiji sat, to bliže odgovara beskonačno postepenom i veličanstvenom toku kosmičkog vremena - u stvari, obrtanjem smera časovnika i njegovim kretanjem unazad mogao bi se napraviti mehanizam za merenje vremena koji bi se u izvesnom smislu kretao još sporije nego vasiona, i tako predstavljao deo jednog još većeg prostorno-vremenskog sistema.

Keransovo bavljenje ovom idejom bilo je prekinuto otkrićem malog groblja koje se u gomili razvalina na suprotnoj obali spuštalo u vodu, sa nakrivljenim nadgrobim pločama što su nalikovale na grupu kupača. Opet se seti jednog jezivog groblja nad kojim su se usidrili, njegovih kitnjastih florentinskih grobova koji su se bili raspukli i izbacili svoju utrobu, leševa koji su lebdeli u razavijenim pokrovima kao na kakvoj užasnoj probi Strašnog suda.

Odvrativši oči, Kerans se okrenu od prozora i trže se kad shvati da u

vratima iza njega neopomično stoji visok crnobrad čovek. Prestrašen, Kerans se u nedoumici zablenu u tu priliku sređujući misli s naporom. Krupni čovek stajao je malo pognut ali opušten, a teške ruke su mu mlitavo visile niz bokove. Crno blato skorelo mu se po rukama i čelu, zgrudvalo se na čizmama i tkanini njegovih vojničkih pantalona, i on za trenutak podseti Keransa na neki od onih vaskrslih lešava. Njegova kosmata brada bila je utonula među široka ramena, a utisak zbunjenosti i umora pojačavala je bluza sanitetskog dežurnog od grubog plavog platna koja je bila manja za nekoliko brojeva pa mu se desetarska uznaka popela čak iznad ispupčenja deltoidnih mišića. Lice mu je imalo izraz gladne napregnutosti, ali je buljio u Keransa sa mračnom odsutnošću, očima koje su tinjale kao zapretna vatra, i jedini spoljni znak unutrašnje energije bio je bleđi sjaj zainteresovanosti za biologa.

Kerans sačeka da mu se oči priviknu na mrak u zadnjem delu sobe, nehotično pogledajući na vrata spavaće sobe kroz koja je stupio bradati čovek. Pruži mu jednu ruku, gotovo se plašeći da ne razbije začaranost, opominjući ga da se ne miče, a za uzvrat izmami izraz neobičnog saučešća punog razumevanja, gotovo kao da su im uloge bile obrnute.

"Hardmane!" prošapta Kerans.

Hardman se baci na Keransa grčevitim skokom, njegova velika telsina zakrči pola sobe, napravi se kao da udara neposredno pre no što se sudariše, izmigolji se pre nego što je Kerans mogao da povрати ravnotežu, izlete na balkon i preskoči preko ograde.

"Hardmane!" Kerans dolete na balkon upravo u trenutku kad jedan od ljudi na krovu poče dizati uzbunu. Hardman se kao akrobata spusti niz oluk, dole na parapet. Rigs i Makredi uleteše u sobu. Pridržavajući svoj šešir, Rigs odjuri, naže se preko ograde i opsova kad se Hardman izgubi u stanu.

"Pobogu, čoveče, Keranse! Gotovo si ga držao!" Zajedno otrčaše nazad u hodnik i sjuriše se stepeništem, spaziše Hardmana kako leti po zavojima stepeništa četiri sprata ispod njih, bacajući se jednim jedinim korakom sa jednog odmorišta na drugo.

Kad su stigli na najniži sprat, zaostajali su trideset sekundi iza Hardmana, a sa krova je dopirao žagor uzbuđenih povika. Ali Rigs zastade kao ukopan na balkonu.

"Gospode bože, hoće da odvuče splav nazad u vodu!"

Na trideset jardi od njih, Hardman je vukao splav preko očvrsle mase mulja, sa užetom koje mu je bilo zategnuto preko ramena, trzajući prednji deo splava u vazduh sa demonskom energijom.

Rigs zakopča futrolu od revolvera i tužno zavrte glavom. Do ivice vode bilo je još dobrih pedeset jardi, i Hardman je do kolena tonuo u vlažniji mulj, ne misleći na ljude koji su ga gledali s krova. Najzad odbaci uže za vuču, pa zgrabi krevetski okvir i poče da ga cima laganim mučnim trzajima, dok mu je plava vojnička bluza pucala na leđima.

Rigs kroči na balkon i daje rukom znak Vilsonu i Koldvelu da siđu. "Jadnik! Izgleda potpuno izgubljen. Doktore, budi tu u blizini; možda ćeš uspeti da ga umiriš."

Pažljivo su stezali krug oko Hardmana. Petorica ljudi: Rigs, Makredi, dva vojnika i Kerans, napredovali su niz padinu od skorelog blata, zaklanjajući oči od jakog sunca. Kao ranjeni indijski bivo, Hardman nastavi da se batrga u blatu na deset jardi ispred njih. Kerans daje znak ostalima da ostanu na mestu, a zatim krenu napred sa Vilsonom, plavokosim mladićem koji je nekada bio Hardmanov posilni. Pročišćavao je grlo i pitao se šta da kaže Hardmanu.

Iznenada se na krovu iza njih začu isprekidano urlanje izduvne cevi koje je cepalo tišinu zaravni. Kerans zastade nekoliko koraka iza Vilsona i spazi Rigsa kako zabrinuto gleda gore u helikopter. Predpostavljajući da je njihov zadatak sada završen, Deili je upalio motor pa su se krakovi rotora polaku okretali u vazduhu.

Ometen u pokušaju da stigne do vode, Hardman pogleda grupu koja ga je opkoljavala, pusti splav i čučnu iza njega. Sa karabinom preko grudi, Vilson nesigurno zagazi kroz meki mulj uz vodu. Kad utonu do pojasa, on doviknu nešto Keransu, ali glas mu se izgubi u sve jačem urlanju motora. Izduvna cev bljuvala je iznad njihovih glava uz resko praskanje. Odjednom se Vilson zanjihao i, pre nego što je Kerans mogao da ga za drži, Hardman je naslonjen na splav pucao na njih velikim koltom 45; plamen iz doboša probode treperav vazduh. Vilson uz kratak krik pade preko karabina, zatim se otkotrlja, unazad stiskajući okrvavljen lakat, a vazdušni udar eksplozije odnese mu kapu s glave.

Kad ostali počеше da se povlače uz padinu, Hardman stavi revolver

u pojas, okrete se i otrča ivicom vode do zgrada koje su se stapale sa džunglom na sto jardi odatle.

Pojuriše za Hardmanom uz sve jače urlanje helikoptera. Rigs i Kerans su pomagali povređenom Vilsonu, upadali i izvlačili se iz rupa što su ih ostavili ljudi ispred njih. Na kraju muljevite zaravni dizala se džungla kao visoka zelena litica, red za redom stabala paprati i džinovske prečice koja je cvetala sa terasa. Hardman bez oklevanja sunu u uzan propust između dva stara popločana zida i nestade u uličici, a Makredi i Koldvel jurili su na rastojanju od dvadeset jardi iza njega.

"Nastavi za njim, naredniče!" prodra se Rigs kada Makredi zastade da ga sačeka. "Gotovo smo ga uhvatili; počinje se zamarati", a Keransu se poveri: "Gospode, kakva klanica!" Beznadežno uperi prst u ogromnu Hardmanovu priliku koja se topćući udaljavala dugim koracima. "Šta goni toga čoveka dalje? Potpuno sam raspoložen da ga pustim da ode, pa kako mu bude."

Vilson se bio dovoljno oporavio da bi mogao ići bez pomoći, pa ga Kerans ostavi i potrča. "Biće u redu, pukovniče! Ja ću pokušati da govorim sa njim možda ću uspeti da ga zadržim."

Iz uličice izbiše na mali skver na kome je grupa mirnih gradskih kuća iz XIX veka gledala na kitnjastu fontanu. Divlje orhideje i magnolije obavijale su se oko sivih jonskih stubova stare sudske zgrade, minijaturene imitacije Partenona, sa masivnim tremom koji je bio ukrašen skulpturama; inače je skver netaknut preživio juriše pedesetih prethodnih godina, i njegovu prvobitno tlo još se prilično izdizalo iznad okolnog nivoa vode. Pored palate suda, sa tornjem na kome je bio sat bez bročjanika, nalazila se druga zgrada sa stubovima - biblioteka ili muzej. Njeni beli stubovi presijavali su se na suncu kao niz ogromnih izbeljenih kostiju.

Kako se približavalo podne, sunce je ispunilo ovaj antikni forum jakom usplamtelom svetlošću, pa Hardman zastade i u nedoumici pogleda ljude koji su išli za njim, zatim se posrćući pope stepenicama u sudsku zgradu. Dajući znake Keransu i Koldvelu, Makredi uzmače između statua na skveru i zauze položaj iza bazena fontane.

"Doktore, sada je suviše opasno! Možda vas neće prepoznati. Sačekaćemo dok ne popusti vrućina; odande ne može da se makne.

Doktore."

Kerans ne obrati pažnju na njega. Išao je lagano napred preko napuklih kamenih ploča, zaklanjajući oči podlakticama, i oprezno stavi nogu na prvi stepenik. Negde u senci čuo je kako Hardman iscrpljeno dahće.

Uznemirivši skver svojom bukom, helikopter se sporo vinu uvis iznad njih. Rigs i Vilson požuriše uza stepenice u ulaz u muzej, gledajući kako elisa na repu okreće mašinu u sve manjoj spirali. Buka i vrelina zajedno su udarale u Keransovoj glavi, mlateći ga kao hiljadu maljeva, a oblaci prašine dizali su se u talasima oko njega. Helikopter naglo počeo da gubi visinu, skliznu iz vazduha na skver sa hroptavim ubrzanjem motora, zatim se pridiže upravo u trenutku kad je gotovo dotakao zemlju. Kerans se uzmičući skloni sa Makredijem iza fontane, dok se helikopter batrgao nad njihovim glavama. Obrćući se, elisa na repu zviznu u trem sudske zgrade uz grmljavinu razbijenog mermersa, helikopter se zaljulja i teško zari u kladrmu, a smrskani propeler nastavi da se i dalje ekscentrično okreće. Isključivši mašinu, Deili je sedeo za komandnim uređajima napola ošamućen udarom o zemlju i bespomoćno pokušavao da se ispetlja iz svojih veza.

Osujećeni u ovom drugom pokušaju da uhvate Hardmana, sada su čučali u hladu ispod trema muzeja i čekali da mine podne. Sivi kamen zgrada oko skvera bio je obasjan bleštavom belom svetlošću kao ogromnim reflektorima, slično predugo eksponiranoj fotografiji, i podsećao je Keransa na kolonadu egipatske nekropole belu poput krede. Dok se sunce penjalo ka zenitu, njegovi zraci počеше da se odbijaju uvis sa pločnika. S vremena na vreme, dok je vidao Vilsona i smirivao ga s nekoliko pilula morfijuma, Kerans bi spazio ostale kako pažljivo motre ne bi li ugledali Hardmana i polako se hlade svojim vojničkim kapama.

Deset minuta kasnije, ubrzo posle podneva, on pogleda na skver. Sasvim nejasne usled svetlosti i bleska, zgrade sa druge strane fontane nisu se više jasno videle, nego su se nazirale i nestajale iz vazduha kao arhitektura kakvog sablasnog grada. Nasred skvera, kraj fontane, stajala je visoka usamljena prilika; otkucaji termalnih talasa izvrtali su normalnu perspektivu svakih nekoliko sekundi i za

trenutak je uveličavali. Hardmanovo suncem opaljeno lice i crna brada sada su bili beli kao kreda, a njegovo blatnjavo odelo sijalo se poput zlatnih ploča u zaslepljujućoj sunčevoj svetlosti.

Kerans se uspravi na kolena u očekivanju da Makredi skoči na Hardmana, ali se narednik zajedno sa Rigsom skupio uz jedan stub i njegove oči su prazno buljile u tle pred njima kao da spava ili je u transu.

Udaljavajući se od fontane, Hardman polako krenu preko skvera, zalazeći iza zastora svetlosti koji su se smenjivali i izlazeći iza njih. Prođe na dvadeset stopa od Keransa koji je čučao sakriven iza stuba sa jednom rukom na Vilsonovom ramenu da bi ućutkao njegovo tiho ječanje. Hardman obiđe helikopter i stiže do drugog kraja sudske zgrade; na tom mestu napusti skver, koračajući ravnomerno uzanim nagibom prema nanosima mulja koji su se protezali obalom na stotinu jardi od njih.

Kao da potvrđuje njegovo bekstvo, jačina sunčeve svetlosti smanji se neznatno.

"Pukovniče Rigs!"

Makredi se stušiti niz stepenice, zaklanjajući oči od bleska, i uzmahnu svojom 'tompsonkom' preko kaljuge. Rigs jurnu za njim bez šešira, skupljenih mršavih ramena, umoran i obeshrabren.

On uhvati Makredija za lakat i zadrži ga. "Neka ide, naredniče! Sada ga više nećemo uhvatiti. U svakom slučaju, izgleda da i nema mnogo smisla."

Bezbedan na rastojanju od dve stotine jardi, Hardman je nastavio žustro da korača ne plašeći se jare kao u užarenoj peći. Stiže do prvog prevoja, delimično skrivenog ogromnim koprenama pare nad sredinom kaljuge i iščeznu u njih kao čovek koji nestaje u gustoj magli. Beskrajne obale kopnenog mora pružale su se pred njim, stapajući se sa užarenim nebom na ivicima tako da se Keransu učini da on stupa u sama usta sunca preko dina od belo usijanog pepela.

Sledeća dva sata presedeo je ćutke u muzeju, čekajući da stigne kuter, slušajući Rigsovo razdraženo gundanje i Deilijeva sakata pravdanja. Izmožden od vrućine, Kerans je pokušavao da zaspi, ali povremeni prasak karabina izazivao bi trzaj u njegovom izubijanom mozgu kao udarac čizme. Privučena bukom helikoptera približila im se jedna grupa iguana; sada su se gmizavci postrance šunjali oko

skvera, drečeci na ljude na stepeništu muzeja. Njihovi grubi piskavi glasovi ispuniše Kerana tupim strahom koji ga nije napustio čak ni onda kad je kuter stigao i oni se vratili u bazu. Dok je sedeo u relativnoj svežini pod žičanim zaklonom, a zelene obale kanala klizile kraj njih, čuo je još njihov promukao lavež.

U bazi je smestio Vilsona u bolesničko odeljenje, zatim je pronašao doktora Bodkina i ispričao mu događaje minulog prepodneva, uzgred pominjući glasove iguana. Bodkin samo klimnu zagonetno glavom i primeti: "To neka ti bude upozorenje, Roberte; možda ćeš ih opet čuti."

Povodom Hardmanovog bekstva ne reče ništa.

Keransov splav je još bio usidren na drugoj strani lagune, pa on stoga odluči da prenoći u svojoj kabini u stanici za ispitivanje. Tu provede mirno popodne, ležeći se od lake groznice u svojoj postelji, misleći na Hardmana i njegovu čudnu odiseju ka jugu, na nanose mulja koji kao žeženo zlato sjaje na meridijanskom suncu, pa istovremeno i odbijaju i mame kao izgubljene, ali večito željene i nedostižne obale amnionskog *Amnion - vodenjak, unutrašnja opna koja omotava začetak u materici; prim. prev. raja.*

5. SILAZAK U DUBOKO VREME

Kasnije te noći, dok je spavao u svojoj postelji u stanici za ispitivanje, i dok su tamne vode lagune zapljuskivale potopljeni grad, Keransu dođe prvi od snova. Kao izišao je iz kabine, otišao na palubu i počeo gledati dole preko ograde na crn i sjajan disk lagune. Guste koprene neprozirnog gasa vitlale su nebom na samo nekoliko stotina stopa iznad njegove glave, tako da je kroz njih mogao tek da razazna slabu svetlucavu konturu jednog džinovskog sunca. Potmulo grmeći iz daljine, ono je u impulsima slalo sumornu svetlost preko lagune i na trenutak osvetljavalo duge krečnjačke litice koje su zamenile prsten belolikih zgrada.

Odražavajući ove isprekidane bleskove, duboka zdela vode sjajila je difuznim mutnim prelivima opala, svetlošću od mirijada mikroskopski sitnih fosforescentnih životinjica koje su vrvele u gustim jatima kao mnoštvo malih oreola pod vodom. Između njih, voda je bila gusta od hiljada isprepletenih zmija i jegulja što su se izvijale u besomučnim gužvama i tako izbijale na površinu lagune.

Kako se veliko sunce približavalo uz tutanj, gotovo ispunjavajući i samo nebo, gusto rastinje duž krečnjačkih litica naglo se povuče u pozadinu da bi otkrilo crne i kao kamen sive glave ogromnih trijaskih guštera. Šepureći se oni dodoše do ivice stena i počеше zajedno urlati na sunce; dreka je postepeno postajala sve jača tako da se više nije mogla razlikovati od vulkanskog udaranja sunčevih eksplozija. Kerans oseti kako u njemu, kao samo njegovo bilo, udara moćan hipnotički zov gmizavaca koji laju, pa iskorači u jezero čije su mu vode sada izgledale kao produženje sopstvenog krvotoka. Dok se tupo udaranje pojačavalo, on oseti da se rastapaju barijere koje odvajaju njegove ćelije od okolne sredine, pa zapliva preko crne vode koju su potresali tupi udarci...

Probudio se u zagušljivoj metalnoj kutiji svoje kabine, dok mu je glava pucala kao rascepljena moždina, isuviše iscrpljen da bi otvorio

oči. I dok je sedeo na krevetu i pljuskao se po licu mlakom vodom iz bokala, još je mogao da vidi ogroman zapaljen disk avetinjskog sunca, da čuje gromoglasno dobovanje njegovog bila. Obrativši pažnju na vreme udaraca, on shvati da njihova učestalost predstavlja učestalost otkucaja njegovog srca, ali su zvuci na neki ludački način bili pojačani tako da su ostajali tek iznad zvučne granice, potmulo se odbijajući od metalnih zidova i tavanice kao šaputavo mrmljanje neke slepe okeanske struje koja se odbija od ploča na trupu podmornice.

Izgledalo je da ga ovi zvuci progone i onda kad je otvorio vrata kabine i otišao hodnikom do kuhinje. Bilo je nešto posle šest časova ujutru, i stanica za ispitivanje se budila u mukloj tišini; prvi zraci lažnog svitanja obasjavali su prašnjave stolove sa reagensima i drvene sanduke nagomilane pod prozorima u hodniku. Kerans zastade nekoliko puta i pokuša da uguši odjeke koji su mu uporno bubnjali u ušima, pitajući se sa zebnjom šta su u stvari njegovi novi progonitelji. Njegova podsvest brzo se pretvarala u panteon krcat zaštitnim fobijama i opsesijama koje su se, kao izgubljeni telepati, smeštale u njegovu već prenatrpanu psihu. Pre ili posle, sami praoblaci će se uzjoguniti i počće da se bore između sebe, anima protiv persone, ego protiv ida...

Tada se seti da je Beatrisa Dal sanjala isti san, i sabra se. Iziđe na palubu i pogleda preko mrtve vode u laguni na udaljenu kulu stambene zgrade, pitajući se da li da pozajmi jedan od velikih teretnih čamaca privezanih uz kej i da se preveze do nje. Pošto je sada doživeo jedan od tih snova, shvatio je koliku je hrabrost i samopouzdanje pokazivala Beatrisa kada je odbijala ma i najmanji znak saučešća.

Pa ipak je Kerans znao da se iz nekog razloga opirao da Beatrisi pruži stvarno saučešće kada joj je postavljao pitanja o košmarima što je škrtije mogao, a ne nudeći joj kakvu terapiju ili sredstvo za umirenje. Niti je pokušao da se pozabavi ijednom od Bodkinovih ili Rigsovih okolišnih primedaba o snovima i opasnosti od njih, gotovo kao da je znao da će ih i on uskoro deliti; prihvatao ih je kao neizbežan elemenat svog života, kao sliku sopstvene smrti koju svaki od njih nosi u tajnim kutovima svoga srca. (Logično - jer šta

ima sumornije izgleda od života? Svakog jutra trebalo bi da čovek kaže svojim prijateljima: "Tugujem zbog vaše neopozive smrti", kao nekome ko pati od neizlečive bolesti, i da li opšte izostavljanje tog minimalnog gesta saučešća predstavlja uzor za njihovo opiranje da razgovaraju o snovima?)

Bodkin je sedeo za stolom u kuhinji kad je Kerans ušao; mirno je pio kafu skuvanu na štednjaku u velikoj napukloj šerpi. Njegove prepredene žive oči nenametljivo su posmatrale Keransa dok se ovaj spuštao u stolicu i lagano trljao čelo grozničavom rukom.

"I tako si ti sada jedan od sanjača, Roberte. Video si fatamorganu poslednje lagune. Izgledaš umoran. Je li bila duboka?"

Kerans se s naporom tužno osmehnu. "Pokušavaš da me uplašiš, Alane? ne bih još mogao da kažem, ali izgledala je dovoljno duboka. Bože, bilo bi bolje da nisam noćas ovde spavao. U 'Ricu' nema košmara." Zamišljeno je srkutao toplu kafu. "Znači o tome je govorio Rigs! Koliko njegovih ljudi sanja te snove?"

"Sam Rigs ih nema, ali bar polovina ostalih sanja. I Beatrisa Dal, naravno. Ja ih sanjam već puna dva meseca. U osnovi je to jedan isti san koji se ponavlja u svim slučajevima." Bodkin je govorio sporim, mirnim glasom, tonom koji je bio mekši od njegovog uobičajenog odsečnog govora, kao da je Kerans sada postao član odabrane zatvorene grupe. "Dugo si se držao, Roberte, to je velika pohvala za snagu tvojih podsvesnih filtera. Već smo svi počeli da se pitamo kada ćeš stići." Nasmehao se na Keransa. "Figurativno, naravno. Nikada nisam ni sa kim razgovarao o snovima. Izuzev sa Hardmanom, i eto, jadni mladić; snovi su potpuno ovladali njime." Kao da nastavlja misao, dodade: "Primetio si sunce: kao puls? Hardmanova ploča bila je pozadina njegovog sopstvenog pulsa, pojačanog u nadi da će se, tada i tamo, ubrzati kriza. Nemoj misliti da sam ga namerno poslao napolje u one džungle."

Kerans klimnu glavom i zagleda se kroz porzor u zaokrugljenu masu ploveće baze koja je bila usidrena uporedo s njima. Visoko gore kraj ograde na poslednjoj palubi, nepomično je stajao narednik Deili, drugi pilot helikoptera, gledajući preko pro hladne vode ranoga jutra. Možda se i on upravo probudio iz istog, zajedničkog košmara i sada punio oči maslinasto-zelenim spektrom lagune u uzaludnom očekivanju da će uspeti da izbriše razbuktalu sliku trijaskog sunca.

Kerans spusti pogled na tamne senke pod stolom, i opet spazi nejasno svetlucanje fosforescentnih lokava. Kao iz daljine, u svojim ušima je mogao čuti kako sunce dobuje nad usahlom vodom. Kad se povratio od prvog straha, shvatio je da u njegovim zvucima ima nečeg blagotvornog, gotovo umirujućeg i ohrabrujućeg, kao što su otkucaji njegovog sopstvenog srca. Ali džinovski gmizavci su bili jezivi.

Setio se iguana kako laju i kidišu po stepenicama muzeja. Baš onako kako je razlika između latentnog i manifestnog sadržaja sna prestala da važi, tako je nestala i svaka podela između realnog i nadrealnog u spoljnom svetu. Fantomi su se neprimetno provlačili iz košmara u stvarnost i opet se vraćali nazad, pejzaži zemlje i psihe nisu se više mogli razlikovati kao što je to bilo moguće u Hirošimi i Aušvicu, na Golgoti i u Gomori.

Sumnjajući u lek, Kerans reče Bodkinu: "Biće najbolje da mi pozajmiš Hardmanov budilnik, Alane. Ili još bolje, podseti me da večeras uzmem jedan fenobarbiton."

"Nemoj", odlučno ga upozori Bodkin. "Ne sem ukoliko ne želiš da udvostručiš dejstvo sna. Ostaci tvoje svesne kontrole su jedina stvar koja drži branu." Potom zakopča svoj pamučni žaket na grudima bez košulje. "To nije bio pravi san, Roberte, nego drevno organsko sećanje staro milione godina."

Pokaza mu krug sunca koje se dizalo kroz gajeve gimnosperma. "Probudili su se urođeni oslobađajući mehanizmi koji su postavljeni u tvojoj citoplazmi pre mnogo miliona godina, sunce koje se širi i sve viša temperatura gone te nazad po stepenima kičmenog stuba u potopljena mora, potisnuta ispod najnižih slojeva tvoje podsvesti, u potpuno novu oblast neuronske psihe. To je lumbalni prelaz, potpuno vraćanje biopsihičkog sećanja. Mi se zaista sećamo ovih močvara i laguna. Posle nekoliko noći, snovi te više neće plašiti i pored svog površnog užasa. Zbog toga je Rigs primio naredbu da odemo odavde."

"Pelikozaur...?" upita Kerans.

Bodkin potvrdi. "Šala je bila na naš račun. Razlog zbog koga taj izveštaj nisu ozbiljno primili u Berdu jeste taj što mi nismo bili prvi koji su javili o tome."

Na stepeništu se začuše koraci, zatim žustro minuše metalnom palubom. Pukovnik Rigs gurnu dvostruka vrata na okretanje, svež pošto se dobro istrljao i doručkovao.

Prijateljski im mahnu svojom palicom, obuhvativši pogledom krš od neopranih šolja i svoja dva potčinjena kako sede.

"Gospode, kakav svinjac! Dobro jutro, vas dvojica! Pred nama je dan pun poslova, pa stoga maknimo laktove sa stola. Odredio sam vreme polaska za sutra u 12 časova, a u 10 će biti konačna smotra pred ukrcavanje. Ne želim potrošiti ni gram više goriva nego što moram, zato pobacajte preko ograde sve što možete. Je li s tobom sve u redu, Roberte?"

"Savršeno", reče Kerans uspravljajući se.

"Drago mi je što to čujem. Izgledaš pomalo rovito. Dobro, onda. Ukoliko želiš da pozajmiš kuter da evakuišeš 'Ric'..."

Kerans ga je automatski slušao, gledajući sunce kako se veličanstveno diže iza razmahane pukovnikove prilike. Ono što ih je sada potpuno razdvajalo bila je ta jedna jedina činjenica - da Rigs nije video san, da nije osetio njegovu ogromnu halucinantnu moć. On je i dalje slušao razum i logiku, zujeći po svom malom nevažnom svetu, sa svojim malim svežnjevim uputstava, kao pčela radilica koja se sprema matičnom gnezdu. Posle nekoliko minuta nije više uopšte obraćao pažnju na pukovnika; slušao je duboko podsvesno dobovanje u svojim ušima, sa očima napola sklopljenim da bi mogao videti treperavu površinu jezera kako se preliva preko tamne ploče stola.

Preko puta njega izgleda da je Bodkin činio isto to, sa rukama prekrštenim na stomaku. Koliko li je puta za vreme njihovih razgovora u poslednje vreme, on u stvari bio miljama daleko?

Kad je Rigs odlazio, Kerans ga je ispratio do vrata. "Naravno, pukovniče, sve će biti gotovo na vreme. Hvala što ste svratili."

Dok je kuter klizio preko lagune, on se vrati do svoje stolice. Nekoliko trenutaka, dva čoveka su se posmatrala preko stola. Napolju su insekti odskakali od žičane mreže dok se sunce pelo u nebo. Najzad Kerans progovori:

"Alane, nisam siguran da ću ići."

Ne odgovorivši, Bodkin izvadi cigarete. Pažljivo pripali, onda se zavalu spokojno pušeći. "Znaš li gde se nalazimo?" zapita najzad.

"Ime ovoga grada?" Kad Kerens odrečno zavrte glavom, on reče: "Jedan njegov deo zvao se London; nije da to nešto znači. Pa ipak čudno - ja sam ovde rođen. Juče sam odveslao do stare univerzitetske četvrti, mnoštva malih zatona, u stvari našao sam laboratoriju u kojoj je moj otac predavao. Otišli smo odavde kad mi je bilo šest godina, ali jedino čega mogu da se setim to je kako su me jednog dana odveli k njemu. Na nekoliko stotina jardi nalazio se Planetarijum, jednom sam gledao predstavu - to je bilo pre nego što su morali oko dvadeset stopa ispod vode. Izgleda kao ogromna školjka, potpuno obrasla zeleno-smeđim algama, kao da je izišla iz Vodenih beba. *Vodene bebe (Water, Babies)* - roman engleskog pisca Čarlsa Kingzlija (1819-1875); prim. prev. Interesantno, izgleda da mi je to posmatranje kupole u dubini mnogo približilo detinjstvo. Istinu da kažem, manje-više sam ga zaboravio - sve što imaš u mojim godinama jesu sećanja na sećanja. Pošto smo otišli odavde, počeli smo da živimo potpuno nomadskim životom i, u izvesnom smislu, ovaj grad mi je jedini dom za koji sam ikada znao..." Onda naglo prekide, a lice mu odjednom postade umorno.

"Nastavi", reče Kerans mirno.

6. POTOPLJENI KOVČEG

Dva čoveka kretala su se brzo palubom, nečujno koračajući postavljenim donovima po metalnim pločama. Belo ponoćno nebo visilo je nad tamnom površinom lagune, sa nekoliko nepokretnih gomila kumulusa koji su ličili na zaspale galeone. *Galeon - veliki jedrenjak sa 3 ili 4 palube, upotrebljavan u trgovini i u ratu od XV do XVII veka; prim. prev.* Duboki noćni glasovi džungle vukli su se preko vode; s vremena na vreme zabrblijao bi marmozet, ili bi se začuli udaljeni krici iguana iz njihovih gnezda u potopljenim poslovnim zgradama. Bezbrojni insekti rojili su se po ivici vode, za trenutak uznemireni kad bi talasi udarili o bazu, zapljuskujući nagnute bokove pontona.

Kerans počeo da skida užad jedno po jedno, koristeći talase koji su nailazili da bi podigao omče sa zardalih stubova za vezivanje. Dok se stanica lagano udaljavala vrteći se ukružno, on zabrinuto pogleda gore na mračnu telesinu baze. Iznad gornje palube polako se pojaviše tri bliža kraka rotora, a zatim i vitka elisa na repu helikoptera. Pre nego što će skinuti poslednje uže, on zastade očekujući da mu Bodkin sa desnog mosta da znak da je put slobodan.

Zategnutost užeta se udvostročila, pa je Keransu trebalo nekoliko minuta da skine metalnu omču sa glave stuba; talasi, koji su nailazili jedan za drugim, pomogloše mu da olabavi uže za nekoliko inča dok se stanica njihala. Trenutak kasnije, baza pođe za njom. Iznad sebe je čuo Bodkina kako nestrpljivo šapće - skrenuli su tačno u uzani rukavac vode iza sebe i sad su bili licem okrenuti laguni; jedino osvetljenje u Beatrisinom potkrovlju gorelo je na svom stubu. Tada on oslobodi glavu stuba i spusti teško čelično uže u mrtvu vodu tri stope duboko, gledajući ga kako se zateže unazad prema bazi.

Oslobođen svoga tereta i sa težištem koje je bilo podignuto zbog helikoptera na krovu, ogromni doboš se prekotrlja za dobrih pet stepeni od vertikale, zatim postepeno povraća ravnotežu. U jednoj kabini upali se svetlo, ali se utrnu za nekoliko trenutaka. Kerans zgrabi kuku za čamce sa palube kraj sebe dok se razmak otvorene vode povećavao, najpre na dvadeset jardi, zatim na pedeset. Jedna

slaba struja stalno se kretala lagunama, pa će ih vratiti do njihovog bivšeg sidrišta.

Držeći stanicu podalje od zgrada obilazili su oko lagune, lomeći tu i tamo meku paprat koja je izbijala kroz prozore; ubrzo predoše dve stotine jardi, usporavajući u trenucima kad je struja slabila oko krivine. Najzad se smestiše u uzanom zatonu od oko stotinu kvadratnih stopa.

Kerans se naže preko ograde i pogleda dole kroz crnu vodu na malo pozorište dvadeset stopa ispod površine, čiji ravan krov srećom nije bio načičkan kućicama od liftova i izlazima za slučaj požara. Mahnuvši Bodkinu koji je stajao gore na palubi, on uđe kroz laboratoriju i, pored sudova s primercima i slivnika, uputi se prema stepeništu koje je vodilo dole do splava.

U dno splava bila je ugrađena samo jedna sigurnosna slavina, ali kad je okrenuo ručicu, noge mu zapljusnu snažan mlaz hladne zapenjene vode. Dok se vratio do donje palube da bi poslednji put pregledao laboratoriju, voda je već bila prodrla do visine članka, kroz bočne otvore na palubi, i zalila slivnike i stolove. Brzo pusti marmozeta iz njegove kapele i gurnu sisara sa bujnim repom kroz jedan prozor. Stanica se spusti kao kakav lift, pa on u vodi do pojasa dođe do stepeništa i pope se na sledeću palubu na kojoj je Bodkin ushićeno gledao kako se prozori susednih poslovnih zgrada dižu gore u vazduh.

Smestiše se na oko tri stope ispod nivoa palube, na ravnoj kobilici sa zgodnim pristupom preko desnog mosta. Odozdo su nejasno čuli kako zarobljeni vazduh klokoće u mehurovima iz retorti i staklarije u laboratoriji, a iz potopljenog prozora kraj jedne police s reagensima, po prljavoj penušavoj vodi širio se odvratan zadah.

Kerans je posmatrao kako mehurovi indigo boje iščezavaju i rastapaju se, misleći na ogroman polukrug programskih mapa koje su tonule pod vodu dok je on izlazio iz laboratorije; savršen, gotovo vodviljski komentar na biofizičke mehanizme koje su one pokušavale da prikažu i koji možda simbolizuje neizvesnost što ih sada čeka, sada kad su Bodkin i on odlučili da ostanu. Sada su stupali u aqua incognita, *Aqua incognita (lat.) - nepoznata voda; prim. prev.* sa samo nekoliko praktičnih, nenaučnih pravila kojima će se rukovoditi. Kerans uze list hartije sa pisaće mašine u svojoj kabini i čvrsto ga

pribi na vrata kuhinje. Bodkin dodade poruci svoj potpis, i dva čoveka opet iziđoše na palubu i spustiše Keransov splav u vodu. Lagano veslajući otkliziše preko crne vode i ubrzo nestadoše u tamnoplavim senkama uz ivicu lagune.

Dok je vazдушna struja od krakova rotora besno uzburkavala vodu u bazenu i navaljivala na prugasti platneni zaklon iznad patija, helikopter je uz zaglušujuću buku kružio nad potkrovljem, zaletao se nadole i ronio, tražeći mesto za spuštanje. Kerans se nasmeši posmatrajući ga kroz plastična rebra roletni na prozorima u salonu, uveren da će klimava gomila buradi od kerozina, koju su on i Bodkin naslagali na krovu, sigurno zaplašiti pilota. Jedno ili dva bureta skrotrljaše se u patio i pljusnuše u bazen; helikopter skrenu i udalji se, zatim se vrati u sporijem letu ostade da lebdi u vazduhu.

Pilot, narednik Deili, iskrenu trup tako da otvor na truhu helikoptera gleda u prozore hola. U otvoru se pojavi gologlava Rigsova prilika sa dva vojnika koji su ga pridržavali dok se on drao u električni megafon.

Beatrisa Dal pretrča do Keransa sa svoje osmatračnice na drugom kraju salona, pritiskujući šakama uši da bi se zaštitila od buke.

"Roberte, on pokušava da razgovara sa nama!"

Kerans klimnu glavom; pukovnikov glas se potpuno gubio u urlanju motora. Rigs završi, a helikopter se naže unazad i vinu se preko lagune, odnoseći sa sobom buku i vibracije.

Kerans obavi ruku oko Beatrisinih ramena i oseti pod prstima golu glatku kožu namazanu uljem. "Pa, mislim da prilično dobro znamo šta je govorio."

Iziđoše napolje u patio i mahnuše Bodkinu koji je izišao iz kućice lifta i nameštao burad. Ispod njih, na suprotnoj strani lagune, gornja paluba i most probušene i potopljene stanice za ispitivanje štrčali su iz vode; stotine starih listova za pisanje udaljavalu se od stanice okrećući se u kovitlac po površini vode. Stojeći kraj ograde, Kerans uperi prst u žutu trupinu baze usidrenu pored 'Rica', u najdaljoj od tri centralne lagune.

Posle uzaludnog pokušaja da izvuku stanicu na površinu, Rigs krenu u podne kako je bilo predviđeno, uputivši kuter do stambene zgrade

u kojoj je pretpostavljao da se kriju dva biologa. Pošto su videli da lift nije ispravan, njegovi ljudi odbiše mogućnost penjanja uz stepenice na dvadeseti sprat - nekoliko iguana već se bilo nastanilo po donjim odmorištima - i stoga Rigs najzad pokuša da dopre do njih helikopterom. Pošto je tamo pretrpeo neuspeh, sada je praštao oko 'Rica'.

"Hvala bogu što je otišao", uzbuđeno reče Beatrisa. "Zbog nečega mi je stvarno išao na nerve."

"Ti si to prilično uprostila. Čudi me da nije pucao nasumce u tebe."

"Ali, dragi, bio je nepodnošljiv! Sve to dizanje nosa i oblačenje za večeru u džungli - potpuno odsustvo sposobnosti prilagođavanja."

"Dobar je bio Rigs", mirno primeti Kerans. Sada kad je Rigs otišao, shvatio je koliko je zavisio od pukovnikove živahnosti i vedrog raspoloženja. Bez njega bi morao jedinice splasnuo za tren oka. Ostajalo je da se vidi da li je Kerans kadar da prožme svoj mali trio istim stepenom poverenja i osećanja svrhe. Svakako da je od njega zavisilo da li će biti vođa - Bodkin je bio isuviše star, Beatrisa isuviše utonula u sebe.

Kerans pogleda na termoalarmni uređaj koji je nosio odmah uz ručni sat. Bilo je prošlo 3,30, ali temperatura je još iznosila preko 40 stepeni, a sunce mu je udaralo po koži kao pesnica. Pridružiše se Bodkinu i uđoše u salon.

Nastavljajući konferenciju o akciji koju je prekinuo helikopter, Kerans reče: "Imaš još oko hiljadu galona u rezervoaru na krovu, Bea, što je dovoljno za tri meseca - ili recimu dva, pošto možemo očekivati da će biti mnogo toplije - i ja ti preporučujem da zatvoriš ostali deo apartmana i pređeš ovde. Ti si na severnoj strani patija pa će te kućica od lifta štititi od jakih kiša kad budu stigle sa burama s juga. Mogu se kladiti u deset prema jedan da će kapci i vazdušni ventili na zidovima spavaće sobe biti probijeni. A hrana, Alane? Koliko će trajati zalihe duboko smrznute hrane?"

Bodkin neprijatno iskrivi lice. "Pa, pošto je najveći deo jagnjećih jezika u aspiku pojedena, zalihe se sada sastoje uglavnom od govedine, tako da bi se moglo reći 'neodređeno'. Međutim, ako vi stvarno nameravate da jedete te stvari - šest meseci. Ali ja bih više voleo iguanu."

"Iguana bi bez sumnje više volela nas. U redu, dakle, to izgleda

prilično dobro. Alan će biti u stanici dok se ne podigne nivo, a ja ću se movati po 'Ricu'. Još nešto?"

Beatrisa zaobiđe sofu i pođe prema baru. "Da, dragi. Zaveži! Počinješ da govoriš kao Rigs. Tebi ne pristaje vojnički manir."

Kerans je podsmešljivo pozdravi po vojnički i ode da pogleda Ernstovu sliku na drugom kraju salona, dok je Bodkin kroz prozor gledao džunglu ispod njih. Dve scene su sve više ličile jedna na drugu, potom redom na treću koju je svaki od njih nosio noću u sebi. Nikad nisu razgovarali o svojim snovima, o zajedničkoj zoni sumraka u koju su odlazili noću kao fantomi na Delvoovoj slici.

Beatrisa sede na sofu okrenuvši leđa, i Kerans pomisli da se trenutno jedinstvo grupe neće dugo održati. Beatrisa je bila u pravu; vojnički manir nije mu pristajao, njegova ličnost je bila isuviše pasivna i okrenuta u sebe, isuviše usredsređena na sebe. Što je važnije, međutim, sada su ulazili u jednu novu zonu u kojoj prestaju da važe uobičajene obaveze i lojalnosti. Sada kad su doneli svoju odluku, veze između njih su već počinjale da se stanjuju i oni će živeti odvojeno, ali ne samo stoga što im je tako zgodnije. Ma koliko da mu je Beatrisa Dal bila potrebna, njena ličnost je narušavala apsolutnu slobodu koju je on tražio za sebe. Sve u svemu, svako od njih će morati da ide sopstvenim putem kroz džungle vremena i obeležavati svoje tačke sa kojih povratka nema. Mada će se možda povremeno viđati po lagunama ili u stanici za ispitivanje, njihovo jedinu istinsko stajalište biće u snovima.

7. KARNEVAL ALIGATORA

Rascepljena gromoglasnim urlikom, tišina ranog jutra nad lagunom naglo se raspršta i prolomi se strahovita jeka kraj prozora hotelskog apartmana. Kerans s naporom izvuče svoje opušteno telo iz postelje i poče se spoticati preko knjiga razbacanih po podu. Gurnu nogom vrata od žičane mreže koja vode na balkon, i to tačno na vreme da vidi ogroman hidroplan belog tela kako juri lagunom, odsecajući svojim dugim dvostrukim krilima divne mlazeve koji su se rasprštavali u svetlucavu vodenu prašinu. Kad veliki talas zapljusnu zid hotela razbijajući kolonije vodenih paukova i uznemirujući slepe miševе koji su napravili gnezda među istrulelim panjevima, on za trenutak ugleda visokog čoveka širokih ramena u pilotskoj kabini, sa belim šlemom i koporanom, kako uspravno stoji za komandama.

Vozio je hidroplan sa lakim nonšalantnim razmetanjem, ubrzavajući dvema snažnim propelerskim turbinama pred sobom kad bi letelica udarila u široke talase koji su se valjali lagunom, tako da se zarivala u njih i ronila kao motorni čamac koji se guša kroz džinovske valove, bacajući uvis brda vodene prašine duginih boja. Čovek se njihao već prema tome kako se hidroplan dizao i spuštao, i sa svojim gipkim i opuštenim dugim nogama ličio je na vozača trkačkih kola koji potpuno vlada vatrenom zapregom.

Skriven džinovskim rastavićem koji je sada bujao sa balkona - napor da ga nekako zaustavi izgledao mu je već odavno besmislen - Kerans je, neprimećen, posmatrao čoveka. Kad letelica projuri drugi put pored njega, Kerans spazi razuzdan profil, sjajne oči i zube, izraz ushićenog osvajača.

Srebrne pločice redenika blistale su mu oko pasa, pa kad je stigao na drugu stranu lagune začuo se niz kratkih eksplozija. Signalni meci rasprštaše se nad vodom kao iscepani crveni kišobrani, i parčiči zasuše obalu.

Poslednjim trzajem energije, dok su mu motori resko zavijali, hidroplan se krivudavo izvuče iz lagune i kao tane se ustremi kanalom do susedne lagune, uz put mlateći po lišću jakim mlazevima vode. Kerans je stezao ogradu balkona i gledao

uznemirenu vodu lagune koja je pokušavala da se opet smiri, dok je uzvitalni vazduh lomio i mrsio golemo nepoznato rastinje i krljuštasto drveće uz obalu. Tanka koprena crvene pare odvuče se na sever, bledeći sa sve slabijim zvukom hidroplana. Žestoki prolom buke i energije i dolazak ove čudne prilike u belom odelu, u trenutku uznemiri Keransa i grubo ga istrže iz stanja malaksalosti i otupelosti. Tokom šest nedelja od Rigsovog odlaska živeo je gotovo sam u svom apartmanu pod krovom u hotelu, tonući sve dublje u ćutljivi svet džungle unaokolo. Zbog stalnog porasta temperature - termoalarmni uređaj na balkonu sada je registrovao 55 stepeni u podne - i iscrpljujuće vlage postalo je gotovo nemoguće izići iz hotela posle deset časova ujutru; lagune i džungla bile su ispunjene vrelinom do četiri sata, a tada bi on obično bio isuviše umoran da bi uradio išta drugo sem da se vrati u krevet.

Po ceo dan je sedeo kraj prozora sa spuštenim kopcima oslušujući, po senkama, naizmenično kretanje žičanog kaveza koji se širio i skupljao na vrućini. Mnoge zgrade oko lagune bile su već nestale pod vegetacijom koja je sve više bujala. Ogromne prečice *Prečica - zimzelena biljka srodna sa papratima; prim. prev.* i rastavići prekrivali su bele pravougaone fasade, zaklanjajući guštere u njihovim prozorskim jazbinama.

Izvan lagune, beskrajne plime mulja počele su da nagomilavaju ogromne svetlucave bregove koji su se ponegde izdizali nad obalom kao visoki vrhovi kakvog dalekog zlatnog rudnika. Svetlost je dobovala po njegovom mozgu, kupala potisnute nivoe ispod svesti i nosila ga nadole, u tople prozirne dubine u kojima prestaju da postoje nominalne realnosti vremena i prostora. Vođen snovima kretao se unazad, kroz prošlost koja je nadolazila, kroz ređanje sve čudnijih pejzaža čije je središte bilo u laguni, od kojih je svaki, kao što je Bodkin rekao, predstavljao po jedan stepen njegovog kičmenog stuba. Ponekad je krug vode bio avetinjski živ, drugi put mrtav i mračan, a obala je na izgled bila od škrljca, slična tamnoj metalnoj koži reptila. Pa ipak se žalo presijavalo tamnocrvenim primamljivim sjajem, nebo je bilo toplo i jasno, a usamljenost dugih peščanih sprudova, potpuna i apsolutna, ispunjavala ga je divnom i nežnom mučninom.

Žudeo je da se to silaženje kroz arheopsihičko vreme završi,

prigušujući pomisao da će spoljni svet oko njega postati tuđ i nepodnošljiv kad se to bude desilo.

Ponekad bi u svoj botanički dnevnik nervozno unosio po nekoliko podataka o novim biljnim formama, a tokom prvih nedelja svratio je nekoliko puta do dra Bodkina i Beatrise Dal. Ali i njih dvoje bilo je sve više obuzeto sopstvenim silaženjem kroz totalno vreme. Bodkin se izgubio u intimnom sanjarenju, besciljno terajući čamac motkom po uzanim zatonima u potrazi za potopljenim svetom svog detinjstva. Jednom ga je Kerans zatekao kako se odmara oslonjen o veslo na krmi malog metalnog čamca i odsutno bludi pogledom po negostoljubivim zgradama oko sebe. Gledao je pravo kroz Keransa, uopšte ga ne primećujući.

Međutim, uprkos njihovoj spoljnoj otuđenosti, sa Beatrisom je postojalo ispod svega jedno netaknuto jedinstvo, prećutna svest o njihovim simboličnim ulogama.

Mnoštvo signalnih metaka raspršta se nad krajnjom lagunom u kojoj su bile stanica i Beatrisina stambena zgrada, pa Kerans zakloni oči kad se vatrene lopte prosuše po nebu. Posle nekoliko sekundi, na nekoliko milja dalje, među nanosima mulja prema jugu odgovori im niz eksplozija sa bledim oblačićima koji se ubrzo rasturiše.

Znači da stranac koji je vozio hidroplan nije bio sam. Pri pomisli na mogućnost ove bliske invazije, Kerans se sabra. Rastojanje koje je delilo signale bilo je dovoljno veliko da pokaže kako postoji više od jedne grupe i da je hidroplan samo izviđačko vozilo.

Čvrsto zatvorivši mrežasta vrata za sobom, on se vrati u apartman i uze svoj sako sa stolice. Po navici uđe u kupatilo i stade pred ogledalo, odsutno opipavajući jednonedeljnu strnjiku na licu. Kosa mu je bila bela kao sneg i, sa abonosovim tenom i očima utonulim u posmatranje svoje ličnosti, davala mu je izgled uglađene i kultivisane lučke skitnice. Iz razbijenog destilatora na krovu nakapalo je vedro prljave vode, pa on pokupi malo sa površine i pljusnu se po licu, simbolično obavljajući toaletu, koliko je mogao da vidi, čisto iz navike.

Upotrebivši čaklju sa metalnim vrhom da bi oterao dve male iguane koje su se izležavale na keju, on spusti splav u vodu i otisnu se. Mali čamac ponese ga ravnomerno kroz trome talase. Ogromne gužve algi promicale su ispod čamca, a oko pramca su se jurili vodeni

pauci. Bilo je nekoliko minuta posle sedam i temperatura je iznosila samo dvadeset pet stepeni - relativno sveže i prijatno, a u vazduhu se nisu videli ogromni oblaci komaraca koje će vrućina kasnije poterati iz njihovih legla.

Dok je brodio rukavcem dugim stotinu jardi koji je vodio u južnu lagunu, nad glavom su mu se rasprskavale signalne rakete i čuo je hidroplan kako zuji tamo-amo; s vremena na vreme bi uhvatio u letu priliku u belom odelu za njenim komandama kad bi kao munja projurila kraj njega. Kerans ugasi motor na ulazu u lagunu i poče tiho da klizi kroz nadvijeno lišće paprati, motreći na vodene zmije koje je talas terao sa njihovih grana.

Na dvadeset pet jardi uz obalu ukotvi splav u rastaviću koji je bujao na ravnom terasastom krovu neke robne kuće, pa gacajući kroz vodu pređe uz betonsku strminu do lestvica za slučaj požara koje su se nalazile na boku susedne zgrade. Pope se pet spratova do ravnog krova i leže iza niskog zabata pogledajući naviše u obližnju masu Beatrisine stambene zgrade.

Hidroplan je bučno kružio oko jednog tesnaca na drugom kraju lagune, i vozač ga je cimao napred-nazad kao konjanik koji obuzdava svoga ata. Rakete su se i dalje dizale u nebo, neke na samo četvrt milje odatle. Dok je tako posmatrao, Kerans začu slab, ali potom sve jači urlik, grub životinjski glas sličan onome što su ga puštale iguane. Glas se približavao pomešan sa brujanjem motora, praćen bukom od kidanja i udaranja po rastinju. Sasvim sigurno je da su ogromne paprati i prečice duž zatona bile obarane jedna za drugom, a grane su im se njihale dok su padale kao osvojene zastave. Cela džungla se cepala na komade. Rojevi slepih miševa uzletali su u vazduh i izbezumljeno se rasturali nad lagunom. Njihove krike prigušivale su turbine hidroplana i praštanje raketa.

Iznenada se voda na ulazu u tesnac podiže nekoliko stopa u vazduh, a onda se nešto što je izgledalo kao ogroman naplavak panjeva sruči niz nju otkidajući rastinje i pokulja u lagunu. Minijturna Nijagara zapenjene vode izli se na polje terena pritiskom velikog talasa plime iza sebe; na njemu je jezdilo nekoliko četvrtastih čamaca crnog trupa sličnih kuteru pukovnika Rigsa. Boja se ljuštala sa džinovskih zmajevskih očiju i zuba izrezbarenih na njihovim pramcima. Sa posadom od po dvanaestak prilika tamne kože u

belim kratkim pantalonama i majicama, čamci su skakutali prema centru lagune, a sa njihovih paluba još su se dizale uvis poslednje rakete u opštoj gužvi i uzbuđenju.

Ogluveo od buke, Kerans je buljio dole u mnoštvo dugih smeđih oblika koji su moćno plivali kroz uskomešanu vodu, šibajući penu svojim masivnim repovima. Daleko najveći aligatori koje je ikada video, mnogi od njih dugi preko dvadeset pet stopa, divlje su se gurali među sobom krčeći put u bistru vodu, komešajući se u čoporu oko hidroplana koji je sada stajao u mestu. Čovek u belom odelu stajao je na otvorenom oknu sa rukama na bokovima i ushićeno gledao ovaj nakot gmizavaca. Lenjo mahnu posadi u tri teretna čamca, potom širokim pokretom obuhvati lagunu pokazujući da će se tu usidriti.

Dok su njegovi crnački poručnici ponovo palili motore i kretali prema obali, on je posmatrao okolne zgrade kritičkim okom, naginjući nekako samouvereno svoje snažno lice na jednu stranu. Aligatori su se tiskali kao lovački psi oko svog gospodara, a reski krici gustog oblaka ptica stražarica i zviždovki probijali su jutarnji vazduh. Sve više aligatora pristizalo je u čopor, kružeći bok uz bok po spirali, dok ih se najzad nije nakupilo bar dve hiljade, golemo grupno otelotvorenje gmizavičkog zla.

Uzviknuvši, pilot se obrnu svojim komandama, a dve hiljade čeljusti podigoše se uvis sa odobravanjem. Propeleri uz trzaj oživeše i podigoše hidroplan napred preko vode. Zaoravši oštrim krilima pravo preko zlosrećnih stvorova na svome putu, on se odveze prema rukavcu koji je vodio u susednu lagunu, a velika masa aligatora nadiže se za njim. Nekoliko ih se izdvoji i poče da krstari u parovima po laguni, cunjajući između potopljenih prozora i razgoneći iguane koje su bile izišle da posmatraju. Ostali su klizili između zgrada i zauzimali položaje na delimično pokrivenim krovovima. Iza njih, na sredini lagune, izudarana voda sumorno se penušala i, s vremena na vreme, na površinu izbacivala kao sneg beo trbuh mrtvog aligatora koga je zdrobio hidroplan.

Kada se armada uputi ka rukavcu s njegove desne strane, Kerans se stušti niz lestvice za slučaj požara i sjuri se niz strmi krov do splava. Pre no što je mogao da stigne do njega, veliki talas što ga je

podigao hidroplan bio je odvuкао splav u vodu on je otplovio u masu koja je nadirala. Aligatori koji su se tukli da uđu u rukavac, opkolili su ga, prevrnuli i za nekoliko sekundi isekli na komade svojim raškljocanim čeljustima.

Veliki aligator koji je držao odstupnicu opazi Keransa u vodi do pasa među rastavićima i krenu ka njemu, upravivši pogled pravo u njega. Njegova rapava leđa pokrivena pločama i izraštaj na repu snažno su se izvijali dok je sekao vodu. Kerans se hitro povuče uz padinu, okliznuvši se i dočekavši se na grudi, pa se dočepa lestvica za slučaj požara baš u trenutku kad se aligator iskobeljao iz plićaka na svojim kratkim krivim nogama i ustremio na njegova stopala u letu.

Daščući, Kerans se nasloni na ogradu i pogleda dole u nepomične hladne oči koje su ga ravnodušno posmatrale.

"Ti si dobro dresiran pas-čuvar", reče mu on pomirljivo. Zatim dohvati ciglu sa zida i hitnu je obema rukama na izraštaj na vrhu aligatorove čeljusti, cereći se kad ovaj zaurla i povuče se, besno škljocajući čeljustima na rastaviće i nekoliko oblica od splava koje su ostale da plutaju po vodi.

Posle pola sata i nekoliko manjih duela sa iguanama koje su se povlačile, on je uspeo da pređe dve stotine jardi obale koje su ga delile od Beatrisine stambene zgrade. Kad je izišao iz lifta, ona ga dočeka široko otvorenih očiju od straha.

"Roberte, šta se to događa?" Stavi mu ruke na ramena i priljubi glavu uz njegovu vlažnu košulju. "Jesi li video aligatore? Ima ih na hiljade!"

"Video ih - umalo me jedan nije pojeo na tvom pragu!" Kerans se oslobodi njenih ruku, požuri do prozora i gurnu plastične zastore. Hidroplan je ušao u centralnu lagunu i brzo kružio po njoj, a mnoštvo aligatora jurilo je po tragu koji se vukao za njim; oni na repu su se odvajali da bi se porazmeštali po obali. Bar trideset ili četrdeset krokodila ostade u laguni ispod njih. Oni su lagano krstarili u malim patrolama, navaljujući s vremena na vreme na neku neopreznu iguanu.

"Ti đavolski stvorovi mora da su im čuvari", zaključi Kerans. "Kao pitoma trupa tarentula. Kad razmisliš, ništa bolje od toga."

Beatrisa je stajala kraj njega nervozno opipavajući okovratnik svilene košulje boje žada koju je nosila preko crnog kupaćeg kostima. Mada

je stan počinjao da izgleda ispreturan i neuredan, Beatrisa je i dalje predano brinula o svom izgledu. U ono nekoliko mahova kad je Kerans svraćao, ona bi sedela u patiju ili pred ogledalom u spavaćoj sobi, automatski nanoseći beskrajne slojeve šminke, kao slepi slikar koji većito retušira portret, koga se jedva seća, iz straha da će ga inače potpuno zaboraviti. Njena kosa je uvek bila besprekorno doterana, šminka na usnama i očima izvanredno uređena, mada joj je povučen, odsutan pogled davao ledenu voštanu lepotu beživotne lutke, ali, najzad je bila probuđena.

"Ali ko su oni, Roberte? Plaši me taj čovek u trkačkom čamcu. Volela bih da je pukovnik Rigs ovde."

"Biće da je sada već hiljadu milja daleko odavde, ako već nije stigao u Berd. Ne brini, Bea. Možda izgledaju kao gusari, ali mi nemamo šta da im damo."

Jedan veliki parobrod na točkove, sa vitlima uzdužno od kljuna do krme, ušao je u lagunu i lagano se kretao prema ona tri teretna čamca koja su se rasporedila na nekoliko jardi od mesta gde je bila usidrena Rigsova baza. Bio je natovaren opremom i brodskim teretom, a palube su bile zakrčene velikim balama i mašinama zamotanim u platno tako da je ostalo samo šest inča slobodnog prostora po sredini broda.

Kerans je nagađao da je to skladišni brod grupe, i da se ti ljudi, kao i većina ostalih skitnica koje su još lutale ekvatorijalnim lagunama i arhipelazima, bave pljačkanjem potopljenih gradova, spasavajući teške specijalne mašine kao što su generatori električne energije i rasklopni uređaji što su ih vlade napuštale po nuždi. Takva pljačka je strogo kažnjavana, ali su vlasti u stvari jedva čekale da plate dobru cenu za svaki spaseni predmet.

"Gledaj!"

Beatrisa ščepa Keransa za lakat. Pokazivala je dole na stanicu za ispitivanje na čijem je krovu stajala izgužvana čupava prilika dra Bodkina i lagano mahala ljudima na mostu parobroda. Jedan od njih, gologrudi crnac u belim pantalonama i sa belom šiljatom kapom na glavi, počeo da mu odvrća uzvicima kroz megafon.

Kerans sleže ramenima. "Alan je u pravu. Mi samo dobijamo time što ćemo se pokazati. Ako im pomognemo, oni će se uskoro otisnuti odavde i ostaviti nas na miru."

Beatrisa je oklevala, ali je Kerans uhvati za ruku. Hidroplan je, sada bez pratnje, prelazio preko centralne lagune, lako skačući kroz vodu na divnom valu od pene.

"Hajde! Ako na vreme stignemo do keja, verovatno će nas povesti."

8. ČOVEK SA BELIM OSMEHOM

Posmatrajući ih svojim lepim namrgođenim licem sa mešavinom podozrenja i veselog prezira, Strangman se izležavao pod senovitim platnenim krovom koji je zaklanjao zadnju palubu skladišnog broda. Bio se presvukao u lako belo odelo na čijoj se svilenkastoj površini odražavala pozlata renesansnog prestola sa visokim naslonom, koji je verovatno bio izvučen iz neke venecijanske ili florentinske lagune. Taj presto je davao gotovo mađijski sjaj njegovoj čudnoj ličnosti.

"Vaši motivi izgledaju tako kompleksni, doktore", primeti on Keransu. "Ali, možda ste i vi sami napustili nadu da ćete ih shvatiti. Označićemo ih kao totalni obalni sindrom i ostaviti ih tako."

On pucnu prstima stjuardu koji je stajao u senci iza njega i odabra jednu maslinku sa poslužavnika. Beatrisa, Kerans i Bodkin sedeli su u polukrugu na niskim sofama i naizmenično se smrzavali i pekli, već prema tome kako je pokretni uređaj za klimatizaciju iznad njih menjao svoj perimetar. Napolju, pola sata pre podneva, laguna je predstavljala zdelu punu jare, a rastureni zraci svetlosti gotovo su skrivali visoku stambenu zgradu na suprotnoj obali. Džungla je nepomično ležala u užasnoj vrelini, a aligatori su se posakrivali u hlad gde su god mogli.

Ipak se nekoliko Strangmanovih ljudi muvalo po jednom teretnom čamcu, istovarajući nekakvu tešku opremu za gnjurenje pod rukovodstvom ogromnog grbavog crnca u zelenim pamučnim kratkim pantalonama. Džinovska groteskna parodija ljudskog bića, on bi s vremena na vreme skidao povez sa oka da bi se razdrao na ljude, pa su pomešane uvrede, groktanje i psovke treštale kroz usplamteo vazduh.

"Ali recite mi, doktore", navaljivao je Strangman, očigledno nezadovoljan Keransovim odgovorima, "kad najzad mislite krenuti?" Kerans je oklevao, pitajući se da li da izmisli neki datum. Pošto je ceo sat čekao da se Strangman presvuče, izručio mu je njihove pozdrave i pokušao da mu objasni zbog čega su još tu. Međutim, izgledalo je da Strangman nije u stanju da ozbiljno shvati objašnjenje, jer je naglo prelazio iz zabavljanja zbog njihove naivnosti u oštru sumnjičavost. Kerans ga je pažljivo posmatrao ne

želeći da učini ma i najmanji pogrešan potez. Šta god bio u stvari, Strangman nije bio običan gusar. Čudna atmosfera opasnosti prožimala je skladišni brod, njegovu posadu i njenog gospodara. Strangman je naročito uznemiravao Keransa svojim belim nasmešenim licem, čije bi se surove crte zaoštrile kao strele kad se iscerio.

"U stvari, nismo razmatrali tu mogućnost", reče Kerans. "Mislim da se svi nadamo da ćemo ostati neodređno vreme. Imamo male zalihe."

"Ali, dragi moj čoveče", usprotivi se Strangman, "temperatura će uskoro porasti na gotovo 90 stepeni. Cela planeta se rapidno vraća u mezozojski period."

"Tačno", upade dr Bodkin, povrativši se za trenutak iz svog samoposmatranja. "I ukoliko smo mi deo planete, deo glavne mase, utoliko se i mi vraćamo. Ovo je naša prelazna zona, ovde mi ponovo asimiliramo sopstvenu biološku prošlost. Nema nikakvog skrivenog motiva, Strangmane."

"Naravno da nema, doktore. U potpunosti poštujem vašu iskrenost." Izgledalo je da promene raspoloženja prelaze i prelaze njegovim licem, čineći da naizmenično izgleda razdražen, prijatan, mučen dosadom ili odsutan. Oslušnu kako vazдушna pumpa crpe vodu iz čamca, pa zapita: "Doktore Bodkine, jeste li živeli u Londonu kao dete? Mora da imate mnogo sentimentalnih uspomena koje treba ponovo osvežiti, sećanja na velike palate i muzeje." Zatim dodade; "Ili su jedina sećanja koja imate ona iz pre-uterinog stadijuma?"

Kerans diže pogled, iznenađen lakoćom kojom je Strangman ovladao Bodkinovim žargonom. Primeti da Strangman ne samo da prepredeno posmatra Bodkina nego i da čeka njegovu i Beatrisinu reakciju.

Ali Bodkin odmahnu rukom pokazujući da ne zna. "Ne, bojim se da se ničega ne sećam. Ne interesuje me najbliža prošlost."

"Kakva šteta", vragolasto dobaci Strangman. "Muka sa vama ljudima je u tome što ste ovde već trideset miliona godina, a perspektive su vam skroz pogrešne. Propuštate toliko od prolazne lepote života. Ja sam fasciniran neposrednom prošlošću - blaga trijasa prilično gube u poređenju sa dragocenostima poslednjih godina Drugog milenijuma." Okrenu se oslonjen na lakat i nasmeši se Beatrisi - koja je sedela i

diskretno pokušavala da pokrije dlanovima gola kolena - kao miš kad posmatra naročito finu mačku. "A vi, gospođice Dal? Izgledate pomalo melanholični. Možda vas je uhvatila vremenska bolest? Hronoklazmička raspoloženja?" Potom se zakikota, razveseljen ovom dosetkom, a Beatrisa mirno reče:

"Mi smo inače dosta umorni ovde, gospodine Strangmane. Uzgred rečeno, ne dopadaju mi se vaši aligatori."

"Neće vas povrediti." Strangman se zavalio i stade da posmatra trio. "Sve je to veoma čudno." Preko ramena dobaci kratku naredbu stjuardu, potom ostade da sedi mršteći se sam za sebe. Kerans primeti da mu je koža lica i ruku ne prirodno bela, potpuno lišena svake pigmentacije. Kerans je, kao i Beatrisa i dr Bodkin, bio toliko opaljen od sunca da se praktično nije razlikovao od crnčake posade, a fine razlike između mulata i kvarterona *Kvarteron - dete belca i mulatkinje, belkinje i mulata, osoba sa četvrtinom crnačke krvi; prim. prev.* su iščezle. Jedino je Strangman zadržao svoje prvobitno bledilo, a efekat je bio pojačan i belim odelom koje je izabrao.

Pojavi se gologrudi crnac sa šiljastom kapom; znoj mu se u potočićima slivao niz snažne mišiće. Bio je visok oko šest stopa, ali je zbog širine ramena izgledao zdepast i nabijen. Ponašao se sa puno poštovanja i pažnje, i Kerans se zapita na koji to način Strangman uspeva da održi vlast nad posadom i zašto ona prihvata njegov grub, bezdušan ton.

Strangman škrtro predstavi crnca. "Ovo je Admiral, moj glavni bič. Ako mene nema kad me tražite, obratite se njemu." Zatim ustade i siđe s podijuma. "Pre nego što odete, dopustite da vas malo provedem kroz moj brod s blagom." Galantno pruži ruku Beatrisi - i ona je sa zebnjom prihvatila - dok su mu oči grabežljivo sijale.

Nekada je, nagađao je Kerans, skladišni brod bio kockarski parobrod i ploveća jazbina poroka, usidrena izvan ograničene zone od pet milja kod Mesine ili Bejruta, ili u zaklonu nekog ušća pod blažim i tolerantnijim nebom južno od ekvatora. Dok su odlazili s palube, jedan vod ljudi spuštao je starinski ukrasni mostić na površinu vode; njegova ograda sa oljuštenom pozlatom bila je zaklonjena belom šatrom na pruge, sa naslikanim rojtama i draperijama; škripao je na svom koturu kao kabina žičane železnice. Unutrašnjost broda bila je

ukrašena istom mešavinom baroka. Bar na prednjem kraju osmatračke palube, sada mračan i zatvoren, ličio je na krmenu kulu ceremonijalnog galeona, sa pozlaćenim nagim karijatidama koje su podupirale trem. Polustubovi od lažnog mermerskog čini su male lođije koje su vodile u intimne alkove i trpezarije, dok je razdvojeno centralno stepenište predstavljalo lošu filmsku reprodukciju Versaja, nestvarnu gomilu prašnjavih Kupidona i kandelabra, sa prljavim mesingom koji je bio pokriven buđom i zelenkastom patinom.

Ali nekadašnji točkovi ruleta i stolovi za šmen d fer *Chemin de fer - železnica; kockarska igra; prim. prev.* nestali su, a izgrebani parket bio je pokriven mnoštvom gajbica i kartonskih kutija nagomilanih uz prozore od žičane mreže, tako da se kroz njih provlačio samo slab odraz svetlosti spolja. Sve je bilo dobro zapakovano i zapečaćeno, ali na jednom starom stolu od mahagonija, Kerans ugleda zbirku bronzanih i mermernih udova i torzoa, delove skulptura koji treba da budu raspoređeni.

Strangman zastade u podnožju stepeništa i otcepi traku izbledele tempere sa jedne zidne slike. "Kuća se raspada. Jedva da dostiže standard 'Rica', doktore. Zavidim vam na dobrom ukusu."

Kerans sleže ramenima. "To je sada kraj sa niskim kirijama." Sačeka da Strangman otključa vrata, a onda uđoše u glavno skladište, mračnu zagušljivu jazbinu nabijenu velikim drvenim sanducima, sa podom koji je bio pokriven strugotinom. Više nisu bili u hladnom delu broda, pa su Admiral i još jedan mornar išli odmah za njima i stalno duvali crevom hladan vazduh iz jedne slavine na zidu. Strangman puče prstima, a Admiral odmah počeo da skida platnene omotače zadenute između sanduka.

U oskudnoj svetlosti, Kerans je mogao da vidi jedino svetlucave konture ogromnog ukrašenog oltara na drugom kraju prostorije, sa fino izrađenim spiralnim ukrasima i izdignutim svećnjakom u obliku delfina. Iznad njega je bio neoklasičan proscenijum koji bi mogao da pokrije čitavu jednu malu kuću. Do oltara se nalazilo desetak skulptura, pretežno iz kasne renesanse, sa hrpama teških pozlaćenih ramova koji su bili prislonjeni uz njih. Ispod toga je bilo nekoliko manjih oltara i triptihona, jedna netaknuta predikaonica obložena zlatnim pločama, tri velika kipa čoveka na konju, sa vlatima algi još upletenima u grive konja, nekoliko pari ogromnih vrata od

katedrala, okovanih zlatom i srebrom, i velika stepenasta mermerna fontana. Metalne police duž zida bile su pretrpane sitnijim starudijama: votivnim urnama, peharima, štitovima i poslužavnicima, komadima dekorativnog okova, kitnjastim mastionicama i sličnim stvarima.

I dalje držeći Beatrisinu ruku, Strangman je živo gestikulirao ispred njega. Kerans ga ču kako kaže 'Sikstinska kapela' i 'Grobnica Medičija'; ali Bodkin je mrmljao: "Estetski, veliki deo ovoga je đubre pokupljeno samo zbog zlata. Ali nema ga mnogo. Šta namerava ovaj čovek?"

Kerans klimnu glavom gledajući Strangmana u belom odelu, sa golonogom Beatrisom uz njega. Odjednom se seti Delvoove slike sa skeletima u večernjim odelima. Strangmanovo kao kreda belo lice ličilo je na lobanju, a imao je i nešto od razmetljivosti onih skeleta. Bez ikakvog razloga u njemu poče rasti snažna mržnja prema ovom čoveku, neprijateljstvo više uopšteno nego lično.

"Pa, Keranse, šta mislite o ovim stvarima?" Strangman se ukopa na jednom kraju prolaza, zatim se okrenu i zalaja na Admirala da opet pokrije eksponate. "Impresionirani, doktore?"

Kerans uspe da skrene oči sa Strangmanovog lica i pogleda napljačkane relikvije.

"Izgledaju kao kosti", reče bez uvijanja.

Zbunjen, Strangman zavrte glavom. "Kosti? O čemu govorite, pobogu? Keranse, vi ste ludi! Kostii, blagi bože!"

On ispusti mučenički uzdah, a Admiral prihvati refren, najpre tiho izgovarajući reč kao da ispituje čudan predmet, onda je ponavljajući sve brže i brže kao u kakvom nervnom oslobađanju, dok mu se široko lice treslo od smeha. Drugi mornar mu se pridruži i počeše zajedno da ispevavaju reč, trzajući se nad vatrogasnim crevom kao igrači sa zmijama.

"Kosti! Jes', čoveče, sve su to kosti! Te kosti, te kosti, te kosti, te...!"

Strangman ih je ljutito gledao, a mišići na njegovom licu grčili su se i opuštali kao okovi koji se zatvaraju i otvaraju. Pošto mu se zgadila ova predstava grubosti i pogane naravi, Kerans se okrete da iziđe iz skladišne prostorije. Strangman uznemiren pojuri za njim, pritište dlanom Keransova leđa i izgura ga prolazom iz prostorije.

Posle pet minuta, kad su se odvozili jednim od teretnih čamaca,

Admiral i još pola tuceta članova posade poređase se uz ogradu još pevajući i igrajući. Strangman je povratio svoje dobro raspoloženje, i u svom belom odelu stajao je hladno po strani od drugih, ironično mašući.

9. VODA SMRTI

Tokom sledeće dve nedelje, dok je južni horizont postajao sve tamniji od kišnih oblaka koji su se približavali, Kerans je često viđao Strangmana. Ovaj bi obično punom brzinom terao svoj hidroplan po lagunama, sa šlemom na glavi, u radničkom kombinezonu umesto belog dnevnog odela, i nadgledao rad spasilačkih grupa. U svakoj od tri lagune radio je po jedan teretni čamac sa posadom od šest ljudi; ronionci su metodično pretraživali potonule zgrade. Mirno spuštanje ronilaca i pumpanje bivalo je povremeno remećeno praskom puške kad bi terali nekog aligatora koji bi se privukao suviše blizu ronionicima.

Sedeći u tami u svom hotelskom apartmanu, Kerans je bio daleko od lagune i zadovoljavao se time da pusti Strangmana da roni u potrazi za plenom sve dok je ovaj nameravao da uskoro krene. Snovi su sve više osvajali njegovu javu, a svesni razum sve više se iscrpljivao i povlačio. Jedina ravan vremena na kojoj su bitisali Strangman i njegovi ljudi izgledala je toliko prozračna da su njene pretenzije na realnost bile zanemarljive. Ovde-onde, kad bi Strangman svratio do njega, on bi se na nekoliko minuta pojavljivao na ovoj tananoj ravni, ali je stvarni centar njegove svesti bio na nekom drugom mestu.

Čudno, posle razdraženosti u početku, u Strangmanu se razvila neka podmukla naklonost prema Keransu. Miran, precizan razum biologa bio je savršena meta za Strangmanov suvi humor. Ponekad bi se obraćao Keransu, prefinjenom mimikom, ozbiljno ga hvatajući za ruku prilikom nekog od njihovih dijaloga i govoreći skrušenim glasom: "Znate, Keranse, napuštanje mora pre dvesta miliona godina možda je predstavljalo duboku traumu od koje se nikad nismo oporavili..."

Drugom prilikom poslao je dvojicu svojih ljudi u skifu do lagune; na jednoj od najvećih zgrada na suprotnoj obali lagune ispisali su slovima koja su bila visoka trideset stopa:

ZONA VREMENA

Kerans prihvati ovo zadirkivanje sa dobre strane i uopšte ne obrati pažnju kad ga neuspeh ronilaca učini oporijim. TONUĆI UNAZAD KROZ

vreme, strpljivo je čekao dolazak kiše.

Posle ronilačke zabave koju je organizovao Strangman, Kerans prvi put shvati pravu prirodu svoga straha od ovog čoveka.

Strangman je na izgled zamislio zabavu kao društvenu priliku da okupi troje izgnanika. Na svoj lak, nemaran način počeo da priprema opsadu oko Beatrise, namerno negujući prijateljstvo sa Keransom kao sredstvo za obezbeđenje pristupa u njen apartman. Kada je otkrio da se članovi trija retko viđaju, očigledno se odlučio za jedan drugi prilaz - da podmiti Keransa i Bodkina obećanjem svoje dobro snabdevene kuhinje i podruma. Beatrisa je, međutim, uvek odbijala te pozive na zakusku i ponoćni doručak - jer se plašila Strangmana i njegove svite aligatora i jednookih mulata - pa su zabave redovno bivale otkazivane.

Međutim, stvarni razlog njegove 'gala ronilačke zabave' bio je praktičniji. Već neko vreme viđao je Bodkina kako se otiskuje čamcem po zatonima nekadašnje univerzitetske četvrti - starca bi često, na njegovo veliko uveseljenje, po uzanim kanalima pratio jedan od teretnih čamaca sa zmajskim okom, sa Admiralom ili Velikim Cezarom, skrivajući se u velikom lišću paprati kao izgubljena karnevalska kolica - i, pripisujući drugima sopstvene motive, pretpostavljao je da Bodkin traži neko davno zakopano blago. Centar njegovih sumnji najzad se zadržao na potopljenom Planetarijumu, onoj podvodnoj zgradi do koje se moglo lako doći: Strangman postavi stalnog stražara na malom jezeru, nekih stotinu jardi južno od središnje lagune, u kome je bio Planetarijum, ali kad se Bodkin ne pojavi u gluvo doba noći sa perajima i aparatom za disanje, Strangman izgubi strpljenje i odluči da ga preduhitri.

"Pokupićemo vas sutra ujutru u sedam", reče Keransu. "Kokteli sa šampanjcem, hladan bife, i stvarno ćemo saznati šta to stari Bodkin ima dole sakriveno."

"Ja mogu da vam to kažem, Strangmane. Samo izgubljene uspomene. One za njega vrede sva blaga ovoga sveta."

Ali Strangman pusti salvu podozrivog smeha, odzvrja u svom hidroplanu i ostavi Keransa da se bespomoćno muva po pokretnom keju.

Tačno u sedam sati sledećeg jutra, Admiral dođe po njega. Uzeše Beatrisu i doktora Bodkina, pa se uputiše skladišnom brodu gde je

Strangman završavao pripreme za ronjenje. Jedan drugi teretni čamac bio je natovaren ronilačkom opremom, aparatima za disanje, odelima, pumpama i telefonom. Ronilački kavez visio je na užetu, ali Strangman ih je uveravao da u jezeru nema iguana i aligatora, pa nema potrebe da se pod vodom ostaje u kavezu.

Kerans je sumnjao u to, ali Strangman je bar jednom bio od reči: jezero je bilo potpuno očišćeno. Teške čelične rešetke bile su spuštene u vodu kod potopljenih ulaza, a naoružani stražari sedeli su sa harpunima i puškama, opkoračivši donje prečke jedara. Dok su ulazili u jezero i privezivali se kraj zaklonjenog balkona uz samu vodu na istočnoj strani lagune, u vodu su bacili poslednju od niza granata, a oštre eksplozije izbacivale su na površinu gomile ošamućenih jegulja, račića i raznih mekušaca, koje su smesta odvlačili u stranu.

Kotao podvodne pene rasprši se i voda se razbistri; sa svojih sedišta kraj ograde gledali su dole na veliko kube Planetarijuma obavijeno travuljinom, slično, kako je Bodkin govorio, džinovskoj školjci-palati iz bajke iz detinjstva. Kružni lepezast prozor na temenu kupole imao je pokretan metalni kapak; pokušali su da podignu jedno krilo kapka, ali na Strangmanov bes, krila su već davno bila spojena rđom. Glavni ulaz u kupolu bio je na prvobitnom nivou ulice, suviše daleko dole da bi se video, ali je jedno pripremno izviđanje pokazalo da će moći da uđu bez teškoća.

Dok se sunce dizalo nad vodom, Kerans je gledao dole u prozirne dubine, u topli amnionski želatin kojem je plovio u svojim snovima. Seti se da se, uprkos tolikom moru svuda unaokolo, nije u njega potpuno zagnjurio već deset godina, i u mislima ponovi pokrete laganog prsnog plivanja koje ga je nosilo kroz vodu u snu.

Na tri stope ispod površine propliva mali beli piton tražeći izlaz iz ograđenog prostora. Gledajući njegovu snažnu glavu kako se njiše i munjevitim pokretima izbegava harpune, Kerans za trenutak oseti u sebi otpor da se preda dubokoj vodi. Na drugoj strani jezera, iza čelične rešetke, jedan veliki krokodil rvaao se sa grupom mornara koji su pokušavali da ga oteraju. Sa svojim ogromnim nogama pripijenim uz tanku donju prečku jedra, Veliki Cezar se divlje ritao na vodozemca koji je škljocao čeljustima i kidisao na koplja i čaklje. Dug preko trideset stopa, mogao je imati preko devedeset godina, a grudi

su mu imale šest ili sedam stopa u prečniku. Njegov snežnobeo trbuh podseti Keransa da je otkako je Strangman stigao video čudnovato veliki broj albino zmija i guštera; pojavljivali su se iz džungle kao privučeni njegovim prisustvom. Čak je bilo i nekoliko albino iguana. Jedna je, slična gušteru od alabastera, sedela na njegovom keju prethodnog jutra i gledala u njega, pa je automatski pretpostavio da mu iguana donosi poruku od Strangmana.

Kerans pogleda gore u Strangmana; on je u svom belom odelu stajao na pramcu i sa očekivanjem posmatrao kako krokodil mlati i treska u rešetku, gotovo oborivši džinovskog crnca u vodu. Strangmanove simpatije su očigledno bile potpuno na strani krokodila, ali ne iz nekih sportskih razloga ili iz sadističke želje da vidi jednog od svojih glavnih poručnika iskrvavljenog i ubijenog.

Najzad Velikom Cezaru dodadoše pušku uz dernjavu i psovke; on se umiri i isprazni oba doboša u zlosrećnog krokodila pod svojim nogama. Sa bolnim krikom, krokodil se povuče u plićak šibajući vodu repom.

Beatrisa i Kerans odvrtiše pogled očekujući da bude zadat udarac, a Strangman se uspenra na ogradu ispred njih da bi bolje video.

"Kada su uhvaćeni ili umiru, udaraju po vodi opominjujući jedan drugoga." Stavi kažiprst Beatrisi na obraz kao da nastoji da je natera da pogleda prizor. "Nemojte tako da se gadite, Keranse! Do đavola, pokažite malo više simpatije za životinju. Oni postoje već sto miliona godina i spadaju među najstarije stvorove na planeti."

Pošto je sa životinjom bilo svršeno, on je i dalje uzbuđeno stajao kraj ograde poskakujući, kao da se nada da će ona ponovo oživeti i vratiti se. I tek kada odrubljenu glavu odnesoše nataknutu na čaklju, on se s nervoznim grčem vrati ronjenju.

Pod nadzorom Admirala, dvojica članova posade izvršiše pripremno ronjenje sa aparatom za disanje; spustiše se metalnim lestvicama u vodu i otklizaše prema strmoj krivini kupole. Ispitaše okrugao lepezast prozor, zatim polukružna rebra zgrade, vukući se preko kupole po napuklinama na površini. Po njihovom povratku siđe treći mornar sa gnjuračkim odelom i crevom. On se polako vukao mutnom površinom ulice pod vodom, a sa njegovog šlema odbijala se slaba svetlost. Dok se crevo odmotavalo, on uđe na glavna vrata i izgubi

se iz vida, sve vreme održavajući telefonsku vezu sa Admiralom; ovaj je ispevavao svoje primedbe bogatim sočnim baritonom da ih svi čuju: "U biletarnici... sada je u glavnoj dvorani... Džomo kaže ima sedišta u crkvi, kapetane Strang, ali oltar je nestao."

Svi su se naginjali preko ograde čekajući da se Džomo opet pojavi, ali se Strangman turobno skljkao u svoju stolicu i tako sedeo pritiskajući lice jednom šakom.

"Crkva!" frknu podrugljivo. "Bože! Pošalji nekog drugog dole. Džomo je prokleta budala."

"Da, kapetane."

Spustiše se i drugi ronjoci, a stjuard posluži unaokolo prve koktele sa šampanjcem. Spremajući se da i sam zaroni, Kerans je polako srkutao opojno penušavo piće.

Beatrisa ga dotače po laktu napregnutog lica: "Silaziš li, Roberte?"

Kerans se nasmeši. "Do prizemlja, Bea. Ne brini! Uzeću ono veliko odelo; savršeno je sigurno."

"Nisam mislila na to." Ona pogleda gore na sve veću sunčevu elipsu koja se tek pojavljivala nad krovom iza njih. Maslinasto -zelena svetlost koja se prelamala kroz teško lišće paprati ispunjavala je jezero žutim kužnim isparenjem koje se vuklo nad površinom kao para iz valova. Voda je izgledala sveža i primamljiva nekoliko trenutaka ranije, ali sada je postala zatvoren svet, a granica površine izgledala je kao ravan između dve dimenzije. Kavez za ronjenje bi spušten u vodu; njegove crvene šipke mutno su se nazirale i treperile, pa je čitava njegova struktura bila potpuno iskrivljena. Čak su i ljudi koji su dole plivali bili izmenjeni od vode, i dok su lebdeli i okretali se, tela im se pretvoriše u svetlucave himere slične praskavim otkucajima zamišljenja u neuronskoj džungli.

Duboko ispod njih, velika kupola Planetarijuma izdizala se u žutoj svetlosti i podsećala Keransa na neki kosmički brod napušten na Zemlji već milionima godina, a koga je more tek sada otkrilo. On se naže iza Beatrise i reče Bodkinu: "Alane, Strangman traži blago koje si ti sakrio tamo dole."

Preko Bodkinovo lica prelete osmeh. "Nadam se da će ga naći," reče blago. "Čeka ga celokupno blago Podsvesnog ako može da ga nađe."

Strangman je stajao na pramcu broda. Ispitivao je jednog od ronilaca

koji je izišao na površinu, i sada su mu pomagali da se izvuče iz odela dok se voda slivala sa njegove bakarne kože na palubu. Lajući svoja pitanja, Strangman primeti kako Bodkin i Kerans šapću. Natušten, sa svedenim obrvama, prišunjao se palubom do mesta gde su oni sedeli, sumnjičavo ih posmatrajući poluzatvorenim očima, zatim se lagano pobočke privukao iza njih, kao čuvar koji pazi na troje potencijalno nezgodnih zatvorenika.

Nazdravljajući mu svojim šampanjskim koktelom, Kerans reče u šali: "Baš sam pitao doktora Bodkina gde je sakrio svoje blago, Strangmane."

Strangman zastade gledajući hladno u njega. Beatrisa se nelagodno nasmeja skrivajući lice u kragnu svoje košulje za plažu. Strangman stavi ruke na naslon Keransove stolice od pruća, a lice mu je bilo belo kao kreč. "Ne brinite se, Keranse", tiho se izbreću. "Znam gde je, i nije mi potrebna vaša pomoć da ga nađem." Okrete se Bodkinu. "Trebali li mi doktore?"

Zaklanjajući jedno uvo od oštrog sečiva njegovog glasa, Bodkin promrmlja: "Mislim da verovatno znate, Strangmane." Odgurnu svoju stolicu u sve oskudniju hladnovinu. "Kada počinje gala priredba?"

"Gala?" Strangman razdraženo pogleda oko sebe, očigledno zaboravljajući da je on sam uveo tu reč. "Ovde nema lepotica sa plaže, doktore; ovo nije lokalni akvadrom. Čekajte trenutak, ipak ne smem biti neugladen i zaboraviti ne lepu gospođicu Dal." On se saže nad nju sa ljigavim osmehom. "Hajdemo, draga moja, učiniću vas kraljicom vodene parade, sa svitom od pedeset božanskih krokodila."

Beatrisa odvrati pogled od njegovih sjajnih očiju. "Ne, hvala, Strangmane. More me plaši."

"Ali morate! Kerans i Bodkin očekuju to od vas. I ja. Bićete Venera koja silazi u more, dva puta lepša kada se vrati."

Saže se da je uzme za ruku, a Beatrisa se trže mršteći se sa odvratnošću na njegovo ljigavo uspijanje.

Kerans se okrenu u svom sedištu i uhvati je za ruku.

"Mislim da danas nije Beatrisin dan, Strangmane. Mi plivamo samo uveče kad je pun mesec. To je stvar raspoloženja, znate." Zatim se osmehnu na Strangmana kad ovaj još jače navali na Beatrisu; lice mu je bilo kao lice belog vampira razjarenog preko svake mere.

Kerans ustade. "Slušajte, Strangmane! Ja ću da idem umesto nje. Važi? Želeo bih da siđem i pogledam Planetarijum." Onda odmahnu rukom kao da tera Beatrisinu uznemirenost. "Ne brini, Strangman i Admiral će me dobro čuvati."

"Naravno, Keranse." Strangmanu se povratilo dobro raspoloženje, odjednom je zračio dobronamernošću da ugodu, iz očiju mu izbi jedva vidljiv nagoveštaj zadovoljstva što drži Keransa u kandžama. "Stavićemo vas u veliko odelo tako da možete razgovarati sa nama preko zvučnika. Umirite se, gospođice Dal; nema opasnosti. Admirale! Odelo za doktora Keransa! Brzo, brzo!"

Kerans izmeni kratak upozoravajući pogled sa Bodkinom, potom okrenu glavu kad opazi kako je Bodkin iznenađen spremnošću sa kojom se on dobrovoljno prijavio da siđe. Osećao je neobičnu zbrku u glavi, mada je jedva dotakao svoj koktel.

"Nemoj dugo da se zadržavaš, Roberte", viknu Bodkin za njim. "Temperatura vode iznosiće bar 35 stepeni; videćeš da jako iscrpljuje."

Kerans klimnu glavom, zatim krenu za Strangmanovim nervoznim korakom na prednju palubu. Dva čoveka su pripremala odelo i šlem, dok su Admiral, Veliki Cezar i mornari, koji su se odmarali na pumpnim točkovima, sa mlakim interesovanjem posmatrali Keransa kako dolazi.

"Vidite da li možete sići u glavni auditorijum", reče mu Strangman. "Jedan od momaka uspeo je da nađe pukotinu u jednom izlaznim vratima, ali ih je rđa potpuno spojila s ramom." Ispitivao je Keransa kritičkim okom dok je ovaj čekao da mu navuku šlem na glavu. Predviđen za upotrebu na dubini od samo pet hvatova, šlem je predstavljao savršenu kuglu sa dva bočna rebra i dozvoljavao maksimalnu vidljivost. "Dobro vam stoji, Keranse, izgledate kao čovek iz unutaršnjeg prostora." Lice mu se iskrivi od cerekanja. "Ali nemojte pokušavati da dođete do Podsvesnog, Keranse; setite se da oprema nije predviđena za tako duboko silaženje!"

Gegajući se lagano uz ogradu dok su mornari vukli crevo za njim, Kerans zastade da nespretno mahne Beatrisi i doktoru Bodkinu, zatim se pope na uzane lestvice i polako se spusti do nepokretne zelene vode. Bilo je nešto posle osam časova, sunce je udaralo

direktno na lepljvi vinilski omotač koji ga je obavijao prijanjajući uz njegove grudi i noge, i on je sa zadovoljstvom očekivao da rashladi svoju upaljenu kožu. Površina jezera bila je sada potpuno tamna. Po njoj su lagano plovili lišće i trava, a s vremena na vreme izbijali su mehurovi zarobljenog vazduha iz unutrašnjosti kupole.

Na desnoj strani video je Bodkina i Beatrisu kako ga osmatraju sa iščekivanjem, dok su im brade bile pritisnute uz ogradu. Pravo gore na krovu teretnog čamca stajala je visoka usukana figura Strangmana sa zavrnutim peševima sakoa, dok mu je vetar mrsio kao sneg belu kosu. Nečujno se cerio sam za sebe, ali kad Keransova stopala dotakoše vodu, on viknu nešto što slušalice nejasno preneše Keransu. Odmah se pojača šištanje vazduha kroz uvodne ventile u šlemu i ožive unutrašnje kolo mikrofona.

Voda ispade toplija nego što je očekivao. Umesto svežeg okrepljujućeg kupanja ulazio je u rezervoar napunjen toplom lepljivom pihtijastom masom koja mu se pripijala uz listove i bedra kao kužan zagrljaj džinovskog protozojskog čudovišta. Brzo se spusti u dubinu do ramena, skide noge sa prečage i pomažući se rukama, pusti da ga težina polako spušta nadole u zelenoosvetljenu dubinu. Zastade kod oznake za dva hvata.

Tu je voda bila hladnija, i on sa olakšanjem skupi ruke i noge navikavajući oči na bledu svetlost. Nekoliko malih sklatova prođe kraj njega; tela su im sijala kao srebrne zvezde u prigušenom plavetnilu koje je dopiralo sa površine do na dubinu od pet stopa, kao 'nebo' od svetlosti koja se odbijala od miliona čestica površine i cvetnog praha. Na četrdeset stopa od njega nazirala se bleđa izbočena trupina Planetarijuma, daleko veća i tajanstvenija nego što je izgledala sa površine, slična krmi starog potonulog parobroda. Nekada sjajan aluminijumski krov postao je siv i patinast, a mekušci su se lepili po uzanim pervazima koje su činila poprečna rebra svoda. Niže dole, gde se kupola oslanjala na četvrtast krov auditorijuma, lebdela je šuma džinovskih travuljina, nežno lelujući uvis; neke vlati bile su visoke preko deset stopa, divne morske sablasti koje se isprepletane lepršaju kao duhovi nekog svetog Neptunovog gaja.

Lestvice su se završavale na dvadeset stopa od dna, ali Kerans je sada gotovo lebdeo u vodi. Pustio je da tone sve dok prstima nije dohvatio krajeve lestvica iznad glave, onda ih pusti i skliznu unazad

prema dnu jezera, dok su se crevo za vazduh i telefonska žica uvijale uz uzani stub svetlosti, što ga je uznemirena voda slala na srebrnast pravougaoni trup čamca.

Pošto je voda odstranila sve druge zvuke, pumpa za vazduh i prenesen ritam njegovog sopstvenog disanja bubnjali su mu ravnomerno u ušima, pojačavajući se prema tome kako se dizao vazdušni pritisak. Činilo se da zvuci grme oko njega u tamnoj maslinastozelenoj vodi, odzvanjajući kao gromoviti otkucaji plime koje je čuo u svojim snovima.

U slušalicama zaškripa glas: "Ovde Strangman, Keranse! Kako je draga siva majka svih nas?"

"Izgleda kao kod kuće! Gotovo sam stigao do dna. Kavez za ronjenje je gore kod ulaza."

Utonu do kolena u meku ilovaču koja je prekrivala dno i pridrža se za stub svetiljke obrastao školjkama. Opuštenim lebedećim korakom, kao da hoda po površini Meseca, lagano se vukao kroz duboki mulj koji se dizao za njegovim stopama poput oblaka uznemirenog gasa. S desne strane bili su nejasni bokovi zgrada uz trotoar, a mulj se u mekim dinama nataložio do prozora prvih spratova. Padine između zgrada bile su visoke gotovo po dvadeset stopa, a zaostale rešetke bile su zarobljene u njima kao ogromne rešetke teških ulaznih vrata. Većina prozora bila je zagušena otpacima, delovima nameštaja i metalnim ormančićima, komadima poda koji su bili slepljeni travuljinom i glavonošcima.

Kavez za ronjenje lagano se okretao na svom užetu, na pet stopa od ulice, sa testerama za metal i ključevima za zavrtnje, ovlaš vezanima uz pod. Kerans se približavao vratima Planetarijuma, podešavao pravac kablova za sobom i s vremena na vreme lako trzao noge kada bi se oni suviše olabavili.

Kao ogroman podvodni hram stajala je pred njim bela gromada Planetarijuma, osvetljena živom vodom sa površine. Čeličnu ogradu oko ulaza rastvarali su roniaci pre njega, pa je polukružni luk od vrata koja su vodila u foaje bio otvoren. Kerans upali svetiljku na šlemu i prođe kroz ulaz. Pažljivo je zavirivao između stubova i alkova, penjući se stepenicama u mezanin. Metalna ograda na stepeništu i hromirane izložbene ploče bile su zarđale, ali cela unutrašnjost Planetarijuma, odsečena barikadama od biljnog i

životinjskog sveta laguna, izgledala je potpuno netaknuta, isto tako čista i sjajna kao i onoga dana kad su se srušili poslednji nasipi.

Prošavši pored blagajne, polako promače do mezanina i zastade kraj ograde da pročita natpise nad vratima garderoba, od čijih se slova odbijala svetlost. Oko auditorijuma vodio je kružni hodnik, a sijalica je bacala kupu blede svetlosti kroz gustu crnu vodu. U slaboj nadi da će nasipi biti opravljeni, uprava Planetarijuma postavila je još jedan unutrašnji krug barikada oko auditorijuma. Barikade su bile zatvorene poprečnim gredama s katancima, koje su sada bile zarđale u nepokretne odbrambene zidove.

Ploča u gornjem desnom uglu bila je pomerena udarcima ćuskije, pa je tako dobijena mala pukotina kroz koju je moglo da se gleda u auditorijum. Suviše umoran od pritiska vode koji je osećao na grudima i stomaku da bi mogao podignuti teško odelo sa sobom, Kerans se zadovolji sa nekoliko čestica svetlosti koja je kroz pukotine prodirala u kupolu.

Dok je išao da donese testeru za metal iz kaveza, on opazi mala vrata na vrhu kratkog stepeništa iza biletarnice, koja su očigledno vodila nekud iznad auditorijuma, ili u kabinu kino-operatora ili u upravnikovu kancelariju. Povuče se uz ogradu stepeništa dok su metalni klinovi na njegovim otežalim cipelama klizili po ljigavoj prostirci. Vrata su bila zaključana, ali on upre ramenima u njih, pa se dve šarke lako razdvojiše, a vrata graciozno odlebdеше preko poda kao jedro od hartije.

Zastavši da razmrsi kablove, Kerans je slušao ravnomerno pumpanje u svojim ušima. Ritam se primetno promenio, pokazujući da je posao gore preuzeo drugi par rukovalaca. Ovi su radili sporije, verovatno nenaviknuti na pumpanje vazduha pod maksimalnim pritiskom. Iz nekog razloga, Kerans se lako štreću od straha. Mada je bio potpuno svestan Strangmanove zlobe i nemogućnosti da se predvide njegovi postupci, verovatno je da on ipak neće pokušati da ga ubije na tako svirep način kao što je presecanje dovoda vazduha. I Beatrisa i Bodkin bili su prisutni, pa mada su pukovnik Rigs i njegovi ljudi bili hiljadu milja daleko, uvek je postojala mogućnost da neka specijalizovana vladina jedinica dođe u leteću posetu lagunama. Sem ukoliko ne bi ubio i Beatrisu i Bodkina - što nije izgledalo verovatno iz više razloga (očigledno je podozrevao da oni o

gradu znaju više nego što su priznavali) - Strangman bi video da bi mu Keransova smrt zadala više muke nego što bi od nje imao koristi. Vazduh je umirujuće šištao. Kerans pođe napred preko prazne sobe. Nekoliko polica ugibalo se sa jednog zida, u uglu se nazirao orman za spise. Odjednom, trгнуvši se preplašeno, spazi nešto što je izgledalo kao čovek u ogromnom naduvanom kosmičkom odelu, čovek je stajao na daljini od deset stopa, okrenut licem prema njemu; iz njegove žablje glave dizali su se beli mehurovi, ruke su mu bile podignute kao da preti, a iz šlema mu je izbijao mlaz svetlosti. "Strangmane!" povika on nekako protiv svoje volje.

"Keranse! Šta je?" Njegovu paniku preseče Strangmanov glas, bliži nego šapat njegove sopstvene svesti. "Keranse, ti budalo...!"

"Izvinite, Strangmane." Kerans se sabra i polako krenu ka prilici koja mu se približavala. "Baš sam video sebe u nekom ogledalu. Gore sam u upravnikovoj kancelariji, ili u kontrolnoj sobi, ne znam tačno šta je. Ima jedno posebno stepenište sa međusprata, možda ulaz u auditorijum."

"Dobar si! Vidi ako možeš da nađeš sef. Trebalo bi da je iza rama od slike, tačno iznad stola."

Ne slušajući ga, Kerans stavi šake na staklenu površinu i odsečno okrete šlem sleva-nadesno. Bio je u kontrolnoj kabini koja je gledala na auditorijum, i njegov lik se odražavao u staklenoj ploči za izolaciju zvuka. Ispred njega je bio orman u kome je nekada stajala konzola sa instrumentima, ali ljudi su otišli, a operatorova pokretna stolica ostala je okrenuta upolje, kao osamljen presto kakvog silnika opsednutog klicama. Gotovo iscrpljen od pritiska vode, Kerans sede u stolicu i pogleda na kružni auditorijum.

Nejasno osvetljen malom lampom sa njegovog šlema, mračni svod sa zidovima prevučenim muljom dizao se nad njim kao ogromna, somotom postavljena utroba u nekom nadrealističkom košmaru. Izgledalo je kao da crna neprozirna voda visi u čvrstim vertikalnim zastorima i zaklanja podijum u sredini auditorijuma, skrivajući poslednju svetinju svojih dubina. Kružni redovi sedišta su, zbog nečega, pre pojačavali nego smanjivali sličnost prostorije sa utrobom, i Kerans ču udaranje u ušima, ne znajući da li sluša nejasan podsvesni rekvijem iz svojih snova. Otvori panelna vratašca koja vode u auditorijum, razdvajajući telefonski vod od šlema da bi

se oslobodio Strangmanovog glasa.

Tanak sloj mulja prekrivao je zastrte stepenice prolaza. U sredini kupole, voda je bila bar dvadeset stepeni toplija nego u kontrolnoj sobi. Zagrejana nekom čudljivom strujom okupa mu kožu kao topli balsam. Projektor je bio sklonjen s podijuma, ali su pukotine na kupoli treperile dalekim iskrama svetlosti kao galaktičke vizije neke udaljene vasionne. Gledao je gore u ovaj nepoznati zodijak, posmatrajući ga kako se razvija pred njegovim očima kao prva vizija nekog okeanskog Korteza *Hernando Korteza (1485-1547) - španski konkvistador, osvajač Meksika; prim. prev.* koji izranja iz morskih dubina da za trenutak ugleda beskrajna prostranstva nebeske pučine.

Stojeći na podijumu, gledao je neme redove sedišta oko sebe pitajući se kakav uterin *Uterin - materični; prim. prev.* ritual da izvede za nevidljivu publiku koja ga, izgledalo je, posmatra. Pritisak vazduha u njegovom šlemu naglo je porastao, pošto su ljudi na palubi izgubili kontakt sa njim preko telefona. Ventili sa strane šlema su se bučno podizali, a srebrni mehurići su izletali i lebdeći se udaljavali od njega kao pobesneli fantomi.

Postepeno, kako su prolazili minuti, očuvanje ovog dalekog zodijaka, možda baš one iste konfiguracije sazvežđa koja je obavijala Zemlju u periodu trijasa, Keransu počeo da izgleda važniji zadatak nego ijedan drugi koji je stajao pred njim. Siđe sa podijuma i krenu nazad u kontrolnu sobu, vukući za sobom crevo za dovod vazduha. Kad je stigao do vrata od panela oseti kako mu se crevo migolji iz ruku, pa ljutito ščepa omču i zakači je oko kvake na vratima. Sačeka da se uže zategne, potom ga još jednom omota oko kvake obezbeđujući sebi radijus kretanja od desetak stopa. Siđe niz stepenice i zaustavi se na pola puta do dvorane, zabaci glavu uvis, rešen da sliku sazvežđa ureže u svoju mrežnjaču. Već mu je njihov raspored izgledao bliskiji od rasporeda klasičnih sazvežđa. Velikim grčevitim vraćanjem ravnodnevnica, ponovo se rodila milijarda zvezdanih dana i ponovo svrstala magline i usamljene vasionne u njihove prvobitne perspektive.

Oštra mamuza bola zari mu se u Eustahijevu trubu i natera ga da proguta. Odjednom shvati da usisni ventil za vazduh u šlemu više ne radi. Svakih desetak sekundi provlačilo se neko slabo šištanje, ali

pritisak je naglo pao. Ošamućen, dotetura se do vrata i pokuša da odveže crevo za vazduh sa brave, sada siguran da se Strangman dočepao prilike da inscenira nesrećan slučaj. Dok su mu se pluća kidala spotače se o jednu stepenicu i nesretno se svali preko sedišta blagim lelujavim pokretom.

Kad snop svetlosti blesnu poslednji put preko zasvođene tavanice obasjavajući ogromnu praznu utrobu, Kerans oseti kako ga od prostorije obliva muka ispunjena krvlju. Ležao je raširenih ruku i nogu na stepenicama, utrnulo pritiskajući rukom omču od creva za vazduh oko kvake na vratima, a umirujući pritisak vode prodirao mu je kroz odelo, pa je izgledalo da više ne postoje pregrade između njegovog sopstvenog krvotoka i krvotoka gigantskog vodenjaka. Duboka kolevka mulja ponese ga nežno kao ogromna placenta *Placenta,- posteljica; prim. prev.* neopisivo mekša nego ijedan krevet na kome je ikada ležao. Dok mu je svest trnula, daleko iznad sebe spazi drevne magline i galaksije kako sijaju kroz uterinu noć. Ali se najzad čak i njihova svetlost priguši, i on ostade svestan jedino slabog treperenja identičnosti u najdubljim kutevima svoga razuma. Mirno poče da joj prilazi, lagano lebdeći prema središtu kupole, znajući da se ovaj slabi svetionik gasi brže nego što mu se on približava. Kad se svetionik izgubi, on nastavi da gura kroz tamu kao slepa riba u beskrajnom zaboravljenom moru, gonjen impulsom čiju suštinu nikada neće shvatiti...

Epohe su promicale. Neizmerni talasi, beskrajno spori i obuhvatni, lomili su se i padali na obale vremenskog mora bez sunca, izbacujući ga bespomoćnog u njegove plićake. Nasumce je plovio iz jednog plićaka u drugi, u čistilištima večnosti, a u obrnutim ogledalima površine odražavalo se hiljadu njegovih slika. Izgledalo je kao da mu se iz pluća probija napolje ogromno kopneno jezero, a da mu je grudni koš naduvan poput kitovog, da bi mogao da primi okeanske zapremine vode.

"Keranse..."

Ugleda sjajnu palubu, blistavu raskoš svetlosti na platnenom klonu iznad sebe, budno abonosovo lice Admirala, koji mu je sedeo na nogama i svojim ručerdama pumpao mu pluća.

"Strangman, on..." Zagrcnuvši se od tečnosti u grlu, Kerans pusti da

mu glava klone nazad na užarenu palubu, dok mu je sunčeva svetlost udarala u oči. Lica unaokolo su napregnuto gledala u njega - Beatrisa širom otvorenih i uplašениh očiju, Bodkin koji se ozbiljno mrštio, šarenilu smeđih lica pod vojničkim kapama kaki boje. Odjednom se tu ubaci jednu jedino belo iscereno lice. Na samu nekoliko stopa od njega piljilo je kao bestidna maska.

"Strangmane, vi..."

Iscereno lice pršte u pobednički smeh. "Ne, nisam ja, Keranse. Ne pokušajte da bacite krivicu na mene. Doktor Bodkin će jamčiti za to." Zatim pripreti Keransu prstom: "Upozorio sam vas da ne idete podaleko dole."

Admiral ustade, očigledno zadovoljan što se Kerans povratio. Činilo se kao da je paluba od usijanog gvožđa; Kerans se podupre o lakat i malaksalo sede u jednu lokvu vode. Na nekoliko stopa od njega, zgužvano u oluku sa strane palube, ležalo je odelo kao izduvana lešina.

Beatrisa se probi kroz krug posmatrača i čučnu kraj njega. "Roberte, odmori se, nemoj sada da misliš u tome." Obgrli ga oko ramena bacivši oprezan pogled na Strangmana. Ovaj je stajao iza Keransa, zadovoljno se cereći, sa rukama na bokovima.

"Crevo se zakačilo..." Keransu se bistrilo u glavi, a pluća su mu bila kao dva izubijana nežna cveta; polako je disao, umirujući ih prohladnim vazduhom. "Vukli su ga odozgo. Zar niste vi zaustavili..." Bodkin priđe sa Keransovim sakoom i obavi mu ga oko ramena. "Polako, Roberte; sada to nije važno. U stvari, ja sam siguran da to nije bila Strangmanova greška; pričao je sa mnom i Beatrisom kada se to dogodilo. Crevo je bilo obavijeno oko neke prepreke i doista izgleda kao da je bio nesrećan slučaj."

"Ne, nije, doktore", upade Strangman. "Nemojte dalje održavati mit. Kerans će biti daleko zahvalniji ako čuje istinu. On je sam zakačio to crevo, i to namerno. Zašto?" Tu Strangman važno uvuče vazduh. "Zato što je želeo da postane deo potopljenog sveta." Stade da se smeje sam za sebe, veselo se pljeskajući po bedrima, dok se Kerans malaksalo teturao do svoje stolice. "A vic je u tome što on ne zna da li ja govorim istinu ili ne. Shvatate li to, Bodkine? Pogledajte ga; on istinski nije siguran! Bože, kakva ironija!"

"Strangmane!" Beatrisa ljutito skoči na njega savlađujući svoj strah.

"Prestanite s tim! Mogao je biti nesrećan slučaj."

Strangman teatralno sleže ramenima. "Mogao je", ponovi jako naglašavajući reči. "Dopustimo da je tako. To čini stvar još interesantnijom - naročito za Keransa. Jesam li ili nisam pokušao da se ubijem? Jedna od malog broja apsolutnih maksima egzistencije, daleko značajnija od 'Biti ili ne biti', koja samo podvlači neizvesnost samoubistva, a ne večitu ambivalentnost njegove žrtve." Potom se nasmeši Keransu pokroviteljski, sa visine; ovaj je mirno sedeo na stolici i srkutao piće koje mu je donela Beatrisa.

"Keranse, zavidim vam na saznanju, ako možete da saznate."

Kerans je uspeo da se blede nasmeši. Po brzini kojom se oporavljao shvatio je da je od davljenja pretrpeo samo malo. Ostatak posade otišao je svojim poslom, ne interesujući se dalje za događaj.

"Hvala, Strangmane. Obavestiću vas kad budem imao odgovor."

Na povratku u 'Ric' sedeo je ćuteći na krmi, teretnog čamca, razmišljajući o velikoj utrobi-odaji Planetarijuma i mnogoslojevitom omotaču njenih asocijacija, pokušavajući da izbriše iz glave ono strašno 'ili-ili' koje je Strangman ispravno postavio. Da li je on nesvesno zatvorio dovod za vazduh znajući da će ga pritisak u kablu ugušiti, ili je to zaista bio nesrećan slučaj, čak možda Strangmanov pokušaj da ga povredi? Da ga dvojica ronilaca bez odela nisu spasla (možda je on računao da će oni krenuti za njim da ga traže kad je telefonski vod bio prekinut), sigurno bi našao odgovor. Razlozi iz kojih je uopšte zaronio ostajali su nejasni. Nije bilo sumnje da ga je na to nagnala čudnovata želja da se prepusti Strangmanu na milost i nemilost, gotovo kao da je režirao sopstveno ubistvo.

Zagonetka ostade nerešena i tokom sledećih dana. Da li su sam potopljeni svet i tajanstvena težnja ka jugu koja je obuzela Hardmana bili samo jedan impuls na samoubistvo, nesvesno prihvatanje logike njegovog sopstvenog silaženja unazad niz lestvicu razvoja, konačna neuronska sinteza arheopsihičke nule? Da ne bi bio primoran da živi sa još jednom zagonetkom, sve se više plašeći stvarne uloge koju je Stragman igrao u njegovom umu, Kerans je sistematski potiskivao sećanje na nezgodu. Bodkin i Beatrisa isto tako prestadoše da je spominju, kao da priznaju da bi odgovor na to pitanje rešio za njih mnoge druge tajanstvene zagonetke koje su ih

sada jedino održavale, opsene koje bi, kao i sve dvosmislene, ali potrebne pretpostavke o njihovim ličnostima, žrtvovali jedino uz unutrašnji otpor.

10. VEĆE IZNENAĐENJA

"Keranse...!"

Probuđen dubokim brujanjem hidroplana koji se približavaju platformi za pristajanje, Kerans se razdraženo prevrtao dok mu se glava klatila s jedne na drugu stranu na uležanom jastuku. Zadrža pogled na svetlom zelenom paralelogramu koji je šarao tavanicu nad roletnama, slušajući kako motori napolju ubrzavaju, a onda s naporom siđe sa kreveta. Bilo je već prošlo 7,30 - sat kasnije nego što se budio pre mesec dana - i blistava sunčeva svetlost koja se odbijala od lagune gurala je svoje prste u zamračenu sobu kao grabljivo zlatno čudovište.

Zabrinuto primeti da je zaboravio da isključi ventilator kraj kreveta pre nego što je zaspao. Sada je počinjao da se uspavljuje u nepredvidljivim trenucima, poluuspravno sedeći na krevetu dok je odvezivao cipele. Da bi štedeo gorivo, zatvorio je spavaću sobu i premestio teški bračni krevet sa pozlaćenim ramom u salon, ali on je tako snažno podsećao na san da je ubrzo morao da ga opet premesti nazad.

"Keranse...!"

Donjim hodnikom je opominjući odjekivao Strangmanov glas. Kerans se polako odvuče do kupatila i uspe da ispljuska lice pre nego što je Strangman upao u apartman.

Bacivši šlem na pod, Strangman izvuče vinsku bocu ispunjenu toplom crnom kafom i kutiju gorgonzole, pozelenelu od starosti.

"Poklon za vas." Ispitivao je Keransove mutne oči mršteći se prijateljski. "Pa, kako je u dubokom vremenu?"

Kerans sede na ivicu kreveta čekajući da mu se u glavi utiša brujanje sablasnih džungli. Kao beskrajni plićaci pružali su se ostaci snova ispod površine stvarnosti oko njega. "Šta vas dovodi ovamo?" upita bez okolišenja.

Strangmanovo lice dobi izraz duboke uvređenosti.

"Keranse, vi mi se sviđate. Stalno to zaboravljate." Uređaj za klimatizaciju okrenu na jače, smešeći se Keransu koji je budno motrio na njegovo usukano prepredeno piljenje. "U stvari, imam jedan drugi razlog - želim da večerate sa mnom. Ne počinjite da

vrтите glavom. Ja moram dolaziti ovamo; vreme je da vam uzvratim gostoprimstvo. Biće i Beatrisa i stari Bodkin; trebalo bi da bude prilično ludo - vatromet, bongo bubnjevi i jedno iznenađenje."

"A šta to?"

"Videćete. Nešto stvarno spektakularno, verujte mi. Ja ne radim stvari napola. Mogao bih da nateram one aligatore da igraju na vrhu repa ako bih hteo." Svečano klimnu glavom. "Keranse, bićete impresionirani. A možda će vam to pomoći u duhovnom smislu, mislim zaustaviti taj vaš ludi vremeplov." Ton mu se promeni, postade dalek i rasejan. "Ali ne smem se šegačiti sa vama, Keranse. Ne bih mogao da podnesem ni deseti deo ličnih obaveza koje ste vi uzeli na svoja pleća. Na primer, tragičnu usamljenost ovih začaranih močvara trijasa." Zatim skide jednu knjigu sa uređaja za klimatizaciju, primerak Donovih *Džon Don (1573-1631) - engleski pesnik; prim. prev. pesama*, pa improvizujući odrecitova stih: "Svet u svetu, svaki čovek ostrvo za sebe, pliva morima arhipelaga..."

Prilično siguran da se on ruga, Kerans ga upita: "Kako ide s ronjenjem?"

"Iskreno rečeno, ne baš dobro. Grad je isuviše daleko na severu da bi bilo mnogo ostavljeno. Ali otkrili smo nekoliko zanimljivih stvari. Videćete večeras!"

Kerans je oklevao, sumnjajući da će skupiti dovoljno snage za laku konverzaciju sa doktorom Bodkinom i Beatrisom - nije se video sa njima još od onog debakla na ronilačkoj zabavi, mada se Strangman svake večeri provodio svojim hidroplanom do Beatrisine zgrade (šta je uspeo kod nje, Kerans je samo mogao da nagađa, ali Stragmanove aluzije na nju - "žene su kao pauci, sede, gledaju te i pletu svoje mreže", ili "ona stalno govori o vama, Roberte, do vruga s njom" - ukazivale su na nepovoljan odziv).

Međutim, naročit ton naglašavanja u Strangmanovom glasu nagoveštavao je da je Keransovo prisustvo obavezno i da mu neće biti dopušteno da odbije. Strangman pođe za njim u salon, čekajući odgovor.

"Prilično je kratak rok, Strangmane."

"Strašno mi je žao, Keranse, ali pošto se tako dobro poznajemo bio sam siguran da mi nećete zameriti. Krivite zbog toga moju manično-depresivnu ličnost. Ja sam uvek spreman na ludačke planove."

Kerans nađe dve pozlaćene porculanske šoljice za kafu i napuni ih iz boce. Poznajemo se tako dobro, pomisli ironično u sebi. Proklet bio ako ja tebe uopšte poznajem, Strangmane! Jureći po lagunama kao duh-prestupnik potopljenog grada, apoteoza njegovog celokupnog besciljnog nasilja i svireposti, Strangman je bio pola gusar, pola đavo. Pa ipak je imao još i jednu neuronsku ulogu u kojoj je izgledalo da ima gotovo pozitivan uticaj; jer je isticao ogledalo upozorenja Keransu, i zaobilazno ga opominjao na budućnost koju je izabrao. Ta veza ih je držala zajedno, jer bi Kerans inače već odavno napustio lagune i krenuo na jug.

"Pretpostavljam da to nije oproštajna proslava?" upita Strangmana.

"Ne napuštate nas?"

"Naravno da ne, Keranse", usprotivi se Strangman. "Pa tek što smo došli. Uostalom", dodade lukavo, "kuda bismo išli? Više ništa naročito nije ostalo - mogu vam reći da se ponekad osećam kao Fleba, Feničanin. Mada je to u stvari vaša uloga, zar ne?"

Struja pod morem

Pokupi šapćući njegove kosti. Dok se dizao i padao

Prođe doba svoje starosti i mladosti

Ulazeći u vrtlog.

Potom nastavi da dosađuje Keransu sve dok ovaj ne prihvati njegov poziv, a zatim razdragano odjuri. Kerans dovrši kafu iz boce; kada je počeo da se oporavlja, on podiže šalone i pusti sjajno sunce unutra. Napolju, na njegovoj stolici na verandi, sedeo je jedan veliki beli gušter mesožder i posmatrao ga ledenim očima u očekivanju da se nešto desi.

Dok se te večeri vozio lagunom do broda, Kerans je razmišljao u verovatnoj prirodi Strangmanovog 'iznenađenja', nadajući se da tu neće biti neka uobičajena komplikovana šala. Bio se zamorio od napora dok se brijao i oblačio beli smoking.

U laguni su se očigledno odvijale značajne pripreme. Skladišni brod bio je usidren na oko pedeset jardi od obale, iskićen šarenim platnima i svetiljkama u boji, a dva preostala teretna čamca radila su

sistematski duž obala saterujući aligatore u centralnu lagunu.

Kerans pokaza na velikog aligatora koji se koprcalo po vodi okružen čakljama, pa reče Velikom Cezaru: "Šta večeras ima u jelovniku - pečeni aligator?"

Džinovski grbavi mulat za kormilom teretnog čamca sleže ramenima sa prostudiranom neobaveštenošću. "Strang ima večeras veliku predstavu, gos'n Keranse, pravu veliku predstavu. Ima da vidite!"

Kerans ustade sa sedišta i nasloni se na most. "Veliki Cezare, koliko dugo poznaješ kapetana?"

"Dugo, gos'n Keranse. Deset godina, možda dvadeset."

"Čudan je on čovek, boga mi", nastavi Kerans. "Tako brzo menja raspoloženje - mora da si to primetio, pošto radiš za njega. Ponekad me plaši."

Veliki mulat nasmeši se zagonetno. "Tu ste u pravu, gos'n Keranse," odvrati cerekajući se. "Zbilja ste u pravu."

Ali pre no što je Kerans uspeo da ga pritisne, megafon zagrme na njih preko vode sa mosta skladišnog broda.

Strangman je sačekivao svakog svog gosta na vrhu mostića za ukrcavanje. Dobro raspoložen, uspevao je da pokaže uzdržan šarm i veselost, obasipajući Beatrisu komplimentima zbog njenog izgleda. Ona je nosila dugu plavu balsku haljinu od brokata, a oko očiju je imala tirkiznu šminku pa je ličila na neku egzotičnu rajsku pticu. Čak se i Bodkin potrudio da potkreše bradu i odnekud izvuče pristojan platneni žaket, a komad starog krepa oko njegovog vrata predstavljao je dronjav ustupak crnoj kravati. Međutim, kao i Kerans, oboje su izgledali odsutni i udaljeni, i automatski su učestvovali u razgovoru za vreme večere.

Strangman to nije primećivao, ali ukoliko i jeste bio je isuviše uzbuđen i zauzet da bi se brinuo zbog toga. Bez obzira na motive, on je očigledno uložio znatan trud da bi režirao svoje iznenađenje. Jedan nov platneni krov bio je razvijen kao lako belo jedro iznad osmatračke palube, podavijen duž ivice kao izvrnuta šatra da bi im se omogućio nesmetan pogled na lagunu i nebo. Veliki okrugao trpezarijski sto nalazio se pored ograde, a oko njega su bili raspoređeni niski divani u egipatskom stilu, sa spiralnom pozlatom i podupiračima od slonovače. Gomila rasparenih, ali ipak sjajnih zlatnih i srebrnih komada pribora za jelo ukrašavala je sto, većina

golemih proporcija - zdele od pozlaćene bronzne za pranje prstiju bile su velike kao umivaonici.

Strangman je u nastupu rasipničke strasti pročešljao svoju riznicu u trupu broda - nekoliko statua od pocrnele bronzne stajalo je unaokolo iza stola i držalo poslužavnike s voćem i orhidejama, a ogromno platno nekog slikara Tintoretove škole bilo je prislonjeno uz dimnjake i zaklanjalo otvore za užad, uzdižući se nad stolom kao slika. Zvala se 'Venčanje Estere i kralja Kserksesa', ali zbog paganskog postupka i lokalne pozadine venecijanske lagune i palata Kanala grande, zajedno sa dekorom i kostimima činkvećenta, više je ličila na 'Venčanje Neptuna i Minerve', na šta je Strangman bez sumnje i hteo da ukaže. Kralj Kserkses, prepreden kljunonosi postariji dužd, ili venecijanski admiral, izgledao je već potpuno ukroćen od svoje trezvene vranokose Estere koja je neznatno, ali ipak uočljivo ličila na Beatrisu. Obuhvativši pogledom platno pretrpano stotinama svatova, Kerans odjednom vide još jedan poznat profil - Strangmanovo lice među tvrdim surovim osmesima Saveta desetorice, ali kad se približi platnu, sličnost iščeze.

Ceremonija venčanja proslavljala se na galeonu usidrenom kraj Duždeve palate, i činilo se da se njegova kitnjasta užad i jedra u rokoko stilu stapaju sa čeličnim palamarima i križnim konopcima skladišnog broda. Pored sličnosti pozadina, koju su naglašavale dve lagune i zgrade koje se dižu iz vode, i sama šarena Strangmanova posada mogla je sići pravo s platna, sa robovima koji su bili nakićeni dragim kamenjem i sa crnačkim kapetanom gondolijera.

Srkućući svoj koktel, Kerans reče Beatrisi: "Vidiš li sebe tamo, Bea? Strangman se očigledno nada da ćeš ti obuzdati nabujale vode istom veštinom koju je Ester upotrebila da bi smirila kralja."

"Tačno, Keranse!" Strangman im priđe s mosta. "Tačno ste shvatili." Pokloni se Beatrisi. "Nadam se da primete kompliment, draga moja?"

"Veoma sam polaskana, Strangmane, naravno." Beatrisa ode do slike. Posmatrala je svoju dvojnicu, onda se okrenu u oblaku plavog brokata, stade kraj ograde i zagleda se preko vode. "Ali nisam sigurna da li želim da dobijem tu ulogu, Strangmane."

"Ali dobili ste je, gospođice Dal, neizbežno." Strangman dade znak stjuardu da posluži Bodkina koji je sedeo mirno sanjareći, zatim

potapša Keransa po ramenu. "Verujte mi, doktore, uskoro ćete videti..."

"Dobro. Postajem pomalo nestrpljiv, Strangmane."

"Šta, posle trideset miliona godina ne možete pričekati pet minuta? Ja vas očigledno vraćam u sadašnjost."

Strangman je tokom celog obeda nadgledao ređanje vina, koristeći svoja odsustvovanja od stola da porazgovara sa Admiralom. Kad izneše poslednja pića pred njih, Strangman sede, kako je izgledalo konačno, široko namignuvši Keransu. Dva teretna čamca stigla su do zatona na drugom kraju lagune i nestala u njegovom ušću, dok je treći zauzeo položaj u centru odakle je priređivao mali vatromet.

Poslednji sunčevi zraci još su se spuštali na vodu, ali su bili suviše slabi za blesak i praskanje ognjenih točkova i raketa čije su se reske eksplozije jasno ocrtavale na pastelno obojenom večernjem nebu. Osmeh na Strangmanovom licu sve se više širio; najzad se zavalio u svom česterfildu, cereći se bezglasno sam za sebe, dok su crveni i zeleni odblesci poigrali na njegovom zlobnom licu.

Osećajući se neprijatno, Kerans se naže da ga upita kad će doći iznenađenje, ali Strangman ga preduhitri.

"Pa zar niste primetili?" Pogleda oko stola. "Beatrisa? Doktor Bodkine? Vas troje sporo reagujete. Izidite za trenutak iz dubokog vremena."

Nad brodom je lebdela čudna tišina, i Kerans se protiv svoje volje prisloni uz ogradu da bi se zadržao u slučaju da Strangman aktivira podvodni naboj eksploziva. Pogledavši naniže na donju palubu, odjednom vide dvadeset ili trideset članova posade kako nepomično posmatraju lagunu; njihova lica boje abonosa i bele majice svetlucali su sablasnom svetlošću kao da su posada kakvog avetinjskog broda. Zbunjen, Kerans pretraži pogledom nebo i lagunu. Suton se spustio nešto brže no što je očekivao, a neprekidni zidovi zgrada na drugoj strani tonuli su u senku. U isto vreme, nebo je ostalo jasno i vidljivo u zalasku sunca, a krune okolnog rastinja bleštale su od boja. Negde u daljini odzvanjalo je tiho bubnjanje; to su bile vazdušne pumpe koje su radile ceo dan i čiju je buku prikrivala pirotehnička predstava. Voda oko broda postala je čudno mirna i beživotna, nestali su oni mali talasi koji su je obično uznemiravali. Kerans se zagleda dole u površinu pitajući se da nije pripremljena predstava

podvodnog plivanja trupe uvežbanih aligatora.

"Alane! Gledaj za ime boga! Beatrisa, vidiš li?" Kerans odgurnu nogom svoju stolicu i skoči do ograde, zapanjeno pokazujući dole na površinu vode. "Nivo se spušta!"

Tik ispod tamne prozirne površine pomaljali su se nejasni pravougaoni oblici potonulih zgrada, sa otvorenim prozorima koji su ličili na prazne oči u ogromnim potopljenim lobanjama. Svega nekoliko stopa od površine približavale su se izranjajući iz dubina kao beskrajna netaknuta Atlantida. Najpre izroni desetak, zatim dvadesetak zgrada sa svojim pervazima i lestvicama za slučaj požara, jasno vidljivim kroz sve tanji sloj bistre vode koji je prelamao svetlost. Većina zgrada imala je samo četiri ili pet spratova, jer je to bio deo jednog kraja sa malim radnjama i kancelarijama koje su bile opkoljene visokim zgradama; one su sada činile okvir lagune.

Na pedeset jardi od njih, prvi krov probi površinu: zatupljen pravougaonik zagušen travuljinom i algama po kojima se korpcalo nekoliko očajnih riba. Odmah zatim pojavi se još pet-šest drugih oko njega, već grubo ocrtavajući uzanu ulicu. Izroni gornja ivica prozora sa koje je kapala voda; sa gužve od žica koje su se obesile preko ulica spuštali se se zastori od travuljine.

Laguna je već iščezla. Dok su lagano tonuli, spuštajući se na nešto što je izgleda bilo veliki otvoren skver, gledali su na nejasnu gomilu krovova načičkanih okrnjenim dimnjacima i tornjevima. Glatka ravan površine vode pretvorila se po ivicama u džunglu kubističkih kocaka koje su se stapale sa višim nivoom okolnog rastinja. Ono što je ostalo od vode slilo se u jasno određene kanale, tamne i osenčene, koji su oticali iza uglova i gubili se u uskim uličicama.

"Roberte! Zaustavi to! Strašno je!" Kerans oseti kako ga Beatrisa ščepa za ruku, kako se njeni dugi plavi nokti zabadaju kroz tkaninu njegovog smokinga. Buljila je u grad koji se pomaljao iz dubine, i na njenom zgranutom licu bio je izraz naglog preokreta, fizički izazvanog oštrim i ljutim mirisima algi i vodene travuljine izložene vazduhu, vlažnim nabubrelim gomilama zardalih otpadaka. Zastori prljave vodene skrame visili su sa ukrštenih telegrafskih žica i iskrivljenih neonskih firmi, a tanak sloj mulja prekrivao je fasade zgrada, pretvarajući nekada jasnu lepotu podvodnog grada u

isušenu rupčagu punu truleži.

Kerans se za trenutak borio da oslobodi svoj duh, opirući se ovom potpunom izvrtanju svog uobičajenog sveta, nesposoban da prihvati logiku ponovnog rođenja pred sobom. Najpre se upita da nije došlo do potpunog vraćanja klime, zbog čega se skupljaju mora koja su se ranije razlivala i isušuju potopljeni gradovi. Ako je tako, morao bi se vratiti ovoj novoj sadašnjosti, ili ostati napušten milione godina daleko na obali neke izgubljene lagune trijasa. Ali duboko u njegovom duhu, veliko sunce je nejasno udaralo nesmanjenom snagom; pored sebe ču Bodkina kako mrmlja:

"Te pumpe su moćne! Voda pada za dobre dve ili tri stope u minutu. Sada više nismo daleko od dna. Cela stvar je fantastična!"

Smeh ustalasa sve mračniji vazduh, dok se Strangman razdragano kotrljao okolo na česterfildu, trljajući oči salvetom. Pošto ga je prošla napetost oko režiranja spektakla, sada je uživao gledajući u tri zbunjena lica kod ograde. Sa mosta iznad njega gledao je Admiral zabavljajući se sumorno, a svetlost koja je trnula odbijala se od njegovih golih grudi kao gong. Dole su dvojica ili trojica uvlačila sidrene konopce, upravljajući brod prema skveru.

Ona dva teretna čamca koja su otišla do ulaza u zaton za vreme vatrometa, plutala su iza jedne masivne barijere, a zapanjena masa vode izlivala se iz dva ventila ogromnog pumpnog sistema. Onda im krovovi zakloniše vidik preko vode, a ljudi na palubi gledali su gore u izbledele kuće oko skvera. Ostalo je samo petnaest ili dvadeset stopa vode, a na stotinu jardi od njih, u jednoj od pobočnih ulica, mogli su videti treći čamac kako se pipajući provlači ispod obešenih žica.

Strangman se obuzda i priđe ogradi. "Savršeno, zar ne, doktore Bodkine? Kakva šala, kakav izvanredan prizor! Hajde doktore, nemojte da ste tako nakraj srca. Čestitajte mi! Nije ovo bilo baš lako izvesti."

Bodkin klimnu glavom i udalji se uz ogradu sa zapanjenim izrazom lica. Kerans upita: "Ali kako ste zapušili ivice? Oko lagune nema neprekidnog zida."

"Sada ima, doktore. Mislio sam da ste stručnjak za pomorsku biologiju. Glijive koje rastu u močvarnom blatu spolja očvrsle su u čitavu masu; poslednje nedelje bio je samo jedan otvor kroz koji je

ulazila voda; trebalo nam je pet minuta da ga začepimo."

Radosno je gledao kako ulice izranjaju u mutnoj svetlosti, kako ispupčeni krovovi automobila i autobusa izbijaju na površinu. Džinovske anemone i morske zvezde mlitavo su pljusnale po plićacima, a smeđe alge su umirale opuštene s prozora.

Bodkin tupo progovori; "Lester skver."

Strangmanu zamre smeh u grlu i on se naglo okrenu Bodkinu, grabljivo sevajući očima na tremove sa stubovima nekadašnjih bioskopa i pozorišta, prekrivene neonskim reklamama.

"Znači, vi umete da se snađete ovde, doktore! Šteta što niste mogli da nam pomognete ranije kad ništa nismo mogli da učinimo." Opsovavši, udari šakom po ogradi i munu Keransa u lakat. "Mada smo sada boga mi stvarno započeli posao." Zareža i odjuri od njih odgurnuvši nogom sto za ručavanje, izdirući se na Admirala.

Pritiskujući vrat svojom nežnom rukom, Beatrisa je prestrašeno gledala kako on nestaje dole. "Roberte, on je lud! Šta da učinimo? On će isušiti sve lagune!"

Kerans klimnu glavom, misleći o transformaciji Strangmana kojoj je prisustvovao. Sa ponovnom pojavom potopljenih ulica i zgrada, celo njegovo ponašanje naglo se izmenilo. Iščezli su svi tragovi gospodstvene prefinjenosti i lakonskog humora; sada je bio grub i prepreden, otpadnički duh pustahijskih ulica koji se vraća svom izgubljenom igralištu. Bilo je to gotovo kao da ga je prisustvo vode uspavalo, prigušujući njegov pravi karakter, tako da je ostajao samo površinski ugladjen sloj šarma i hirovitosti.

Iza njih je senka jedne poslovne zgrade padala preko palube i navlačila dijagonalnu zavesu tame preko ogromne slike. Nekoliko figura, Ester i crnački kapetan gondilijera ostali su još na svetlosti, kao i jedino belo lice, bezbradi član Saveta desetorice. Kao što je Strangman prerekao, Beatrisa je odigrala svoju simboličnu ulogu, Neptun je popustio i povukao se.

Kerans diže pogled na okruglu masu stanice za ispitivanje koja se bila zakačila na bioskop iza njih kao kakav ogroman oblatak na ivici litice. Na osamdeset ili devedeset stopa u visinu, velike zgrade po obodu lagune sada su odsecale polovinu neba, i zatvarale ljude u sumračnom svetu na dnu kanjona.

"Nije to toliko važno", Kerans je odlagao odgovor da bi dobio u vremenu. Čvrsto je pridržao uza se kad brod dodirnu dno i lako se zakotrlja, zdroбивši mali automobil pod levom stranom pramca. "Kad završi pustošenje radnji i muzeja, otići će. U svakom slučaju; kišne oluje dolaze za nedelju-dve."

Beatrisa s gadenjem pročisti grlo, trzajući se od prvih slepih miševa, koji počеше da lepršaju po krovovima i promiču kao munje između streha sa kojih je kapala voda. "Ali ovo je sve tako grozno! Ne mogu da verujem da je ovde iko ikada živeo. Izgleda kao neki imaginarni grad pakla. Meni je potrebna laguna, Roberte!"

"Pa, mogli bismo da odemo odavde i krenemo na jug preko mulja. Šta ti misliš, Alane?"

Bodkin lagano zavrte glavom, bezizrazno buljeći u potamnele zgrade oko skvera. "Vas dvoje idite, ja moram da ostanem ovde."

Kerans je oklevao. "Alane", blago ga upozori. "Strangman sada ima sve što mu je potrebno. Od nas više nema koristi. Uskoro ćemo biti jednostavno nepoželjni gosti."

Ali Bodkin nije hajao. Gledao je dole na ulicu, stiskajući rukama ogradu kao starac koji kod tezge kakve velike robne kuće kupuje uspomene svoga detinjstva.

Ulice su bile gotovo isušene. Teretni čamac koji im se približavao nalete na trotoar, odbi se i najzad se zaglavi na ostrvcetu za pešake. Na čelu sa Velikim Cezarom, tročlana posada iskoči u vodu duboku do pasa i bučno krenu ka skladišnom brodu, uzbuđeno pljusajući vodu u otvorena lica radnji.

Brod lopatar se sa trzajem čvrsto smesti na dno, uz klicanje i uzvikivanje Strangmana i ostale posade, kada izbegošne nakrivljene telegrafske stubove i žice, koje su ih vrebale nad glavama. Mali čamac bi spušten u vodu, pa uz hor pesnica koje su dobovale po ogradi, Admiral preveze Strangmana preko plićaka do fontane u sredini skvera. Tu se Strangman iskrca, izvuče signalni pištolj iz džepa svog smokinga, i sa uzvikom likovanja stade da ispaljuje u nebo salvu za salvom svetlećih zrna u boji.

11. BALADA O GOS'N KOŠTUNJAVKU

Pola časa kasnije, Beatrisa, Kerans i dr Bodkin mogli su da iziđu na ulice. Ogromne lokve vode još su ležale svuda unaokolo; stvarale su se od vode koja je dolazila iz prizemlja zgrada, ali nisu bile dublje od dve-tri stope. Bilo je delova trotoara čistih u dužinu od preko stotinu jardi, a mnoge dalje ulice bile su potpuno isušene. Ribe i morske biljke izdisale su po sredini kolovoza, a u kanalima i po trotoarima nataložile su se velike gomile crnog gliba. Srećom, voda koja se povlačila prosekla je kroz njih duge staze. Predvođena Strangmanom koji je jurio u belom odelu i ispaljivao svetleće hlice u tamne ulice, posada se stušiti kao razularen čopor; oni napred su balansirali burencetom ruma na dlanovima, ostali su vitlali mnoštvom boca, mačeta i gitara. Nekoliko podrugljivih povika "Gos'n Koštunjavko!" zamreše oko Keransa dok je pomagao Beatrisi da siđe sa mostića, zatim trio bi ostavljen u tišini nasukanog broda.

Pogledavši u nedoumici u visok udaljen krug džungle koja se nazirala u tami kao okruglo grotlo ugašene vulkanske kupe, Kerans povede svoju grupu preko trotoara do najbližih zgrada. Stadoše kod ulaza jednog od velikih bioskopa; morski ježevi i krastavci blede su svetlucali na popločanom tlu, a peščani dolari cvetali u nekadašnjoj biletarnici.

Beatrisa pokupi suknju jednom rukom, i oni polako krenuše ulicom bioskopa, pored kafea i arkada sa aparatima za zabavu koje su sada čuvali samo razni mekušci. Na prvom uglu okrenuše se od glasova terevenke koji su dolazili sa drugog kraja skvera i krenuše na zapad ka zamagljenim kanjonima sa čijih je zidova kapala voda. Po nekoliko svetlećih metaka i dalje se rasprskavalo gore u vazduhu, a nežni staklasti suđeri svetlucali su meko u vratnicama, šaljući ružičaste i plave odsjaje.

"Koventri strit, Hejmarket..." čitao je Kerans sa zarđalih uličnih brojeva. Brzo se zavukoše u jedna vrata kad Strangman i njegov čopor pokuljaše nazad preko skvera u blesku svetlosti i buke, sekući mačetama po istrulelim firmama iznad izloga trgovina.

"Nadajmo se da će naći nešto što će ih zadovoljiti", promrmlja

Bodkin. Pretraživao je pogledom pretrpanu liniju neba, kao da traži duboku crnu vodu koja je nekada pokrivala zgrade.

Nekoliko časova lutali su uskim ulicama kao izgubljeni elegantni duhovi, povremeno susrećući ponekog člana razularene posade kako pijano tumara sredinom kolovoza, sa ostacima neke izbledele odeće u jednoj ruci i mačatom u drugoj. Nekoliko vatrica gorelo je u sredini na raskršćima, a grupe od po dva ili tri čoveka grejale su se nad rasplamsalim trudom.

Izbegavajući ih, trio se uputi mrežom ulica na južnu obalu nekadašnje lagune, gde se Beatrisina stambena zgrada uzdizala u tami, a potkrovlje gubilo među zvezdama.

"Moraćeš peške prvih deset spratova", reče Kerans Beatrisi. Pokaza masivan nanos mulja koji je kao vlažna ulegnuta padina dopirao do prozora petog sprata, deo gromadnog masiva zgusnute ilovače koja je, kao što je Strangman rekao, sada opasivala lagunu i činila neprobojan nasip prema nabujalom moru. U pobočnim ulicama videli su tešku lepljivu masu što se dizala iznad krovova kako se probija kroz ispražnjene zgrade.

Ponegde bi linija nasipa zapela za neku krupniju prepreku - crkvu ili administrativnu zgradu - i skrenula sa svoje kružne staze oko lagune. Jedan od ovih zaokreta povede ih putem kojim su dolazili na ronilačku zabavu, i Kerans oseti kako ubrzava korak dok su se približavali pred praznim izlozima starih robnih kuća, ili gledali kako se niz pokretne stepenice ispod poslovnih zgrada cedi crna kaljuga u lokve koje se lenjo razlivaju ulicom.

Čak je i najmanja zgrada bila zabarikadirana pre nego što su je ljudi napustili, a na brzinu nabacana gomila čeličnih zastora i rešetaka rušila se preko vratnica, skrivajući sve ono što je moglo biti unutra. Sve je bilo pokriveno finim slojem mulja; mulj je gušio svu eleganciju i osobenosti kojima su se nekada odlikovale ulice, pa se Keransu činilo da je ceo grad vaskrsnuo iz sopstvene kanalizacije. Ako treba da dođe Strašni sud, armije mrtvih će se verovatno podići iz grobova odevene u isti prljavi ogrtač.

"Roberte." Bodkin ga uhvati za ruku pokazujući niz zamračenu ulicu pred njima. Na pedeset jardi uzdizala se mračna trupina Planetarijuma zaodevena senkama; njegova metalna kupola blede se ocrtavala u isprekidanoj svetlosti dalekih signalnih hitaca. Kerans

stade, prepozna pravac kružnog puta, trotoare i ulične svetiljke, pa krenu napred, nesiguran i radoznao, prema tom panteonu koji je u sebi čuvao toliko njegovih strahova i zagonetaka.

Sunđeri i crvene alge mlitavo su se vukli po trotoaru pred ulazom dok su oni prilazili, pažljivo birajući put preko gomila blata uz ivicu ulice. Gajevi avetinjskih travnjaka koji su obavijali kupolu, sada su bili oklembeseni preko trema sa stubovima, a njihovo dugo lišće sa koga se cedila voda visilo je nad ulazom, slično odrpanim platnenim nadstrešnicama. Kerans podiže ruku i razgrnu lišće, zatim oprezno proviri u unutrašnjost zamračenog foajea. Sve je bilo prekriveno debelim slojem crnog blata koje je tiho šištalalo dok je morski život u njemu iščezavao uz lagano pražnjenje vazdušnih mehurova, preko biletarnica i stepeništa za međusprat, oblepljivalo je zidove i ploče vrata. Više to nije bio onaj somotski ogrtač koga se sećao od svog silaska, nego raskomadan pokrivač od organskih formi u raspadanju poput odora u grobu. Nekada proziran prag utrobe je iščezao, a njegovo mesto zauzeo je prolaz u kanalizaciju.

Kerans pode napred preko foajea, sećajući se dubokog sumračnog utočišta auditorijuma i njegovog čudnog zodijaka. Potom oseti kako tamna tečnost vijuga preko blata između njegovih stopala, kao krv kita koja lagano curi.

Brzo uze Beatrisu za ruku i vratiše se ulicom istim putem. "Bojim se da je čarolija nestala", reče jednostavno. Natera sebe na osmeh. "Pretpostavljam da bi Strangman rekao da samoubica nikad ne treba da se vraća na mesto svog zločina."

Pokušavajući da nađu kraći put, zabasaše u nekakav krivudav ćorsokak i uspeše na vreme da ustuknu kada se iz jedne plitke bare na njih ustremi mali aligator. Bacajući se između zarđalih školjki automobila, ponovo se nađoše na otvorenoj ulici, a aligator je jurio za njima. On zastade kraj bandere na ivici trotoara, polako šibajući repom i rastežući čeljusti, a Kerans povuče Beatrisu za sobom. Dadoše se u trk i predoše desetak jardi kad se Bodkin okliznu i teško tresnu u gomilu mulja.

"Alane! Požuri!" Kerans se vrati natrag da mu pomogne, a aligatorova glava se opet ustremi na njih. Ostavljen nasukan u laguni, izgledao je zbunjen i spreman da napadne bilo šta.

Odjednom se prolomi puška i plamenovi probodoše tamu preko ulice. Iza ugla izbi grupa ljudi s prskalicama iznad glava. Napred je išla belolika Strangmanova prilika, za njim Admiral i Veliki Cezar sa puškama o ramenu.

Strangmanove oči blistale su na svetlosti prskalica. Lako se nakloni Beatrisi, potom salutira Keransu. Sa raznesenom kičmom, aligator se nemoćno koprcao u ulegnuću uz trotoar, otkrivajući svoj žuti trbuh. Veliki Cezar izvuče mačetu i poče mu odsecati glavu.

Strangman je posmatrao prizor sa zlobnim zadovoljstvom. "Odvratna životinja", primeti, pa izvuče iz džepa veliku ogrlicu od rajnskog kamena, obavijenu algama, i pruži je Beatrisi.

"Za vas, draga moja." Spretno joj je stavi oko vrata, posmatrajući efekat sa uživanjem. Trava upletena oko blistavog kamenja na beloј koži njenih grudi činila ju je sličnom kakvoj najadi dubina. "I svi ostali dragulji ovog mrtvog mora."

Sledećih dana, događaji dovedoše do još većeg bezumlja. Sve izgubljeniji, Kerans bi sam lutao noću mračnim ulicama - danju je postalo neizdržljivo toplo u lavirintu ulica - nesposoban da se otrgne od svojih sećanja na staru lagunu, a istovremeno čvrsto vezan uz prazne ulice i opljačkane zgrade.

Posle prvog iznenađenja kad je video ispražnjenu lagunu, brzo je počeo da zapada u stanje otupele inertnosti iz koga je bespomoćno pokušavao da se otrgne. Nejasno je shvatao da je laguna predstavljala kompleks neuronskih potreba koje nije bilo moguće zadovoljiti bilo kojim drugim sredstvima. Ova otupljujuća letargija postajala je sve dublja, neprekidana divljanjem oko njega, i sve se više osećao kao čovek napušten u moru vremena, zatvoren unutra pokretnim ravnima disonantnih stvarnosti, rastavljenim milionima godina.

Veliko sunce koje mu je udaralo u glavi, gotovo je istisnulo glasove pljačke i pijančenja, prasak eksploziva i pušaka. Spoticao se poput slepca ulazeći i izlazeći iz starih arkada i ulaza, beli smoking bio je prljav, mornari su mu se podsmevali kad bi projurili kraj njega i veselo ga lupkali po ramenima. U ponoć bi grozničavo lutao između bučnih pevača na skveru i sedeo kraj Strangmana na njegovim večerinkama, skrivao se u senku broda, gledajući igranje i slušajući

udaranje bubnjeva i gitara koje je u njegovom duhu nadjačavalo uporno udaranje crnog sunca.

Odustao je od svakog pokušaja da se vrati u hotel - zaton je bio zakrčen teretnim čamcima koji su pumpali vodu, a laguna je vrvela od aligatora - i preko dana je ili spavao u Beatrisinom stanu na sofi, ili obamrlo sedeo u jednom mirnom alkovu na kockarskoj palubi skladišnog broda. Većina posade spavala je među drvenim sanducima ili se svađala oko plena, očekujući sumrak sa potmulim nestrpljenjem, i ostavljala ga je na miru. Suprotno logici, bilo je sigurnije da ostaje uz Strangmana nego da pokušava nastaviti svoj raniji izdvojen način života. Bodkin je to pokušao, povukao se u stanicu za ispitivanje u stanju sve jačeg šoka - do stanice se sada dolazilo vratolomnim penjanjem uz rasklimatane lestvice za slučaj požara - ali prilikom jednog od njegovih ponoćnih pohoda na ulice univerzitetske četvrti, iza Planetarijuma ga je dočekala grupa mornara i grubo propustila kroz šake. Priključivši se Strangmanovoj sviti, Kerans je bar priznao njegovu apsolutnu vlast nad lagunama.

Jednom je uspeo da prisili sebe da poseti Bodkina; našao ga je kako mirno leži u postelji i hladi se ventilatorom kućne izrade i uređajem za klimatizaciju koji je bio na izdisaju. Kao i on sam i Bodkin je izgledao izolovan na malom grebenu realnosti usred vremenskog mora.

"Roberte", promrmlja kroz natečene usne, "odlazi odavde! Povedi nju, devojkicu" - ovde stade da traži ime - "Beatrisu, i nađi drugu lagunu."

Kerans klimnu glavom, zgurivši se u uzanu kapu pro hladnog vazduha koju je izbacivao uređaj za klimatizaciju. "Znam, Alane. Strangman je lud i opasan, ali iz nekakvog razloga ne mogu još da odem. Ne znam zašto, ali ima nešto ovde - te ogrolele ulice." Rastuženo zastade. "Šta je to? Osećam neki čudan pritisak na svoj duh. Najpre moram da ga se oslobodim."

Bodkin uspe da se malaksalo uspravi u krevetu. "Keranse, slušaj! Uzmi je i odlazi! Noćas! Ovde vreme sada ne postoji."

Dole u laboratoriji, bledosmeđa prljava skrama obavijala je veliki polukrug mapa koje su pokazivale razvoj procesa, Bodkinov raskidan neuronski zodijak, i prekrivala napuštene stolove i kapele. *Kapela - deo opreme u hemijskoj laboratoriji; prim. prev.* Kerans učini

nevoljan pokušaj da vrati na mesto karte koje su popadale na pod, onda diže ruke od toga i sledećih pola sata provede u pranju svog svilenog smokinga u lokvi vode koja se zadržala u jednom slivniku.

Možda podražavajući ga, nekoliko članova posade sada su takođe paradirali okolo u smokinzima i sa crnim kravatama. U jednom od skladišta nađen je vagon pun večernje odeće, zapečaćene u limene kutije u koje ne prodire voda. Pošto ih je Strangman nagovorio, šestorica mornara obukoše se svečano i staviše leptir mašne oko golih vratova. Skakali su ulicama visoko dižući kolena, žestoko se zabavljajući dok su im peševi kaputa lepršali, slični bandi ludih kelnera na fantastičnom karnevalu.

Posle zatišja na početku, pljačka poče da uzima ozbiljniji ton. Kakvi god da su bili njegovi lični razlozi, Strangman se jedino interesovao za umetničke predmete; posle brižljivog izviđanja, on nađe jedan od glavnih muzeja grada. Ali, na njegovu žalost, zgrada je bila očerupana i jedini plen bio je veliki mozaik. Njegovi ljudi premestiše ga pločicu po pločicu iz ulaznog hola i postaviše, kao ogromne ukrašene reči, na osmatračku palubu skladišnog broda.

Ovo razočaranje je nagnalo Keransa da ode do Bodkina i da ga upozori na to da bi Strangman mogao pokušati da svoju muku iskali na njemu, ali kad se rano uveče sledećeg dana popeo na stanicu za ispitivanje video je da je Bodkin otišao.

Uređaj za klimatizaciju bio je istrošio svoje gorivo, a Bodkin je, izgleda namerno, otvorio prozore pre nego što je otišao, pa se cela stanica pušila kao kazan.

Čudno, ali Bodkinov nestanak veoma malo zabrinu Keransa. Zaronjen u samog sebe, on prosto pretpostavi da je biolog poslušao sopstveni savet i krenuo ka nekoj laguni na jugu.

Betrisa je; međutim, još bila tu. Kao i Kerans, zapala je u unutrašnje sanjarenje. Kerans ju je retko viđao preko dana - tada bi se zaključavala u svoju spavaću sobu - ali bi u ponoć, kad zahladi, redovno silazila iz svog potkrovlja među zvezdama i pridruživala se Strangmanu u njegovim zabavama. Tupo je sedela kraj njega u plavoj večernjoj haljini, a u kosu su joj bile upletene tri-četiri dijademe koje je Strangman opljačkao iz svodova sa starim nakitom; grudi su joj se gušile pod masom sjajnih lanaca i polumeseca, pa je ličila na suludu kraljicu u nekoj drami užasa.

Strangman se prema njoj ophodio sa čudnim poštovanjem koje nije bilo lišeno uglađenog neprijateljstva, gotovo kao da je ona plemenski totem, božanstvo čija moć obezbeđuje njihovu stalnu dobru sreću, ali koje se zbog toga ne mrzi manje. Kerans je nastojao da se zadržava u njenoj blizini, u orbiti njene zaštite, pa one večeri posle Bodkinovog nestanka naže se preko jastučića da joj kaže: "Alan je nestao. Stari Bodkin. Da li je bio kod tebe pre nego što je otišao?"

Ali Beatrisa je bila zagledana preko vatara koje su gorele na skveru i, ne pogledavši ga, reče praznim glasom: "Slušaj udaranje, Roberte. Šta misliš, koliko sunaca ima?"

Bešnji nego što ga je Kerans ikada video, Strangman je igrao oko logorskih vatri, ponekad terajući Keransa da mu se pridruži, podstičući bongo-bubnjeve na sve brže ritmove. Onda bi se iscrpljen skljkao na divan, a njegovo mršavao belo lice postajalo je modro. Oslanjajući se o lakat, mračno je buljio u Keransa koji je čučao na jastučetu iza njega.

"Znate li zašto me se boje, Keranse? Admiral, Veliki Cezar i ostali. Da vam kažem moju tajnu." Onda šapatom dodade: "Zato što misle da sam mrtav."

Grčeći se od smeha, on se preturi unazad na divan, tresući se bespomoćno. "Oh, Gospode bože, Keranse! Šta je to sa vama dvoma? Izidite iz toga transa." Diže pogled na Velikog Cezara; on im je prilazio skidajući osušenu glavu aligatora koju je nosio kao kapuljaču. "Da, šta je? Specijalna pesma za doktora Keransa? Sjajno! Jeste li čuli ovo, doktore? Da čujemo onda Baladu o gos'n Koštunjavku!"

Veliki Crnac pročisti grlo i, strašno se kreveljeći i mlatarajući rukama, poče dubokim i grlenim glasom:

"Gos'n Koštunjavko, voli on osušene ljude,
Sebi je dobavio beračicu banana; tri proroka lukava,
Sasvim ga je zaludela, utopila u zmijskom vinu.

Nikad ne ču toliko ptica močvarica
Taj matori gazda aligator.
Čudni Koštunjavko ode da peca lobanje,
Niz Anđeoski potok, kud jure osušeni ljudi,

Izvuče svoj septarijum i stade da čeka crkveni brod,
Sa tri proroka.
Gadan neki boga.
Čudni Koštunjavko, vide voljenu devojku,
Dade svoj septarijum za dve banane,
Uze tu banana-devojku kao vrući mangrov;
Proroci ga videše,
I nijedan osušeni čovek ne dođe po Čudnog Koštunjavka.
Čudni Koštunjavko, igrao je za voljenu devojku,
Sagradio kuću od banana za njenu ljubavnu ložnicu..."

Strangman iznenada skoči sa divana sa krikom, projuri pored Velikog Cezara u sredinu skvera i pokaza gore na zid koji je obrubljavao lagunu visoko iznad njih. Na nebu se ocrtavala mala četvrtasta prilika doktora Bodkina kako lagano bira put preko drvenih zapreka koje su zadržavale vodu iz rukavaca i zatona. Nesvestan da su ga oni dole приметili, nosio je u jednoj ruci malu drvenu kutiju, a iz žice koja se vukla za njim šištale su iskrice slabe svetlosti.

Potpuno razbuđen, Strangman se razdra: "Admirale! Veliki Cezare! Uхватite ga! Ima bombu!"

Društvo se rasturi u divljem neredu; sem Beatrise i Keransa, svi odjuriše preko skvera. Puške zapraštaše levo i desno, i Bodkin nesigurno zastade dok mu je fitilj svetlucao oko nogu. Onda se okrenu i poče se povlačiti, držeći se potpornog zida.

Kerans skoči i potrča za ostalima. Kad stiže do kružnog zida, rakete su se već rasprskavale u vazduhu zasipajući ulicu komadićima magnezijuma. Strangman i Admiral su se u skokovima peli uz lestvice za slučaj požara, dok im je nad glavama praštala puška velikog Cezara. Bodkin je ostavio bombu nasred brane, pa je sada bežao preko krovova.

Prebacivši se preko poslednje prečage, Strangman skoči na potporni zid, u desetak velikih koraka stiže do bombe i šutnu je u sredinu zatona. Dok je pljusak zamirao, od onih dole se začuše uzvici odobravanja. Hvatajući dah, Strangman zakopča sako, a zatim iz futrole o ramenu izvuče kolt 38 sa kratkim dobošem. Na licu mu zatitra bled osmeh. Uz usklike svojih pratilaca ustremi se za Bodkinom dok se ovaj s mukom pentrao uz ponton stanice za

ispitivanje.

Kerans je obamrlo slušao poslednje hlice misleći na Bodkinovo upozorenje i na mogućnost - zbog koje mu ništa nije zamerao jer je odlučio da je ignoriše - da Strangman i njegova posada likvidiraju i njega, Keransa. Polako se vrati do skvera gde je Beatrisa i dalje sedela na gomili jastučića, a glava aligatora ležala je na zemlji pred njom. Kad stiže do Beatrise začu iza sebe korake koji su se preteći usporavali, i oseti kako se nad čopor spušta čudna tišina.

Okrenu se oko sebe da bi video Strangmana kako se privlači, dok su mu usta bila iskrivljena u grimasu. Uz njega su bili veliki Cezar i Adamiral; umesto pušaka nosili su mačete. Ostala posada stajala je okolo u polukrugu i posmatrala sa očekivanjem, očigledno zadovoljna što vidi kako Kerans, uobraženi medicinar suparničkog fetiša, dobija kolač koji po pravdi zaslužuje.

"To je bilo prilično glupo od Bodkina, zar ne mislite, doktore? A i opasno, u stvari. Mogli smo svi da se podavimo." Strangman se zaustavi na nekoliko stopa od Keransa, gledajući ga natmureno. "Prilično ste dobro poznavali Bodkina, pa me iznenađuje da to niste predvideli. Ne znam da li uopšte da dalje rizikujem sa ludim biolozima."

Upravo htjede dati znak Velikom Cezaru, kad Beatrisa skoči i pojuri na njega.

"Strangmane! Za ime boga, jedan je dosta. Prestanite s tim! Mi vam nećemo učiniti zlo. Gledajte, možete da uzmete sve ovo!" Naglo otkopča gomilu ogrlica, istrže dijademe iz kose i baci ih na Strangmana. Režeći od ljutine, Strangman ih gurnu nogom u ulični kanal, a Veliki Cezar kroči pored nje uzmahujući mačetom.

"Strangmane!" Beatrisa se baci na Strangmana, spotače se i gotovo ga obori na zemlju povukavši ga za revere. "Ti beli đavole, zar ne možeš da nas ostaviš na miru?"

Strangman je odlepi od sebe, dok mu je dah šištao kroz stisnute zube. Divlje je buljio u razdrljenu ženu dole na kolenima među dragim kamenjem; htjede da mahne Velikom Cezaru da počne, kad mu desni obrazom pređe drhtaj iznenadne namere. On se udari po obrazu otvorenom šakom, pokušavajući da ga otera kao muvu, onda zateže mišiće lica u ružnu grimasu, nespošoban da obuzda grč. Za trenutak mu se lice iskrivi u grotesknu masku kao kod čoveka koga

je uhvatio vilični grč. Osećajući neodlučnost svoga gospodara, Veliki Cezar zastade, a Kerans se povuče u senke ispod skladišnog broda. "U redu! Gospode, kakva...!" Strangman promrmlja za sebe nešto nerazgovetno i poravna svoj kaput, popuštajući uz gundanje. Grč lica se povukao. Lagano klimnu glavom Beatrisi kao da je opominje da će ignorisati sva dalja posredovanja, zatim oštro zalaja na Velikog Cezara. Mačete behu pobacane u stranu, ali pre nego što je Beatrisa ponovo mogla da protestuje, ceo čopor se baci na Keransa vitlajući i mlatarajući rukama.

Kerans pokuša da im pobočke izmakne, ne uspevajući da sa iscerenih lica u krugu pročita da li je to samo neka zamršena gruba šala kako bi popustila napetost izazvana ubistvom Bodkina, i kako bi to istovremeno bio blagotvoran prekor. Skliznu oko Strangmanovog divana dok je gomila zatvarala krug oko njega, i vide da mu je odstupnicu presekao Admiral koji je u belim teniskim cipelama, tobože kao igrač, napadao s jedne na drugu stranu. Odjednom skoči napred i podbi Keransu noge. Kerans se teško sruči na divan; desetak ljigavih smeđih ruku zgrabi ga oko vrata i ramena i odvuče naglavačke nazad na popločano tle. Bespomoćno se borio da se oslobodi, a onda je kroz zadihana tela za trenutak ugledao Strangmana i Beatrisu kako posmatraju sa rastojanja. Uzevši je za ruku, Strangman ju je snažno vukao ka mostu za ukrcavanje.

Zatim na Keransovo lice pritisnuše veliki svileni jastuk i grubi dlanovi počеше da mu dobuju po vratu.

12. GOZBA LOBANJA

"Gozba lobanja!"

Podižući pehar u plamsavoj svetlosti i prosipajući njegovu ćilibarsku sadržinu po odelu, Strangman ispusti uzbuđen krik i sa trijumfalnim urlanjem skotrlja se niz fontanu, dok su kolica za đubre tandrkala i zanosila se preko popločanog skvera. Kola je guralo šest oznojenih gologrudih mornara, presamićenih između ruda; kloparala su i trzala se kroz sve življi žar vatri, i sa završnim ubrzanim krešendom na bubnjevima udariše o ivicu podijuma, pa izručiše svoj beli svetlucavi tovar na daske kraj Keransovih nogu. Oko njega se smesta stvori raspevan krug; ruke su udarale u uzbuđenom ritmu buke, beli zubi bleskali i škljocali u vazduh kao demonske kockice, bokovi se uvijali, a pete udarale o zemlju. Admiral sunu napred i raskrči put kroz uzvitlana tela, a Veliki Cezar se privuče podijumu sa ogromnom gužvom crvene morske travuljine nabodenom na šiljke čeličnog trozupca, pa grokćući izmahnu i baci u vazduh iznad prestola lišće sa koga se cedila voda.

Kerans se bespomoćno zaljulja napred kad mu slatkasto-ljuta travuljina zasu glavu i ramena. Svetlost razigranih bleskova odbijala se od pozlaćenih ručica prestola. Dok je ritam bubnjeva udarao oko njega, gotovo istiskujući dublje otkucaje koji su potmulo odzvanjali na dnu njegovog duha, on se svom težinom opusti o kožne kaiševe oko ručnih zglobova, ravnodušan prema bolu dok je tonuo u nesvest i vraćao se iz nje. Kod njegovih nogu, u podnožju prestola, gomila izlomljenih belih kostiju sijala je belinom slonovače. Vitke potkolene i bedrene kosti, lopatice slične dotrajalim mistrijama, gomila rebara i kičmenih kostiju, čak i dve razbijene lobanje. Svetlost je poigravala na njihovim golim temenima i žmirkala u praznim očnim dupljama, ližući iz zdela sa kerozinom u rukama statua postavljenih preko skvera kao kakav hodnik do prestola. Igrači su se rasporedili u dugu talasavu liniju i, sa Strangmanom koji je skakao ispred njih, počеше da se prodevaju između mermernih nimfi, dok su se bubnjari oko vatri vrteli u svojim sedištima prateći njihovu igru.

Pošto je za trenutak bio ostavljen na miru dok su oni obigravali

skver, Kerans se klatio uz somotom presvučen naslon prestola, cimajući automatski svoje okovane ručne zglobove. Alge su mu obavijale vrat i ramena i spuštale se preko očiju sa limene krune koju mu je Strangman nabio na čelo. Gotovo osušena travuljina ispuštala je sladunjav zadah pokrivajući mu ruke, pa se od njegovog smokinga videlo samo nekoliko poderanih krpa. Na ivici podijuma, kraj krša od kostiju i boca od ruma, bilo je još naplavljene travuljine, zatim gomila ljuštura od školjki i iskidanih morskih zvezda kojima su ga zasuli dok nisu stigli do mauzoleja.

Dvadeset stopa iza njega uzdizala se tamna masa skladišnog broda, a na njegovim palubama još je gorelo nekoliko svetiljki. Veselje je trajalo već dve noći, dok se tempo pojačavao iz sata u sat. Strangman je očigledno bio rešen da iscrpi svoju posadu. Kerans je bespomoćno lebdeo u polusvesnom bunilu, bol mu je otupeo od ruma koji su mu na silu nalivali u grlo (očigledno krajnje poniženje - davljenje Neptuna u još čarobnijem i moćnijem moru), blag potres u glavi obavijao je prizor pred njim izmaglicom od krvi i skotome. *Skotoma - zamračenje dela vidnog polja usled ozlede mrežnjače ili vidnih centara u mozgu; prim. prev.* Bio je mutno svestan svojih iskidanih zglobova na rukama i izubijanog tela, ali je strpljivo sedeo, stoički izigravajući ulogu Neptuna koju su mu dodelili, primajući đubre i uvrede kojima ga je posada obasipala, iskaljujući na njemu svoj strah i mržnju prema moru. I u toj ulozi, ili njenoj karikaturi koju je predstavljao, bila je njegova jedina bezbednost. Kakve god razloge imao, izgleda da Strangman još nije bio spreman da ga ubije, a posada je održavala to njegovo oklevanje, stalno skrivajući vređanje i mučenje pod maskom grotesknih i razuzdanih šala, štiteći se, dok su ga kitili algama, time što su se upola pretvarali da prinose žrtvu idolu.

Zmija koju su činili igrači pojavi se opet i napravi vijugav krug oko njega. Strangman se držao podalje od sredine - očigledno mu se nije prilazilo suviše blizu Keransu; možda se plašio da bi ga raskrvavljeni zglobovi i čelo naterali da shvati svirepost šale. Veliki Cezar istupi napred sa ogromnim licem u rukama, poput glave razbesnelog nilskog konja. Batrgajući se unaokolo uz ritam bongoa, on odabra jednu lobanju i bedrenu kost sa gomile kostiju oko prestola i počeo da udara povećerje za Keransa, koristeći različitu debljinu slepoočne i

potiljačne kosti da bi izvukao grubu lobanjsku oktavu. Još nekoliko drugih se pridružiše, pa uz zveketanje bedrene kosti i golenica, lakatne kosti i žbice, poče ludačka igra kostiju. Malaksao, tek polusvestan iscerenih uvredljivih lica koja su se tiskala na stopu-dve od njegovog, Kerans je čekao da to prestane, pa se nasloni i pokušava da zaštiti oči kad mu se salva svetlećih metaka raspršte nad glavom i za trenutak osvetli skladišni brod i okolne zgrade. Ovo je označilo kraj slavlja i početak još jedne noći rada. Uzviknuvši, Strangman i Admiral razdvojiše grupu igrača. Kolica behu odvučena dok je metalni okov tandrkao po kaldrmi, a kerozinske baklje ugašene. Skver je ostao mračan i prazan u roku od jednog minuta. Nekoliko utuljenih vatri tinjalo je među jastučićima i bubnjevima, bacajući isprekidane odsjaje na pozlaćene noge prestola i bele kosti oko njega.

Ovde-onde, u razmacima, tokom noći bi ponovo nailazila poneka grupica pljačkaša gurajući pred sobom svoj plen, bronzanu statuu ili deo trema, dizala ga na brod pa onda opet iščezavala, ne obraćajući pažnju na nepokretnu priliku zgurenu na prestolu u senci. Kerans je tada već spavao, nesvestan umora i gladi. Kada je zahladilo pred zoru, on se probudi na nekoliko minuta da bi zovnuo Beatrisu. Nije je video otkako su ga uhvatili posle Bodkinove smrti, pa je pretpostavio da ju je Strangman zaključao negde u skladišnom brodu.

Najzad se posle noći praštave od doboša i svetlećih metaka diže zora nad skverom ispunjenim senkama, vukući za sobom ogroman zlatan baldahin sunca. Za jedan sat zanemeše skver i isušene ulice oko Keransa, i samo ga je udaljeno brujanje uređaja za klimatizaciju u skladišnom brodu podsećalo da nije sam. Nekako, nekim divnim čudom, preživio je prethodni dan sedeći nezaštićen usred najžešće podnevne jare, zaklonjen samo ogrtačem od travuljine koja mu je visila s krune. Kao nasukani Neptun gledao je iz svoje senice od algi na zastirač od blistave svetlosti koji je prekrivao kosti i otpatke. Jedanput je bio svestan da se na palubi iznad njega otvara donji kapak i osetio da je Strangman izašao iz svoje kabine da bi ga pogledao - posle nekoliko minuta na njega je bilo bačeno nekoliko vedara ledene vode. Grozničavo je usrkivao hladne kapljice koje su mu sa algi padale u usta kao zaleđeni biseri. Odmah zatim utonu u duboku obamrlost da bi se probudio kad padne sumrak, pre no što

će početi noćno slavlje.

Tada Strangman siđe u svom ispeglanom belom odelu, kritički ga osmotri i iznenada promrmlja u čudnom nastupu sažaljenja: "Keranse, još si živ! Kako to uspevaš?"

Ta primedba ga održa u životu ceo drugi dan, kada je u podne beli zastirač ležao na skveru u usijanim slojevima, u razmacima od po nekoliko inči, kao ravni paralelenih vasiona ogromnom vrućinom iskristalisanih iz kontinuuma. Vazduh ga je pekao kao plamen. Beživotno je buljio u mermerne statue i mislio na Hardmana koji kroz kolonadu svetlosti ide svojim putem ka ustima sunca, nestajući iza dina od svetlucavog pepela. Izgledalo je da se ona ista snaga koja je čuvala Hardmana javlja sada u Keransu, na neki način prilagođujući njegov mehanizam da bi mogao preživeti neprekidnu vrućinu. Još su ga posmatrali odozgo sa palube. Jednom se veliki salamander od tri stope ustremio između kostiju na njega, polako škrgućući svojim ludačkim zubima kad je nanjušio Keransa; jedan jedini pucanj planu sa palube i zdrobi guštera u krvavu gužvu koja ostade da se uvija kraj njegovih nogu.

Kao i gmizavci koji nepomično sede na suncu, i on je strpljivo čekao da se svrši dan.

Opet je Strangman izgledao zbunjen kad ga je našao kako se njiše iscrpljen u delirijumu, ali još živ. Treptaj nervoze nabra mu usne, i on besno pogleda Velikog Cezara i posadu koja je u svetlosti baklji čekala oko podijuma, očigledno isto tako iznenađena kao i on sam. Kad Strangman poče da zviždi i doziva buvnjeve, odziv je bio primetno sporiji.

Rešen da jednom zauvek skrši Keransovu snagu, Strangman naredi da se sa skladišnog broda spuste još dva burenceta s rumom, nadajući se da će tako iz glava svojih ljudi izbiti njihov nesvestan strah od Keransa i oca-zaštitnika mora što ga je Kerans sada simbolizovao. Ubrzo se skver ispuni prilikama koje su posrtale, nakretale vrčeve i boce i razigrano udarale o kožu bubnjeva. U pratnji Amdirala, Strangman je brzo išao od grupe do grupe i podsticao na još veću razularenost. Veliki Cezar je navukao glavu aligatora i na kolenima se vukao oko skvera sa bandom bubnjara koja je grajala za njim.

Kerans je umorno čekao vrhunac. Po Strangmanovim uputstvima,

presto bi podignut sa podijuma i privezan za kolica. Kerans je ležao mlitavo zavaljen i gledao gore u crne bokove zgrada, dok mu je Veliki Cezar gomilao kosti i alge oko nogu. Strangman uzviknu i pijana povorka krenu; desetak ljudi poče se gušati u nastojanju da se uvuku među rude kola, bacivši ih sa leve na desnu stranu preko skvera i oborivši dve statue. Usred bučnih naređenja koja su Strangman i Admiral zajedno izvikiva li trčeći uz točkove kola i bespomoćno pokušavajući da ih obuzdaju, kola su naglo hvatala brzinu. Skrenuše u jednu pobočnu ulicu i nakriviše se uz trotoar pre nego što će srušiti zarđali stub za svetiljku. Mlateći svojim masivnim pesnicama po kudravim temenima ljudi oko sebe, Veliki Cezar prokrči put do prednjeg dela ruda, zgrabi po jednu u svaku ruku i uspe da uspori kola.

Visoko nad njihovim glavama sedeo je Kerans na rasklimatanom prestolu, a prohladan vazduh ga je lagano vraćao u život. Posmatrao je ceremoniju ispod sebe sa polusvesnom izdvojenošću, znajući da oni sistematski prolaze svakom ulicom isušene lagune, baš kao da je on Neptun primoran da protiv svoje volje posvećuje one krajeve potopljenog grada koje je Strangman ukrao od njega i povratio ih.

Ali postepeno, kad im naprezanje od vuče kola razbistri glave i natera ih da idu ukorak, ljudi između ruda počеше da pevaju nešto što je zvučalo kao pesma starog kulta broskog tovara sa Haitija, duboka tugovanka koja je opet podvlačila njihov ambivalentan stav prema Keransu. Pokušavajući da ponovo uspostavi pravu svrhu vožnje, Strangman poče da urla i vitla svojim signalnim pištoljem, pa ih posle kraćeg natezanja natera da promene pravac kretanja kola tako da su ih sada gurali umesto da ih vuku. Dok su prolazili kraj Planetarijuma, Veliki Cezar skoči na kola, okači se o presto kao ogroman majmun, uze aligatorovu glavu i nabi je Keransu do ramena.

Zaslepljen i gotovo ugušen od gadnog zadaha grubo odrane kože, Kerans oseti kako ga, bespomoćnog, bacaju levo-desno dok su kola opet ubrzavala. Ljudi između ruda, nesvesni pravca, jurili su ulicom dašćući za Strangmanom i Admiralom, a Veliki Cezar ih je gonio pljuskom udaraca. Gotovo izvan kontrole, kola su se zanosila i zaletala, potom se umalo ne razbiše o ostrvo za pešake, a onda se ispraviše i ubrzaše jednim otvorenim putem. Dok su se približavali,

Strangman odjednom viknu na Velikog Cezara. Ne gledajući, golemi mulat se baci svom težinom na desnu rudu, i kola se zaneše i podskočiše na trotoar. Nezaustavivo su jurila jedno pedesetak jardi, izgazivši nekoliko ljudi po nogama koji popadaše na zemlju, potom uz škripu gvozdene osovine i drveta udariše u zid i tu se ukopaše.

Otrgnut iz svog ležišta, presto bi bačen nasred ulice u omanju gomilu mulja. Kerans je ležao licem nadole, a mulj mu je ublažio udarac o tle; oslobodio se aligatorove glave, ali je još bio zarobljen u svom sedištu. Dvojica-trojica iz posade ležala su na zemlji oko njega i počinjala da se pridižu, dok se jedan izvrnut točak od kola lagano okretao u vazduhu.

Malaksalo posrćući od smeha, Strangman je lupao Velikog Cezara i Admirala po leđima, a ostali počеше ubrzo da brbljaju uzbuđeno među sobom. Okupiše se oko razlupanih kola, pa priđoše da pogledaju prevrnut presto. Strangman veličanstvenim pokretom spusti jednu nogu na njega, cimajući izlomljeni naslon za glavu. Zadržavajući pozu dovoljno dugo da ubedi pratioce kako je Keransovoj moći sada istinski kraj, on zadenu signalni pitšolj u futrolu i otrča ulicom dajući znak ostalima da pođu za njim. Krdo jurnu, derući se i podrugljivo vrišteći u horu.

Prignječen prevrnutim prestolom, Kerans se s mukom pokrenu. Glava i desno rame bili su mu dopola zariveni u gomilu stvrdnutog blata. Stade da izvija zglobove u olabavelim vezama, ali su one još bile suviše jako stegnute da bi mogao osloboditi ruke.

Prebacivši težinu na ramena, on pokuša da prevuče presto preko sebe i primeti da se levi oslonac za ruku odvojio od svog uspravnog podupirača. Polako pritisnu svoje utrnule prste ispod oslonca i počē da svlači veze, petlju po petlju, preko istrošenog patrljka podupirača koji je izleteo iz sastavnog zgloba.

Kad mu se ruka oslobodila, on je pustio da mlitavo padne na zemlju, zatim, protrlja izubijane usne i obraze, izmasira ukočene mišiće grudi i stomaka. Potom se izvi na bok, pa čvor koji mu je stezao desni zglob zakači na drugi oslonac, olabavi veze i oslobodi se.

Ležao je nepokretno pet minuta pod tamnom masom prestola, slušajući kako daleki glasovi zamiru u ulicama iza skladišnog broda.

Bleskovi postepeno utrnuše i ulica se pretvori u tih kanjon sa krovovima koji su bili blede obasjani fosforescentnim sjajem mikroskopski sitnih umirućih životinjica; one su obavijale isušene zgrade paučinastim srebrnim velom i pretvarale ih u kutak kakvog starog sablasnog grada na izdisaju.

Pošto ispuza ispod prestola, Kerans se nesigurno podiže na noge, zatetura preko trotoara i nasloni na zid, dok mu je u glavi sve bubljalo od naprezanja. Zatim pritisnu lice uz hladan i vlažan kamen, gledajući niz ulicu u kojoj su nestali Strangman i njegovi ljudi.

Odjednom, pre nego što će nehotice zatvoriti oči, ugleda dve prilike kako mu prilaze. Išle su brzo ulicom prema njemu: jedna u poznatom belom odelu, druga visoka i povijenih ramena.

"Strangman...!" prošapta Kerans, pa se pripi uz naprsli malter i stopi se u senkama koje su pokrivale zid. Dva čoveka bila su na oko sto jardi od njega, ali je mogao da prepozna Strangmanov žustar odlučan hod i dug opušten korak Velikog Cezara iza njega. Nešto sinu uhvativši prelomljen zrak svetlosti - srebrni bodež koji je sebao iz ruke Velikog Cezara.

Pretražujući tamu, Kerans krenu duž zida i gotovo iseče šake o razbijeno staklo u jednom izlogu. Na nekoliko jardi nalazio se ulaz u neku veliku arkadu koja je išla kroz zgradu i izlazila na paralelnu ulicu pedeset jardi zapadno odatle. Stopu debeo crni mulj pokrivao je pod arkade i Kerans se poguri penjući se uz niske stepenice; zatim polako protrča kroz crni tunel do drugog kraja arkade, dok je mulj prigušivao njegove sakate korake.

Sačeka iza jednog stuba kod zadnjeg ulaza, smirujući se, dok Strangman i Veliki Cezar ne priđuše prestolu. Mačeta u mulatovoj džinovskoj ruci izgledala je jedva nešto veća od brijača. Strangman opominjući podiže jednu ruku pre nego što dotače presto. Pažljivo je ispitivao pogledom ulice i zidove sa prozorima, a mesečina je obasjavala njegovu mršavu belu vilicu. Onda oštro dade znak Velikom Cezaru i nogom prevrnu presto.

Kad se njihove psovke zaoriše u vazduh, Kerans se povuče unazad iza stuba, zatim brzo, na vrhovima prstiju, pređe preko ulice prema uzanoj uličici koja se utapala u mrežu univerzitetske četvrti.

Polu sata kasnije zauze položaj na vrhu petnaestospratne poslovne

zgrade koja je činila deo ivičnog zida lagune. Uzan balkon išao je oko nekoliko povezanih kancelarija i na zadnjem delu vodio do lestvica za slučaj požara koje su se preko nižih krovova spuštale dole u džunglu i nestajale u zaostalim džinovskim nanosima mulja. Na plastičnim podovima ležale su barice vode koja se kondenzovala od izmaglice u popodnevnoj vrućini; pošto se pope uz centralno stepenište, Kerans leže i pokvasi lice i usta u hladnoj tečnosti, ublažavajući bol u svojim izranjavljenim ručnim zglobovima.

Gonoci nisu išli za njim. Da ne bi priznao potpun poraz - jedino tumačenje koje bi većina posade dala Keransovom nestanku - Strangman je očigledno rešio da njegovo bekstvo prihvati kao svršen čin i da ga zaboravi, pretpostavljajući da će Kerans krenuti ka lagunama na jugu. Pljačkaške grupe nastaviše da krstare ulicama tokom noći, obeležavajući svaki pronalazak salvom raketa i svetlećih metaka.

Kerans se odmarao do zore ležeći u bari vode, puštajući da mu se natope poderani komadi svilenog smokinga, koji su se još držali na njemu, i da ispere zadah algi i mulja. Sat pre svitanja podiže se na noge, skide sako i košulju i ugura ih u jednu pukotinu u zidu. Potom odvrnu stakleni štitnik sa lampe koji je bio ceo i poče njime da pažljivo skuplja vodu iz jedne čiste bare na donjem spratu. Nakupi nešto više od litra dok sunce ne poče da se diže nad istočnom ivicom lagune. Dva hodnika niže uhvati malog guštera u kupatilu i ubi ga odvaljenom ciglom. Sočivom od izlomljenog stakla zapali vatru; pekao je kaiševe tamnog žilavog mesa dok ne omekšaše. Mali komadi topili su se u njegovim ispucalim ustima sa divnom mekoćom toplog sala. Pošto mu se povrati snaga, on se vrati na poslednji sprat i zavuče u sobicu za posluhu iza lifta. Zatarabi vrata sa nekoliko komada od zarđale stepenišne ograde, i smesti se u jedan ugao u očekivanju noći.

Poslednji sunčevi zraci zamirali su nad vodom kad Kerans krenu svojim splavom ispod lišća paprati koje se spuštalo u vodu oko lagune, dok su popodnevne boje krvi i bakarne bronzne odstupale pred tamnoljubičastim i indigo tonovima. Nebo je bilo ogroman levak safira i purpura, a fantastični kolutovi koralnih oblaka su kao čudno pramenje pare označavali silazak sunca. Mrtav zejtinjav talas

nabirao je površinu lagune, a voda je visila na lišću paprati kao proziran vosak. Na daljini od stotinu jardi, voda je lenjo zapljuskivala ostatke keja ispod 'Rica', izbacivši na površinu nekoliko izlomljenih oblica građe. Privezana ujedno labavom mrežom sidrenih konopaca, burad od pedeset galona plovila su kao gomila grbavih aligatora. Srećom, aligatori koje je Strangman rasporedio oko lagune bili su još u svojim gnezdima po zgradama, ili su se rasturili po okolnim zatonima u potrazi za hranom, dok su se iguane povlačile pred njima.

Kerans zastade pre nego što će izveslati na otvoreni deo napuštene obale uz 'Ric', tražeći Strangmanove straže po obali i u izlaznom rukavcu. Koncentracija koja mu je bila potrebna da od dve galvanizovane gvozdene cisterne za vodu sagradi splav gotovo mu je iscrpla mozak, pa je oprezno čekao pre no što će se otisnuti dalje. Dok se približavao keju, on spazi da su sidrena užad namerno isečena, a drveni ram zdrobljen nekim teškim plovećim objektom, verovatno hidroplanom koji je Strangman usidrio u centralnoj laguni. Uklještivši splav između dva bureta tako da nesmetano pluta među otpacima na površini vode, Kerans se odvuče gore na balkon i preko prozorske daske uđe u hotel. Hitro se uputi stepenicama, prateći ogromne zamrljane tragove stopala na plavoj prostirci od plesni koja se spuštala s krova.

Potkrovlje je bilo razoreno. Kad otvori spoljna drvena vrata koja su vodila u apartman, napukla staklena ploča sa unutrašnjeg ventila za vazduh pade na pod kraj njegovih nogu. Neko je prošao sobama u neobuzdanom bezumlju nasilja, sistematski razbijajući sve što je video oko sebe. Nameštaj u stilu Luja XV bio je isečen na komade, a otkinute noge i ručice bacane kroz unutrašnje staklene zidove. Zastirači su ležali u gomili dugih iscepanih komada, čak je bila iskidana i traka kojom su zastori bili pričvršćeni, kako bi sastavci poda mogli da se iseku i razbiju. Deo radnog stola sa fijokama ležao je u dva odvojena komada sa odrezanim nogama, a krokodilska koža bila je sljuštena sa njegovih ivica. Knjige su bile razbacane po podu, mnoge jednostavno rascepljene preko pola. Kiša udaraca sručila se na kamin, praveći ogromne zaseke na njegovom pozlaćenom okviru, a po ogledalu su kao zamrznute eksplozije bile rasute velike zvezde rasprsnutog stakla i srebrne pozadine.

Preskaćući preko krša, Kerans brzo pretrča na terasu gde je žičana mreža protiv komaraca bila pritiskana sve dok nije pukla. Stolice za plažu, na kojima je ležao toliko meseci, bile su iscepkanе na palidrvca.

Kao što je i očekivao, lažni sef iza stola bio je obijen, a vrata su mu bila otvorena prema praznom svodu. Kerans uđe u spavaću sobu i licem mu prelete bled osmeh kad shvati da Strangmanovi obijači nisu uspeli da pronađu skriveni sef iza ogledala iznad pulta za pisanje. Nazubljen cilindar mesinganog kompasa što ga je ne razmišljajući ukrao iz baze, a koji je još pokazivao svoj mađijski jug, ležao je na podu ispod malog okruglog ogledala koje je razbio stvorivši šaru sličnu uveličanoj snežnoj pahuljici. Kerans pažljivo okrenu rokoko ram, oslobodi šarku i povuče je unazad otkrivajući neoštećen brojčanik sefa.

Dok su Keransovi prsti preletali preko osigurača, sa neba se spuštala tama bacajući duge senke u apartman. Udahnuvši sa olakšanjem, on povuče vrata prema sebi i brzo izvuče teški kolt 45 sa paketom metaka. Sede na razlupan krevet i skide pečate s kutije, pa napuni doboš odmeravajući masivno crno oružje u ruci. Isprazni paket i napuni džepove mecima, zatim pritegnu pojas i vrati se u salon.

Dok je posmatrao sobu, Kerans nekim čudnim paradoksom shvati da gotovo ne mrzi Strangmana zato što je opustošio apartman. Uništenje stana, a sa njim i svih sećanja na lagunu, u izvesnom smislu je samo podvlačilo nešto što je on već neko vreme ćutke ignorisao i što je Strangmanov dolazak, i sve što je on značio, trebalo da ga natera da prihvati, a to je potreba da napusti lagunu i krene na jug. Njegovo vreme u laguni nadživelo je sebe, pa hermetički zatvoren apartman sa stalnom temperaturom i vlažnošću, sa zalihama goriva i hrane, nije predstavljao ništa više od zapečaćenog oblika njegove ranije sredine uz koji se pribijao kao embrion što se opire da napusti svoju posteljicu. Razbijanje ove ljušture i razdiruće sumnje o njegovim pravim nesvesnim motivima, izazvane onim događajem u Planetarijumu kad se umalo nije udavio, bili su neophodan podstrek na akciju, na njegov hitan odlazak u svetliji dan unutrašnjeg, arheopsihičkog sunca. Sada će morati napred. Ni prošlost koju je predstavljao Rigs, ni sadašnjost koja se

nalazila u razorenom potkrovlju nisu više nudile životni opstanak. Njegova vezanost za budućnost, dosada neizvesna i opsednuta tolikim sumnjama i kolebanjima, sada je bila apsolutna.

Uglačana zaobljena trupina skladišnog broda uzdizala se u tami kao somotski trbuh nasukanog kita. Kerans se šćućuri u senku krmenog točka a njegovo mršavao bronzano telo stopi se s pozadinom. Skrivao se u uzanom prostoru između dve lopate, metalne ploče spojene zakivcima, duge petnaest i široke četiri stope, i virio kroz karike lanca velike kao kokosov orah. Bilo je nešto pre ponoći, i poslednja grupa pljačkaša silazila je sa mostića; mornari su teturali preko skvera sa bocom u jednoj i mačetom u drugoj ruci. Po pločama su bili razbacani iscepani jastučići i bongo-bubnjevi, kosti i sagorele žeravice, i sve se to udaralo nogama u jednom bezbrižnom metežu.

Kerans sačeka dok se poslednja grupa ne izgubi u ulicama, pa ustade i pričvrsti kolt za opasač. Daleko na drugoj strani lagune bio je Beatrisin stan sa prozorima a mraku; bila je pogašena i svetlost na stubu. Kerans je već pomišljao da se popne na poslednji sprat, ali je sa sigurnošću pretpostavio da će Beatrisa biti na skladišnom brodu, bez svoje volje Strangmanov kućni gost.

Gore na ogradi pojavi se prilika nekog čoveka, zatim je nestade. Neki udaljeni glas nešto viknu, drugi odgovori s mosta. Na kuhinji se otvori donji otvor, i vedro prljavih splaćina bi izručeno na skver. Ispod broda se već bila nakupila prilična lokva tečnosti iz neizmernih dubina; uskoro će ispuniti lagunu i brod će opet zaploviti.

Zagnjurivši se ispod prenosnog lanca, Kerans stupi na najnižu lopaticu i brzo počne da se vuče nagore, hvatajući se rukama uz ove nakrivljene kružne lestvice. Lopatica lako zaškripa, pomerivši se pod njegovom težinom za nekoliko inča ukруг dok se prenosni lanac zatezao. Kad stiže na vrh, on se prebaci na čeličnu oblicu koja nosi osovinu točka sa lopaticama. Pošto se učvrstio na gornjem užetu za upravljanje mehanizmom za čišćenje lopatica, on polako počne da puzi uz gredu široku jednu stopu, zatim se uspravi i preko ograde palube za putnike pope se u mali otvor podijuma za zastavu. Uzano stepenište dijagonalno je vodilo do osmatračke palube, pa se Kerans nečujno pope njime zastajući dok je prolazio kraj druge dve palube

za slučaj da neki mamuran mornar kraj ograde ne bulji u mesec. Skriven u zavetrini belo obojenog komandantskog čamca privezanog na palubi, Kerans se kretao napred pretrčavajući od ventilatora do ventilatora; tako stiže do zardalog vitla, koje se nalazilo na nekoliko stopa od stola za ručavanje gde ih je Strangman zabavljao. Sto je bio oguljen, a divani i stolice naslagani u redu ispod džinovske slike koja je još bila prislonjena uz dimnjake.

Odjednom zastade i posegnu za koltom. Na jedva petnaestak stopa od njega, na krilu mosta, svetlucao je u mraku crven kraj cigarete, na izgled odvojen od bilo kakvog telesnog oblika. Balansirajući na stopalima, u nemogućnosti niti da krene napred niti da se povuče, Kerans pretraži tamu oko užarene tačke i razazna beli obod Admiralove šiljate kape. Trenutak kasnije, kad ovaj zadovoljno povuče dim, sjaj u njegovim očima odgovori sjaju zažarenog vrha cigarete.

Dok su ljudi dole prelazili preko skvera, Admiral se okrete i poče da zagleda osmatračku palubu. Preko ivice drvene ograde, Kerans je mogao videti kundak puške koja mu je bila ležerno smeštena u udubljenju lakta. Pikavac mu skliznu u ugao usana, a u vazduhu se rasturi kupa belog dima kao srebrna prašina. Dobra dva-tri sekunda gledao je pravo u Keransa, čija se figura ocrtavala u tami prema mnoštvu figura na platnu, ali ničim ne pokaza da ga je prepoznao, očigledno pretpostavljajući da je Kerans deo kompozicije. Zatim lagano uđe u kabinu mosta.

Brižljivo pazeći na svaki korak, Kerans se pomeri do ivice slike, pa se zagnjuri u senke iza nje. Preko palube se pružao mlaz svetlosti iz donjeg otvora. Pognut, stiskajući kolt u ruci, lagano se spusti niz stepenice na praznu donju palubu motreći na vrata da bi video ukoliko se bilo šta pomakne, ili uperenu pušku među zavesama. Strangmanov apartman bio je tačno ispod mosta, i u njega se ulazilo kroz vrata u alkovu iza bara.

Čekao je kraj vrata sve dok u kuhinji ne tresnu metalan poslužavnik; tada se nasloni na kvaku, podiže rezu i tiho stupi u mrak. Zastade nekoliko sekundi sa unutrašnje strane vrata, navikavajući oči na mutnu svetlost koja je dopirala u predsoblje kroz zastor od kuglica skriven iza ormančića sa mapama s desne strane. Na sredini sobe

nalazio se veliki sto za karte a na njemu smotane mape pod staklenim zvonom. Njegova bosa stopala utonuše u meku prostirku; provuče se kraj ormančića i zaviri kroz kuglice.

Soba duga oko 30 stopa bila je Strangmanov glavni salon; to je bila odaja čiji su zidovi bili obloženi hrastovinom, kožni kaučevi stajali su jedan prema drugome uz bočne zidove, a veliki starinski globus na bronzanom postolju nalazio se ispod prednjeg reda bočnih otvora. Sa tavanice su visila tri lustera, ali je goreo samo jedan iznad vizantijske stolice sa inkrustacijama od obojenog stakla na drugom kraju sobe; on je obasjavao drago kamenje što se prosipalo iz metalnih sanduka za oružje koji su bili postavljeni na niske stočice u polukrugu.

Glave zavaljene na stolici, jednom rukom dodirujući vitku nogu čaše sa pozlaćenom ivicom na stolu od mahagonija, sedela je Beatrisa Dal. Njena plava brokatska haljina bila je raširena unaokolo kao paunov rep, a nekoliko bisera i safira koji su joj se prosuli iz leve ruke sijali su u naborima kao magične oči. Kerans zastade gledajući u vrata preko puta koja su vodila u Strangmanovu kabinu, zatim polako razgrnu zavesu tako da kuglice lako zazvečaje.

Beatrisa ne obrati pažnju na to; očigledno joj je zvuk stakla koje zvecka bio isuviše dobro poznat. Sanduci kraj njenih nogu bili su ispunjeni mnoštvom drangulija od dragog kamenja - dijamantskih alki, pozlaćenih kopči, dijadema i lanaca od cirkona, ogrlica i privezaka od rajnskog stakla, ogromnih naušnica od gajenog bisera - i sve se to prelivalo iz jednog sanduka u drugi i padalo na poslužavnike koji su bili postavljeni na pod kao sudovi koji treba da pakupe potok žive.

Kerans za trenutak pomisli da je Beatrisa drogirana - izraz lica bio joj je odsutan i prazan poput maske voštane lutke, a pogled joj je bio uperen u neku daleku tačku. Zatim joj se ruka pokrenu i ona uobičajenim pokretom prinese usnama čašu s vinom.

"Beatrisa!"

Ona se trže, prosu vino u krilo i iznenađeno diže pogled. Gurnuvši kuglice unazad, Kerans brzo pređe preko sobe i uhvati je za lakat kad ona počne da se diže sa stolice.

"Beatrisa, čekaj! Ne miči se još!" Pokušao je da otvori vrata iza stolice, ali ustanovi da su zaključana. "Strangman i njegovi ljudi

pljačkaju po ulicama. Mislim da je gore na mostu samo Admiral."

Beatrisa priljubi lice uz njegove grudi, a njeni hladni prsti predoše preko crnih masnica koje su se probijale kroz opaljenu kožu. "Roberte, pazi! Šta je bilo s tobom? Strangman mi nije dopustio da gledam!" Njeno olakšanje i zadovoljstvo što vidi Keransa ustupiše mesto strahu. Zabrinuto pogleda po sobi. "Dragi, ostavi me ovde i odlazi. Mislim da mi Strangman neće učiniti zlo."

Kerans zavrte glavom i pomože joj da ustane. Gledao je Beatrisin elegantni profil, njena našminkana jarkocrvena usta i lakirane nokte, gotovo ošamućen opojnim mirisom parfema i šuštanjem njene haljine od brokata. Posle nasilja i prljavštine proteklih dana osećao se kao kakav prašnjavi istraživač Nefretitine grobnice koji se u dubinama nekropole spotiče preko njene divne oslikane maske.

"Strangman je za sve sposoban, Beatrisa! On je lud! Igrali su neku vrstu sablasne igre sa mnom, umalo me nisu ubili."

Beatrisa prikupi obod svoje suknje, otresajući nakit koji se priljubio na tkaninu. I pored raskošnog izbora pred njom, grudi i zglobovi na rukama bili su joj goli, samo je oko vrata nosila jednu od svojih malih zlatnih ogrlica. "Ali, Roberte, čak i ako iziđemo..."

"Ćuti!" Kerans zastade na nekoliko stopa od zavesa, gledajući kako se nabori lako pokreću i pokušavajući da se seti da li u predsoblju postoji neka otvorena puškarnica. "Sagradio sam mali splav, trebalo bi da nas odnese dovoljno daleko. Posle ćemo se odmoriti i napraviti veći."

Uputi se zavesi kad se dva nabora delimično razdvojiše, nešto se pokrenu zmijolikom brzinom i zavitlano srebrno sečivo dugo tri stope probi vazduh i zazvižda prema njegovoj glavi kao ogromna kosa. Trgnuvši se od bola, Kerans se pognu i oseti kako mu bodež okrznu desno rame i napravi plitak zarez u dužini od tri inča, pa se sa čeličnim drhtajem zabi u hrastovu oblogu iza njega. Sa rečima sleđenim u grlu, razrogačenih očiju, Beatrisa ustuknu i udari u jedan od stolova, prevrnuvši na pod sanduk sa draguljima.

Pre nego što je Kerans mogao da stigne do nje, jedna ogromna ruka strže zavesu i vrata ispuni džinovska prilika sa jednookom glavom pognutom napred kao u bika. Znoj mu je liptao sa golemih mišićavih grudi i pravio mrlje na njegovim kratkim zelenim pantalonama. U desnoj ruci držao je zašiljenu kuku od sjajnog čelika dugu dvanaest

inča i spremio se da je hitne u Keransov stomak.

Idući postrance po sobi, Kerans je smirivao ruke kojima je držao revolver, dok ga je pratilo jedno kiklopsko oko džinovskog crnca. Tada nagazi na otvorenu kopču ogrlice i posrnu unazad na sofu.

Dok se uspravljao uza zid, Veliki Cezar se baci kroz vazduh na njega, sa nožem koji je u kratkom luku sekao vazduh kao vrh propelera. Beatrisa vrisnu, ali njen glas naglo zaguši gromoglasno urlanje kolta. Kerans se sruči na sofu od trzaja i pogleda mulata koji se sroza niz vrata, lagano ispuštajući nož. Iz grla mu izbi čudno zadavljeno i krkljavo groktanje; sa kataklizmičnim grčem, koji kao da je izražavao sav njegov bol i osujećenost, on zgrabi zavesu od kuglica i zdera je sa gredice iznad vrata. Ispupčeni mišići njegovog grudnog koša skupiše se poslednji put. Umotan u zavesu pade ničice na pod sa svojim golemim udovima kao u kakvog podbulog džina, a hiljade kuglica rasuše se oko njega.

"Beatrisa! Hajde!" Kerans je ščepa za ruku i progura je u predsoblje kraj ispruženog tela. Desna ruka i podlaktica bile su mu utrnule od snažnih trzaja kolta. Pređoše alkov i protrčaše pored napuštenog bara. Gore sa mosta uzviknu jedan glas, i koraci požuriše preko palube prema ogradi.

Kerans zastade pogledavši bogate nabore Beatrisine haljine, pa napusti svoj plan da ponovo prođe onuda kuda je ušao na brod - preko krmenog točka.

"Moraćemo pokušati preko mostića." Pokaza joj na nečuvan ulaz na ogradi s desne strane gde su barski kupidoni, sa flautama na svojim rubinskim usnama, igrali pozivajući sa obe strane stepeništa. "Možda će biti malo vidljivo, ali to je otprilike jedini put koji nam sada ostaje."

Kad su bili na pola puta, mostić počeo da se ljulja na konopcima, i Admiral urliknu na njih. Trenutak kasnije grunu puška, i zrna počeoše svirati kroz krov pokriven pločama iznad njihovih glava. Kerans se pognu na početku mostića, izvi vrat da pogleda na most koji im je sada bio tačno iznad glave i spazi dug doboš puške kako štrči u vazduh dok Admiral manevriše.

Kerans skoči na skver, uhvati Beatrisu oko pasa i skinu je dole. Skupiše se zajedno ispod trupine skladišnog broda, zatim jurnuše preko skvera u najbližu ulicu.

Na pola puta, Kerans se osvrnu; na drugoj strani skvera pojavi se grupa Strangmanovih ljudi. Vikali su i trčali tamo-amo sa Admiralom, a onda spaziše Keransa i Beatrisu udaljene stotinu jardi.

Kerans krenu da trči dalje, stežući revolver u ruci, ali ga Beatrisa zadrža.

"Ne, Roberte! Pogledaj!"

Ispred njih, raspoređena celom širinom ulice, približavala se još jedna grupa sa čovekom u belom odelu u sredini. Koračao je sa jednim palcem nemarno zadenutim za pojas, drugim dajući znak svojim ljudima da nastave, a njegovi prsti gotovo su dodirivali vrh mačete kojom je vitlao čovek do njega.

Promenivši pravac, Kerans povuče Beatrisu ukoso preko skvera, ali prva grupa bila se već razvila u lepezu i odsekla ih. Sa palube broda diže se jedna raketa i obasja skver ružičastom svetlošću.

Beatrisa zastade, bez daha, bespomoćno držeći slomljenu potpeticu svoje zlatne papuče. Ne shvatajući, gledala je ljude koji su zatvarali obruč oko njih. "Dragi... Roberte... kako bi bilo otići na brod? Pokušaj da se tamo sam vratiš."

Kerans je uhvati za ruku, i oni se povukoše u senke ispod prednjeg točka gde su ih lopatice štitile od puške na mostu. Napor od penjanja na brod i trčanja po skveru iscrpli su Keransa; pluća su mu uvlačila vazduh u bolnim grčevima tako da je jedva mogao da umiri ruku u kojoj je držao revolver.

"Keranse..." Strangmanov hladan ironičan glas razli se po skveru. Išao je napred, ležerno kaskajući, tačno na dometu kolta, ali dobro zaklonjen ljudima sa obe strane. Svi su nosili mačete, a lica su im bila ljubazna i smirena.

"Svršeno je, Keranse... Svršeno." Strangman se zaustavi na dvadeset stopa od Keransa; njegove sardonične usne bile su iskrivljene u bled osmeh. Posmatrao ga je gotovo s toplim sažaljenjem. "Žao mi je, Keranse, ali ti si pomalo dosadan. Baci pištolj ili ćemo ubiti i devojkju Dal." Pričeka nekoliko trenutaka. "Ja to stvarno mislim"

Keransu se povrati glas. "Strangmane..."

"Keranse, sad nije vreme za metafizičku diskusiju." U glas mu se uvuče ton uznemirenosti, kao da ima posla s jogunastim detetom. "Veruj mi, nema vremena za molitve, nema vremena ni za šta.

Rekao sam ti da baciš pištolj. Onda kreni napred. Moji ljudi misle da si na silu odvuкао gospođicu Dal; neće je ni pipnuti." Zatim dodade s prizvukom pretnje: "Hajde, Keranse. Ne želimo da se išta dogodi Beatrisi, je li tako? Pomisli kakva će divna maska biti od njenog lica", i zacereka se kao ludak. "Bolja nego onaj stari aligator što si ga ti nosio."

Dok ga je sluz gušila u grlu, Kerans se okrete oko sebe i pruži revolver Beatrisi pritisnuvši njene male šake oko drške. Pre nego što su im se oči susrele, on odvrti pogled, udišući poslednji put mošusni miris sa njenih grudi, onda se uputi na skver kao što je Strangman naredio. On ga je gledao sa zlim i usiljenim osmehom; onda odjednom skoči napred i zareža, terajući druge da krenu za njim.

Dok su dugi noževi probadali vazduh za njim, Kerans se okrete i jurnu oko točka sa lopatama, pokušavajući da se dočepa prostora iza broda. Noga mu se okliznu u jednoj od smrdljivih bara, pa ne mogavši da se zadrži on tresnu svom težinom na zemlju. Nekako se skupi na kolena, nemoćno dižući jednu ruku da se odbrani od kruga podignutih mačeta. Tada oseti kako ga nešto ščepa otpozadi i grubo povuče unazad tako da izgubi ravnotežu.

Povrativši uporište na vlažnoj kaldrmi, on začu kako Strangman iznenadeno uzvikuje. Grupa ljudi u smeđim uniformama, sa puškama o ramenu, hitro izlete iz tame iza skladišnog broda gde su se skrivali. Na čelu im je bila gizdava živahna figura pukovnika Rigsa. Dva vojnika nosila su laki mitraljez, a treći dve kutije s redenicima. Brzo ga postaviše na tronožni stalak, na deset stopa ispred Keransa, i uperiše rupičasti doboš sa vazдушnim hlađenjem na zbunjenu rulju koja je uzmicala od njih. Ostali vojnici se razviše u veliki polukrug, bodući bajonetima sporije Strangmanove ljude.

Većina posade uzmicala je u opštoj gužvi preko skvera, ali dvojica, koja su još držala svoje bodeže, pokušашe da se probiju kroz kordon. Smesta im se iznad glava prosu kratak oštar rafal, pa oni ispustiše noževe i bez reči se nadadoše u trk za ostalima.

"U redu, Strangmane. Dosta će biti." Rigis udari palicom Admirala po grudima i primora ga da uzmakne.

Potpuno zbunjen od svega, Kerans je prazno buljio u vojnike koji su jurili kraj njega. Bespomoćno pređe pogledom preko skladišnog

broda, kao da očekuje da se dokotrlja neki veliki opsadni top i obrne situaciju. Međutim, umesto toga, na mostu se pojaviše dva vojnika pod šlemovima noseći pokretni reflektor čiji snop svetlosti upraviše dole na skver.

Kerans oseti kako ga neko uhvati za lakat. Okrenu se i ugleda brižno lice narednika Makredija koji je stajao sa mašinkom o ramenu. Isprva gotovo da ne prepoznade Makredija, pa jedva sa naporom uspe da u glavi smesti njegove orlovske crte kao neko lice koga se nejasno seća sa druge strane životnog veka.

"Dobro ste, gospodine?" tiho upita Makredi. "Izvinjavam se što vas ovako cimamo okolo. Izgleda da ste se ovde malo zabavljali."

13. SUVIŠE BRZO, SUVIŠE KASNO

Do osam sati sledećeg jutra, Rigs je sredio situaciju i bio je u mogućnosti da se nezvanično vidi s Keransom. Štab mu je bio smešten u stanici za ispitivanje i dominirao je nad ulicama dole, naročito nad brodom na skveru. Razoružani, Strangman i njegova posada sedeli su unaokolo u senci ispod broda; na njih je pazio laki puškomitraljez kojim su rukovali Makredi i dvojica njegovih ljudi.

Kerans i Beatrisa prenoćili su u bolničkom odeljenju na Rigsovom patrolnom čamcu, dobro naoružanom brodu od 30 tona koji je sada bio usidren uz hidroplan u centralnoj laguni. Jedinica je stigla ubrzo po ponoći, a izviđačka patrola je došla u stanicu za ispitivanje na ivici isušene lagune otprilike u vreme kad je Kerans ušao u Strangmanov apartman na skladišnom brodu. Kad su čuli puškaranje, smesta su sišli na skver.

"Pogodio sam da je Strangman ovde", objasni Rigs. "Jedna naša vazдушna patrola izvestila je da je videla hidroplan nešto pre mesec dana, pa sam računao da možda imate malo neprilika s njim ukoliko se još vrzmate ovuda. Dobar izgovor za to bio nam je pokušaj da povratimo stanicu za ispitivanje." Potom sede na ivicu stola gledajući kako helikopter kruži otvorenim ulicama. "To bi trebalo da ih umiri za neko vreme."

"Izgleda da je Deili najzad našao svoja krila", primeti Kerans.

"Mnogo je vežbao." Rigs upravi svoje inteligentne oči na Keransa i nemarno reče: "Uzgred rečeno, je li ovde Hardman?"

"Hardman?" Kerans lagano zavrte glavom. "Nije; nisam ga video od onoga dana kad je nestao. Biće da je dosad već daleko, pukovniče."

"Verovatno si u pravu. Pomislio sam samo da bi mogao da bude negde ovde." Obasja Keransa prijateljskim osmehom, očigledno mu praštajući što je probušio i potopio stanicu za ispitivanje, ili pak dovoljno taktičan da ne poteže stvar tako brzo posle Keransovih mučnih iskušenja. Pokaza dole na ulice obasjane suncem. Osušeni mulj na krovovima i zidovima izgledao je kao stvrdnuto đubrivo. "Prilično je gadno tamo dole. Velika je šteta za starog Bodkina. Stvarno je trebalo da pođe sa nama na sever."

Kerans klimnu glavom gledajući preko kancelarije u tragove mačeta,

zasečene u drveni ram oko vrata, deo štete koja je neizazvano pričinjena stanici posle Bodkinove smrti. Veći deo krša bio je raščišćen, a njegovo telo, koje je ležalo dole u laboratoriji među programskim mapama umrljanima krvlju, prebačeno je na patrolni brod. Na svoje iznenađenje, Kerans shvati da je već gotovo zaboravio na Bodkina, i da ne oseća nešto više od beznačajnog žaljenja za njim. Rigsovo pominjanje Hardmana podsetilo ga je na nešto daleko hitnije i važnije, na veliko sunce koje mu je još magnetski udaralo u duhu, pa vizija beskrajnih peščanih obala i kao krv crvenih močvara juga promače pred njegovim očima.

Priđe prozoru, izvuče iverčić iz rukava svoje nove uniforme i zagleda se dole u ljude okupljene ispod skladišnog broda. Strangman i Admiral prišli su do puškomitraljeza i bunili se nešto kod Makredija koji je neosetljivo odmahivao glavom.

"Zašto ne uhapsite Strangmana?" upita Kerans.

Rigs se kratko nasmeja. "Zato što nema apsolutno ničega za šta bih mogao da ga uhvatim. Pravno, što on sasvim dobro zna, imao je apsolutno pravo da se brani od Bodkina i da ga ubije ako bude potrebno." Kad ga Kerans iznenađeno pogleda preko ramena, on nastavi: "Zar se ne sećaš Zakona o povraćenom zemljištu i Propisa o održavanju nasipa? Oni su još i te kako na snazi. Znam da je Strangman jedan gad - s tom njegovom belom kožom i aligatorima - ali strogo uzevši on zaslužuje medalju zato što je ispumpao lagunu. Ako se bude žalio, imaću muke da objasnim onaj puškomitraljez dole. Veruj mi, Roberte, da sam stigao pet minuta kasnije i zatekao te isečenog na komade, Strangman bi mogao tvrditi da si bio Bodkinov saučesnik i ja ne bih bio u mogućnosti da bilo šta učinim. Pametan je on!" Izmoren, posle samo tri časa sna, Kerans se nasloni na prozor blede se osmehujući za sebe, pokušavajući da Rigsov tolerantan stav prema Strangmanu uskladi sa onim što je on sam doživeo od toga čoveka. Bio je svestan da njega i Rigsa sada razdvaja još veći jaz. Mada je pukovnik stajao na samo nekoliko stopa od njega i naglašavao svoje obrazloženje živahnim mahanjem palicom, on nije mogao potpuno da prihvati misao da je Rigs stvaran, gotovo kao da je neka komplikovana trodimenzionalna kamera projektovala njegovu sliku u stanicu za ispitivanje preko ogromnih daljina vremena i prostora. Rigs, a ne on, bio je putnik kroz

vreme. Kerans je primetio isti nedostatak fizičke vrednosti i kod ostale posade. Mnogi od prvobitnih članova bili su zamenjeni - svi oni, uključujući Vilsona i Koldvela, koji su počeli da doživljavaju duboke snove. Iz tog razloga, možda, a delimično i zbog njihovih bledunjavih lica i slabih očiju, u tako izrazitoj suprotnosti prema Strangmanovim ljudima, sadašnja posada je izgledala spljoštena i nestvarna, i kretala se okolo vršeći svoje zadatke kao inteligentni androidi.

"A pljačkanje?" upita.

Rigs sleže ramenima. "Sem nekoliko drangulija koje su digli iz jednog starog Vulvorta *Vulvort - robna kuća koja prodaje jevtinu robu (po Amerikancu F.W. Vulvortu koji je razvio tip trgovine jevtinom robom)*; *prim. prev.* nije uzeo ništa što se ne bi moglo objasniti prirodnom veselošću od strane njegovih ljudi. Što se tiče svih tih statua i tako dalje, on čini značajnu stvar time što spasava umetnička dela koja su bila napuštena po nuždi. Mada pouzdano ne znam kakvi su mu stvarni motivi." Zatim potapša Keransa po ramenu. "Moraćeš da zaboraviš na Strangmana, Roberte. On sada mirno sedi sam zato što zna da je zakon na njegovoj strani. Kad ne bi bio, ovde bismo imali veličanstvenu bitku." Onda prekide misao. "Izgledaš veoma iscrpljen, Roberte. Još imaš one snove?"

"Ovde-onde." Kerans se strese. "Poslednjih nekoliko dana, ovde je bilo bezumno. Teško je opisati Strangmana - on je kao beli đavo iz kulta vudu. Ne mogu da prihvatim ideju da će se tek tako izvući. Kad ćeš opet potopiti lagunu?"

"Opet potopiti...?" ponovi Rigs zavrtevši zbunjeno glavom. "Roberte, ti si zaista izgubio vezu sa stvarnošću! Što pre odeš odavde, tim bolje. Poslednja stvar koju nameravam učiniti jeste da potopim lagunu. A ukoliko to bilo ko pokuša, lično ću mu oktinuti glavu! Povraćaj zemlje, naročito gradskog područja kao što je ovo u samom centru nekadašnjeg glavnog grada, predstavlja prioritet vrste AI. Ako Strangman ozbiljno misli da ispumpa još dve susedne lagune, ne samo da će dobiti oproštaj nego i titulu generalnog guvernera pride." Pogleda dole kroz prozor gde su metalne prečage lestvica za slučaj požara zvonile na suncu. "Evo ga, dolazi. Pitam se šta sada ima u svom jadnom malom umu?"

Kerans pride Rigsu odvrćajući pogled od lavirinta trulo žutih

krovova kuća. "Pukovniče, moraćeš opet da je poplaviš, bilo zakona ili ne. Jesi li bio dole u tim ulicama? One su sramne i odvratne! To je svet košmara koji je mrtav i gotov. Strangman vaskrsava lešinu! Posle dva-tri dana ovde, ti ćeš..."

Rigs se naglo okrete od stola, presekavši Keransa. U glasu mu se oseti nestrpljenje. "Ne nameravam ostati ovde tri dana", odseče suvo. "Ne brini! Ja ne patim ni od kakvih kretenskih opsesija o ovim lagunama, poplavljenim ili drukčijim. Sutra smesta odlazimo, svi mi!" Zbunjen, Kerans reče: "Ali ne možete otići, pukovniče. Strangman će još biti ovde."

"Naravno da će biti! Misliš li da brod-lopatar ima krila? On nema razloga da ode ako veruje da može izdržati i kišne oluje i velike talase vrućine koji nailaze. Nikad se ne zna. Ako uspe da sprovede hlađenje u nekoliko od ovih velikih zgrada, možda će moći. Vremenom, ukoliko povrati dovoljan deo grada, možda će pokušati da se on ponovo naseli. Kad se vratimo u Berd, ja ću svakako podneti zvaničnu preporuku. Međutim, sada nemam ni zbog čega da ostajem ovde - ne mogu da preselim stanicu, ali to je zasluženi gubitak. U svakom slučaju, tebi i devojci Dal je potreban odmor. I da se malo povratite. Shvataš li koliko je ona srećna što je ostala živa? Blagi bože!" Odsečno klimnu glavom Keransu i ustade upravo u trenutku kad se na vratima začu odlučno kucanje. "Treba da budeš zahvalan što sam došao na vreme."

Kerans pređe do bočnih vrata da bi izbegao Strangmana. Zastade za trenutak da pogleda Rigsa. "To ne znam, pukovniče. Bojim se da si došao isuviše kasno."

14. VELIKI SLEM

Veliki slem (u bridžu) - nošenje svih karata u jednoj igri; prim. prev.

Šćućuren u maloj kancelariji dva sprata iznad brane, Kerans je slušao muziku sa osvetljene gornje palube skladišnog broda. Strangmanova sedeljka je bila još u punom jeku. Dva mlada člana posade gurala su velike točkove koji su se polako okretali, sekući lopatama krugove jako obojene svetlosti i bacajući ih gore u nebo. Gledane odozgo, bele platnene nadstrešnice ličile su na veliku šatru kakvog vašarišta, blistavo žarište buke i slavlja na zamračenom skveru.

Čineći ustupak Strangmanu, Rigs mu se pridružio na oproštajnoj večeri. Između dvojice vođa bila je sklopljena pogodba; najpre je mitraljez bio povučen, a donji nivo stavljen na neograničeno raspolaganje pukovnikovim ljudima, dok se Strangman složio da ostane u perimetru lagune sve dok Rigs ne ode. Celoga dana su Strangman i njegov čopor lunjali ulicama, pa su se tu i tamo povremeno razlegali glasovi pljačke i pucnjava. Čak i sada dok su poslednji gosti, pukovnik i Beatrisa Dal, napuštali zabavu i peli se lestvicama za slučaj požara u stanicu za ispitivanje, na palubi izbi tuča i boce stadoše da lete dole na skver.

Kerans se reda radi pojavio na zabavi, držeći se podalje od Strangmana, koji gotovo i nije pokušao da razgovara sa njim: U jednom trenutku, između kabaretskih tačaka, prošišao je pokraj Keransa, namerno ga očešavši, i nazdravio mu svojim peharom.

"Nadam se da vam nije mnogo dosadno, doktore. Izgledate umorni. Zamolite pukovnika da vam pozajmi svog slugu da vas hladi." Potom uputi zao osmeh Rigsu koji je sedeo uspravno na svilenom jastučetu s resama, sa budnim izrazom na licu kao oblasni izaslanik na pašinom dvoru. "Zabave na koje smo doktor Kerans i ja navikli, sasvim su drukčije, pukovniče. Tu se stvarno zabavlja."

"To verujem, Strangmane", blago odvrati Rigs, ali Kerans se okrenu, nesposoban kao i Beatrisa da sakrije svoje osećanje odvratnosti prema Strangmanu. Ona je preko ramena gledala na skver, i lako mrštenje za trenutak prekri raspoloženje umrtvljenosti i uronjenosti u

sebe kome se opet vraćala.

Gledajući sa rastojanja kako Strangman pljeska sledećoj tački programa, Kerans se zapita da li on na neki način nije prešao svoj vrhunac i ne počinje li da se raspada. Sada je izgledao prosto gnusan, kao vampir koji truli, prepun zla i užasa. Nekadašnji šarm je iščezao, a umesto ujeda pojavio se grabljiv sjaj. Čim je to mogao, Kerans se napravi da ga je uhvatio blag napad malarije, pa iziđe napolje i pope se uz požarne lestvice u stanicu za ispitivanje.

Sada kad se odlučio za jedno jedino moguće rešenje, Kerans oseti da mu je um opet jasan i sređen, da se pruža napolje, izvan obima lagune.

Na samo pedeset milja prema jugu gomilali su se kišni oblaci u gustim slojevima, brišući močvare i arhipelage horizonta. Zamračeno događajima prethodne nedelje, arhaisko sunce u njegovom umu opet poče neprekidno da udara ogromnom snagom, stapajući se sada sa stvarnim suncem koje se naziralo iza kišnih oblaka. Nemilosrdno i magnetski privlačno, zvalo ga je na jug u strašnu vrućinu i potopljene lagune ekvatora.

Uz Rigsovu pomoć, Beatrisa se pope na krov stanice za ispitivanje koji je služio i kao pristanište za helikopter. Kad narednik Deili upali motor i rotori počеше da se okreću, Kerans se brzo spusti dole na balkon dva sprata niže. Nađe se tačno na sredini između helikoptera i brane, a duga terasa zgrade povezivala je ove tri tačke.

Iza zgrade se nagomilao ogroman nanos mulja. Dizao se iz okolne močvare sve do ograde terase na koju se izlivala raskošna vegetacija. Pognut ispod širokog lišća paprati, Kerans otrča do brane koja je bila uglavljena između ivice zgrade i susednog poslovnog bloka. Pored izlaznog kanala na drugoj strani lagune, gde su bili postavljeni teretni čamci s pumpama, to je bila jedina krupna ulazna tačka za vodu koja je prodrla u lagunu. Prvobitni kanal, nekada širok i dubok dvadeset jardi, skupio se u uzan rukavac zapušten muljem i gljivama, a njegov šest stopa širok otvor bio je zakrčen gomilom teških panjeva. U početku kad se zid ukloni, brzina toka će biti mala, ali kako voda bude odnosila sve više mulja, otvor će se opet proširiti. Kerans izvuče dve četvrtaste crne kutije iz malog skrovišta ispod jedne olabavele kamene ploče, u njima je bilo po pet štapića dinamita povezanih ujedno. Proveo je celo popodne tražeći ih po

okolnim zgradama, uveren da je Bodkin opljačkao arsenal baze onda kad je i on ukrao kompas; i stvarno, najzad pronade blago u jednoj praznoj cisterni u klozetu.

Kad motor helikoptera poče glasnije brektati dok je izduvna cev bljuvala varnice u tamu, Kerans upali kratak fitilj od 30 sekundi, prebaci se preko ograde i potrča prema sredini brane. Tu se saže i obesi sandučiće da vise sa male kuke koju je ranije te večeri zabio u spoljni red panjeva. Sandučići glatko skliznuše do na dve stope od površine vode i izgubiše se iz vida.

"Doktore Keranse! Mičite se odatle, gospodine!"

Kerans podiže glavu i ugleda narednika Makredija kako stoji na drugom kraju brane kod ograde susednog krova. Makredi se naže napred, odjednom primeti svetlucav kraj fitilja, pa brzo smače svoju tompsonku.

Kerans sagnut potrča nazad duž brane. Kad stiže do terase, Makredi ponovo uzviknu i ispali kratak rafal. Zrna zazvečaše po ogradi kopajući parčice cementa, a Kerans pade kad ga jedan bakarnikleni metak pogodi u desnu nogu, odmah iznad članka. Dok se prebacivao preko ograde, on spazi kako Makredi veša pušku o rame i skače dole na branu.

"Makredi! Vрати se!" povika narednika koji je dugim koracima grabio po drvenim daskama. "Eksploziraće!"

Uzmičući između lišća, dok mu se glas gubio u urlanju helikoptera koji je ubrzavao motor pred uzletanje, bespomoćno je gledao kako se Makredi zaustavlja na sredini brane i saginje da dohvati sandučiće.

"Dvadeset osam, dvadeset devet..." Kerans automatski završi sam za sebe. Okrenu leđa brani, othrama terasom i baci se na pod.

Kad se tamnim nebom prlomi gromovit urlik eksplozije, ogroman vodoskok pene i mulja osvetli kratkim bleskom terasu ocrtavajući Keransovu prostrtu priliku. Činilo se kao da se buka od početnog krešenda pojačava stalnim prigušenim brujanjem, a prodorna grmljavina udarnog talasa povuče se pred potmulim šumom razbesnele bujice. Grumenje mulja i iskidanog rastinja zasu ploče oko Keransa; on se s mukom podiže na noge i odvuče do ograde.

Voda je rasla na njegove oči i u mlazevima nadirala dole u ulice,

noseći sa sobom ogromne gromade mulja. Nastade opšta trka na palubi skladišnog broda; desetine ruku pokazivale su gore na vodu koja se izlivala iz pukotine. Slivala se u skver, gasila vatre i zapljuskivala korito broda koji je još podrhtavao od eksplozije.

Onda donji deo brane odjednom pade napred, a gomila od dvanaestak trupaca od po dvadeset stopa sruči se dole. Sedlo od mulja u obliku slova U sruši se za njima, otkrivajući ceo otvor rukavca, pa nešto što je ličilo na gigantsku kocku vode visoku pedeset stopa preturi se dole u ulicu kao mlitav grumen pihtija. Uz potmulo urlanje zgrada koje se ruše, more se sruči svom silinom.

"Keranse!"

Okrenu se kad mu iznad glave prozvižda hitac, opazi Rigsa kako s pištoljem trči sa pristaništa za helikopter. Motor helikoptera je smanjio brzinu, a narednik Deili je pomagao Beatrisi da izađe iz kabine.

Zgrada se tresla pod udarom bujice koja ju je oblivala. Rukom pridržavajući desnu nogu, Kerans dohrama u zavetrinu malog tornja u kome je ranije bila njegova osmatračnica. Iza pojasa od pantalona izvuče kolt 45, uhvati dršku obema rukama i dva puta opali iza ugla na Rigsovu gologlavu priliku koja se približavala. Oba hica promašiše, ali Rigs se zaustavi i ustuknu nekoliko stopa, hvatajući zaklon iza jedne balustrade.

Začuše se brzi koraci, pa on pogleda okolo: Beatrisa je trčala terasom prema njemu dok su Rigs i Deili vikali za njom. Stiže do ugla i baci se na kolena kraj Keransa.

"Roberte, moraš da odeš! Sada pre nego što Rigs dovede još ljudi! On hoće da te ubije, ja znam."

Kerans klimnu glavom, s mukom se uspravljajući na noge. "Narednik - nisam shvatio da on patrolira. Kaži Rigsu da mi je žao..."
Bespomoćno odmahnu rukom, onda poslednji put pogleda lagunu. Crna voda se valjala kroz zgrade i dopirala do gornje ivice prozora. Prevrnut i sa otkinutim lopatama, skladišni brod se lagano udaljavao prema drugoj obali, a trup mu je štrčao u vazduh kao trbuh umirućeg kita. Mlazevi pare i pene izbijali su iz njegovih kotlova koji su se rasprskavali i probijali se kroz pukotine na trupu kad ga je voda terala preko oštih ivica polupotopljenih pervaza. Kerans ga je gledao sa spokojnim zadovoljstvom, sladeći se svežim oštrim dahom

koji je voda vratila laguni. Nije video ni Strangmana niti ijednog člana njegove posade. Delove razbijenog mosta i dimnjaka, koje je voda odnela s broda, progutaše i opet povратиše ključale podvodne struje.

"Roberte! Požuri!" Beatrisa ga povuče za ruku, bacivši pri tome brz pogled preko ramena na ustrčale prilike Rigsa i pilota na udaljenosti od svega pedeset jardi. "Dragi, kuda ćeš? Žao mi je što ne mogu biti s tobom!"

"Na jug", blago reče Kerans slušajući grohot sve dublje vode. "Prema suncu. Bićeš sa mnom, Bea."

Zagrli je, onda se istrže iz njenih ruku i otrča do zadnje ograde terase, razgrćući teško lišće paprati. Kad kroči na mulj, iza ugla izbiše Rigs i narednik Deili i zapucaše u lišće, ali Kerans se sagnu i pobeže između povijenih stabala, tonući sve do kolena u meko blato. Ivica močvare bila se nešto malo povukla kad se voda izlila u lagunu, i on kroz guste alge s mukom izvuče do vode glomazni splav koji je sam napravio od četiri bureta od po pedeset galona povezanih u paralelnim parovima.

Kad motor ožive, on se iscrpljeno spusti na daske, a zrna iz Rigsovog kolta 38 počеше da probijaju malo trouglasto jedro. Vodeno rastojanje polako se poveća na stotinu, onda na dve stotine jardi i, on stiže do prvog od malih ostrva koja su izrastala iz baruštine na krovovima usamljenih zgrada. Skriven ovde, on sede uspravno i skrati jedro; zatim se poslednji put osvrnu na obrub lagune.

Rigsa i pilota nije više video, ali visoko gore na tornju zgrade ugleda usamljenu Beatrisinu priliku kako lagano maše u pravcu močvare, neumorno smenjujući ruke, iako nije mogla da ga razazna među ostrvcima. Daleko sa njene desne strane, izdignuta u nanosima mulja koji ih je opasivao, ostala su dobro poznata mesta, čak i zeleni krov 'Rica', i iščezavala u izmaglici. Poslednje što je mogao videti bila su usamljena slova džinovske parole, koju su ispisali Strangmanovi ljudi, kako izranjaju iz tame nad mirnom vodom kao kakav završni epitaf: ZONA VREMENA.

Suprotna struja vode uspori njegovo napredovanje, pa petnaest minuta kasnije, kad gore u vazduhu zaurla helikopter, on još nije bio stigao do kraja močvare. U prolazu kraj poslednjeg sprata jedne male zgrade uvuče se unutra kroz prozor i mirno sačeka dok je vazduhoplov urlao gore-dole mitraljirajući ostrva.

Kad helikopter ode, on se opet otisnu i za jedan sat konačno isplovi iz izlaznih voda močvare i uđe u prostrano kopneno more koje će ga odvesti na jug. Velika ostrva, duga i po nekoliko stotina jardi, prekrivala su njegovu površinu; gusto rastinje je hrlilo u vodu, a konture ostrva bile su potpuno izmenjene od nadošle vode za kratko vreme koje je proteklo otkako su tražili Hardmana. Kerans ugasi motor, diže malo jedro i krenu ravnomernom brzinom od dve-tri milje na sat, hvatajući lak južni povetarac.

Noga je počela da mu se koči ispod kolena, i on otvori malu sanitetsku torbu koju je bio spakovao i ispra ranu raspršenim mlazom penicilina, zatim je čvrsto previ. Pred samu zoru, kad bol postade nepodnošljiv, uze jednu tabletu morfijuma i pade u nemiran san pun potmule jeke; u snu se veliko sunce širilo sve dok nije ispunilo celu vasionu, a same zvezde stadoše da poigravaju od njegovih udaraca.

Probudio se u sedam sati sledećeg jutra, ležeći naslonjen na katarku na sjajnom suncu, sa otvorenom sanitetskom torbom na krilu. Pramci splava bili su zabijeni u veliko stablo paprati koje je raslo sa ivice jednog malog ostrva. Na milju daleko jurio je helikopter na visini od pedeset stopa iznad vode. Puškomitraljez iz njegove kabine bljuvao je vatru dole na ostrva. Kerans obori katarku i skliznu unutra ispod drveta da sačeka dok helikopter ne ode. Masirajući nogu, ali bojeći se morfijuma, pojede parče čokolade, prve od deset koliko je uspeo da pokupi. Srećom, podoficiru koji je bio zadužen za magacine na patrolnom čamcu bilo je naloženo da Keransu u svako doba dozvoli slobodan pristup medicinskoj opremi i materijalu.

Vazdušni napadi nastaviše se svakih pola sata, pa mu helikopter jednom prelete tačno iznad glave. Iz svog skrovišta na ostrvu, Kerans je jasno video kako Rigs osmatra iz donjeg otvora, besno isturajući svoju malu donju vilicu. Ipak se mitraljeska vatra sve više razređivala i letovi konačno prestadoše toga popodneva.

Do tada, u pet časova, Kerans je bio gotovo potpuno iscrpljen. Podnevna temperatura od 70 stepeni izvukla je svu energiju iz njega, i on je mlitavo ležao pod nakvašenim jedrom, puštajući da mu topla voda kaplje na grudi i lice, moleći se da dođe svežiji dah večeri. Površina vode pretvorila se u vatru, pa se činilo da splav lebdi na

oblaku lutajućeg plamena. Progonjen čudnim vizijama, iznemoglo je veslao jednom rukom.

15. RAJEVI SUNCA

Sledećeg dana, srećom, olujni oblaci su prolazili gore između njega i sunca, i vazduh se znatno rashladio. U podne se temperatura spustila na 35 stepeni. Velike gromade crnih kumulusa na samo četiri-pet stotina stopa iznad njega zatamnile su vazduh kao da je pomračenje sunca, i on ožive dovoljno da pokrene motor i poveća brzinu na deset milja na sat. Kružeci među ostrvima kretao se dalje na jug, idući za suncem koje je udaralo u njegovom duhu. Kasnije te večeri, dok su kišne oluje šibale po zemlji, oporavi se toliko da se mogao uspraviti na jednoj nozi uz katarku. Voda mu se u mlazevima slivala niz grudi, kidajući s njega iscepanu tkaninu sakoa. Kad prođe olujni pojas, vazduh se razbistri i on ugleda južnu obalu mora, liniju ogromnih nanosa mulja visokih preko stotinu jardi. U treperavoj sunčevoj svetlosti blistali su na horizontu kao polja od zlata, a krune džungle su se uzdizale iznad njih.

Na pola milje od obale presuši mu rezervoar. On odvrnu motor i baci ga u vodu; posmatrao je kako tone kroz smeđu vodu, puštajući sitne mehurove koji su se u lelujavom stubu dizali na površinu. Smota jedro i lagano zavesla protiv glavnog vetra. Kad je stigao do obale bio je sumrak, a senke su preletale preko velikih sivih padina. Hramljući kroz plićake priterao je splav uz obalu i seo na zemlju, oslonivši se na jedno od buradi. Zagledan u beskrajnu usamljenost ove mrtve poslednje obale, ubrzo iscrpljen pade u san.

Sledećeg jutra rastavi splav i izvuče delove jedan po jedan uz strme padine pokrivene sluzavim slojem vegetacije, nadajući se da će naći produžetak vodenog puta na jug. Veliki nanosi su se talasali miljama oko njega, krivudale su dine prošarane hobotnicama i nautiloidima. More se više nije videlo, i on ostade sam sa ovo nekoliko beživotnih predmeta, sličnih ostacima kakvog iščezlog kontinuuma; dine su se smenjivale jedna za drugom dok je on vukao tešku burad od pedeset galona s vrha na vrh. Nebo nad njim bilo je sumorno i bez oblaka, bezizrazno, bezosećajno plavetnilo, kao unutrašnji svod neke duboke neopozive psihoze, a ne nebeska sfera ispunjena burom

koju je poznao prethodnih dana. S vremena na vreme, pošto bi spustio jedan teret, oteturao bi u udolinu pogrešne dine i video da se spotiče po nemim udubljenjima sa podovima koji su razbijeni u heksagonalne ploče kao usnuo čovek koji traži nevidljiva vrata da iziđe iz svoga košmara.

Najzad je ostavio splav i nastavio da se batrga dalje sa malim zavežljajem stvari, osvrćući se dok su burad lagano tonula iza njega. Pažljivo izbegavajući mesta sa živim peskom između dina, kretao se prema udaljenoj džungli u kojoj su se zeleni tornjevi velikih rastavića i paprati izdizali stotinu stopa u vazduh.

Ponovo se odmarao ispod jednog drveta na ivici šume, brižljivo čisteći pištolj. Pred sobom je čuo kako slepi miševi cvile i proleću među tamnim deblima u svetu beskrajnog sumraka šume pri zemlji, i kako iguane reže i kidišu. Članak je počeo bolno da mu otiče; stalno istezanje povređenog mišića raširilo je prvobitnu infekciju. On odseče granu s jednog drveta i hramljući stupi u senke.

Pred večer počeo da pada kiša šibajući po golemim kišobranima na stotinu stopa iznad zemlje; crna svetlost prekidala se jedino kad bi se fosforescentne reke vode probijale i izlivala dole na njega. Plašeći se da se odmara preko noći, gurao je dalje odstreljujući iguane koje su navaljivale, trčeći od jednog masivnog stabla do drugog. Tu i tamo nailazio bi na uzan procep u svodu iznad glave, a bleđa svetlost bi obasjala malu čistinu sa razrušenim poslednjim spratom neke potonule zgrade koji se nazirao kroz lišće dok je kiša tukla po njemu. Ali tragovi bilo kakvih građevina koje je stvorio čovek postajali su sve ređi, jer su naselja i gradove juga davno progutali mulj i vegetacija.

Tri dana gurao je napred bez sna kroz šumu, hraneći se džinovskim bobicama koje su rasle kao grozdovi jabuka; odsekao je jednu jaču granu da mu posluži kao štaka. S vremena na vreme ugledao bi na levoj strani srebrna leđa reke u džungli; njena površina treperila je pod naletima kiše, ali nije mogao da dođe do nje zbog velikih mangrova kojima su bile obrasle obale.

Tako se nastavljalo njegovo silaženje u fantazmagoričnu šumu, dok mu je kiša nemilosrdno oblivala lice i ramena. Ponekad bi naglo prestajala, pa bi oblaci pare ispunjavali prostor između drveća, visili

nad natopljenim tlom kao prozirna runa i rasturali se tek kad bi se pljusak nastavio.

Za vreme jednog takvog prekida, on se pope uz neku strmu uzvišicu usred širokog proplanka u želji da izbegne vlažne magle, pa se nađe u uzanoj dolini između pošumljenih padina. Prekrivena gustom vegetacijom, brda su se talasala oko dolje kao dine preko kojih je ranije prešao i zatvarala ga u zeleni raskvašen svet. S vremena na vreme, kad bi se magle uzvitalale i podigle, ponovo bi za trenutak ugledao reku u džungli između uzvišica na daljini od pola milje. Sunce na zalasku obojilo je vlažno nebo, a bledogrimizne magle obavijale su grebene brda u daljini. Vukući se vlažnim tlom koje je nalikovalo na ilovaču on se utetura u nešto što je po svoj prilici predstavljalo ostatke nekog malog hrama. Nakrivljeni stubovi kapije vodili su ka blago nagnutom stepeništu gde je pet porušenih stubova činilo trošan ulaz. Krov je bio srušen, a od bočnih zidova ostalo je još samo nekoliko stopa. Na drugom kraju broda, razbijeni oltar gledao je na neuznemirenu sliku doline; tamo je sunce lagano tonulo, a njegov golemi disk pomorandžine boje bio je zastrt maglom.

Želeći da se tu skloni preko noći, Kerans prođe brodom iznemoglo zastajući, kad li kiša opet poče padati. Stigavši do oltara položi ruke na mermerni sto u visini grudiju i zagleda se u sve manji sunčev disk, čija se površina ritmički pokretala kao šljaka na sudu istopljenog metala.

"Aaa-ah!" slab, gotovo neljudski krik kao ječanje ranjene životinje jedva se čuo u vlažnom vazduhu. Kerans hitro pogleda oko sebe, pitajući se da možda neka iguana nije ušla za njim u ruševinu. Ali i džungla i dolina i sve kamenje bili su nemi i nepomični, a kiša je zalivala naprsline u trošnim zidinama.

"Aaa-ah!" Ovoga puta glas je došao spreda, negde iz pravca zamirućeg sunca. Disk je opet udarao i očigledno izvlačio ovaj zadavljeni odziv, upola kao protest, upola kao zahvalnost.

Brišući vlagu s lica, Kerans oprezno zađe iza oltara i ustuknu trgavši se, pošto je gotovo nagazio na ostatke čoveka koji je sedeo sa leđima uz oltar i glavom uspravljenom uz kamen. Glasovi su očigledno dolazili iz ove izmoždene prilike, ali ona je bila toliko nepokretna i pocrnela da Kerans pretpostavi da mora biti mrtva.

Čovekove duge noge, kao dve ugljenisane pritke od drveta,

beskorisno su štrčale ispred njega, omotane gužvom poderanih crnih rita i komada kore od drveta. Ruke i upale grudi bile su mu slično odevene, povezane kratkim komadima puzavica. Nekada bujna, a sada proređena crna brada pokrivala mu je veći deo lica, a kiša se slivala preko njegove upale donje vilice koja se isturala prema zamirućoj svetlosti. Sunce je padalo tačno na otkrivenu kožu njegovog lica i ruku. Jedna njegova ruka, skeletna zelena kandža, iznenada se podiže kao ruka iz groba i upravi u sunce kao da ga prepoznaje, zatim mlitavo pade na zemlju. Kad disk opet stade da udara, na licu se pokazala neka mala promena. Duboke usekline oko usta i nosa, šuplji obrazi koji su bili toliko upali preko široke vilice da je izgledalo da ne ostavljaju mesta za usnu šupljinu unutra, ispuniše se za trenutak kao da je jedan jedini dašak života iznenada prostrujao telom.

Nesposoban da mu se približi, Kerans je gledao ogormnu isušenu priliku na zemlji pred sobom. Čovek nije bio ništa drugo doli vaskrsao leš, bez hrane ili opreme, prislonjen uz oltar kao neko koga su iščupali iz groba i ostavili da čeka dan Strašnog suda.

Tada shvati zašto čovek nije mogao da ga primeti. Prljavština i gruba koža oko upalih očnih duplji spaljena suncem pretvorile su ih u pocrnele levkove na čijem je dnu mutan zagnojen sjaj blede odražavao daleko sunce. Oba oka bila su gotovo potpuno zatvorena usled raka rožnjače, i Kerans pomisli da te oči ne bi ni mogle videti bilo šta sem umirućeg sunca. Kako disk zapade za džunglu pred njima, a sumrak se kao koprena provuče kroz sivu kišu, čovekova glava se s mukom podiže, kao da pokušava da zadrži sliku koja mu se tako razorno upekla u mrežnjače. Onda se svali na jednu stranu na svom kamenom jastuku. Muve počеше da se roje po zemlji i zuje na njegovim izbrazdanim obrazima.

Kerans se saže da se obrati čoveku; izgledalo je da je on osetio njegov pokret. Slepe prazne oči stadoše da pretražuju sumorni nimbus oko njega.

"Hej, družo", začu se njegov glas kao slabačko škripanje. "Ti tamo, vojniče, hodi ovamo! Odakle si došao?" Njegova leva ruka zahvati kao rak okolo po vlažnoj kamenitoj ilovači, kao da nešto traži. Onda se čovek okrenu nazad iščezlom suncu, ne hajući za muve koje su mu se smeštale po licu i bradi. "Opet nestade! Aa-aah! Udaljava se

od mene! Pomozi mi da ustanem, vojniče, idemo za njim. Sada, pre nego što ode zauvek."

Zatim ispruži svoju kandžu prema Keransu kao prosjak koji umire. Glava mu se opet svali unazad, a kiša se poče slivati preko njegove crne lobanje.

Kerans kleče. I pored delovanja sunca i kiše, ostaci čovekovih pantalona od uniforme pokazivali su da je oficir. Njegova desna šaka koja je ostala zatvorena, sada se iznemoglo otvori. Na dlanu mu je bio mali srebrni cilindar sa kružnim brojčanikom, džepni kompas koji se nosi u torbicama za spasavanje vazduhoplovne posade.

"Hej, vojniče!" Čovek je naglo oživeo i njegova glava bez očiju okrete se prema Keransu. "Ja ti naređujem, ne ostavljaj me! Možeš se sada odmoriti dok ja čuvam stražu. Sutra krećemo dalje."

Kerans sede kraj njega, razveza svoj mali zavežljaj i poče da otire kišu i uginule muve sa čovekovog lica. Držeći izmučene obraze u svojim rukama kao obraze deteta, on pažljivo izgovori: "Hardmane, ovde je Kerans - doktor Kerans. Ićiću s tobom, ali pokušaj da se odmoriš." Hardman ničim ne pokaza da mu je ime poznato; veđe mu se lako svedoše, izražavajući zbunjenost.

Dok je Hardman ležao naslonjen uz oltar, Kerans svojim nožem poče da iskopava neke od raspuklih kamenih ploča iz broda crkve. Prenese komade nazad kroz kišu i sagradi grubo kameno sklonište oko nepokretne prilike, pokrivajući pukotine puzavicom otkinutom sa zidova. Mada zaklonjen od kiše, Hardman se malo uznemiri u tom mračnom alkovu, ali uskoro pade u lak san; s vremena na vreme naglo bi zahrkao. Kerans se kroz mrak vrati do ivice džungle, nabra pregršt bobica za jelo, pa se vrati do skloništa da bi sedeo kraj Hardmana sve dok nad brdima iza njih ne svane zora.

Ostao je sa Hardmanom sledeća tri dana, hranio ga bobicama i prskao mu oči onim što mu je ostalo od penicilina. Učvrstio je kolibu sa još nekoliko kamenih ploča i napravio grub ležaj od lišća. Tokom popodneva i večeri, Hardman bi sedeo u otvorenim vratima i kroz izmaglicu gledao u daleko sunce. U prekidima između oluja, njegovi kišom isprani zraci obasjavali su Hardmanovu zelenkastu kožu čudnom jakom svetlošću. Hardman nije uspeo da se seti Keransa i obraćao mu se jednostavno sa 'vojniče'; ponekad bi se prenuo iz umrtvljenosti da bi izdao niz nepovezanih zapovesti za sutradan.

Kerans je sve više osećao da je Hardmanova stvarna ličnost potisnuta duboko u njegovom umu, i da su njegovo spoljašnje ponašanje i reakcije samo blede odrazi te ličnosti, prigušeni njegovim delirijumom i simptomima od izloženosti suncu. Nagađao je da je Hardman izgubio vid otprilike pre mesec dana i da je po instinktu dopuzao do uzvišice na kojoj je bila ruševina. Odatle je najbolje mogao da vidi jedino postojanje dovoljno jako da ureže svoju sliku na njegove umiruće mrežnjače.

Drugog dana, Hardman poče pohlepno da jede kao da se sprema za još jedan pohod kroz džunglu; do kraja trećeg dana pojede nekoliko veza džinovskih bobica. Izgledalo je da se snaga odjednom vraća u njegovo veliko istrošeno telo, pa je tokom popodneva uspeo da se podigne na noge, oslanjajući se o dovratak, dok je sunce tonulo iza pošumljenih brda. Kerans nije bio siguran da li ga je Hardman sada prepoznao, ali monolog naređenja i uputstava prestade.

Kerans se veoma prijatno iznenadio kad se sledećeg jutra probudio i video da je Hardman otišao. Podigavši se u oskudnoj svetlosti praskozorja, on othrama dolinom do ivice šume gde se majušni potok račvao na svom putu prema dalekoj reci. Tu podiže pogled na tamne grane paprati koje su visile u tišini. Slabim glasom viknu Hardmanovo ime, slušajući njegove prigušene odjeke kako zamiru među mračnim stablima, zatim se vrati do kolibe. Prihvati bez komentara Hardmanovu odluku da krene dalje pretpostavljajući da će ga možda opet videti, a možda i neće, tokom njihove zajedničke odiseje prema jugu. Sve dok mu oči budu dovoljno jake da osećaju udaljene signale koje prenosi sunce i sve dok ga iguane ne nanjuše, Hardman će ići napred pipanjem tražeći put kroz šumu, sa glavom uzdignutom prema sunčevoj svetlosti koja se probijala kroz granje.

Kerans sačeka još dva dana kod kolibe za slučaj ako Hardman odluči da se vrati, zatim i sam krenu. Njegov sanitetski materijal bio je sada iscrpen, i sve što je nosio bili su torba bobica i kolt sa dva metka. Sat mu je još radio, pa ga je koristio kao kompas. Takođe je pažljivo beležio dane tako što je svakog jutra pravio zarez na svom opasaču.

Idući dolinom gacao je kroz onaj plitki potočić s namerom da stigne do obala daleke reke. Teške kišne oluje povremeno su šibale po površini vode, ali sada su izgledale koncentrisane na nekoliko

časova posle podne i uveče.

Kad mu tok reke zatraži da krene nekoliko milja u pravcu zapada da bi stigao do njenih obala, on diže ruke od tog pokušaja. Hrlio je dalje na jug, ostavljajući za sobom gušću džunglu brdskog kraja i ulazeći u ređu šumu koja najzad ustupi pred velikim prostranstvima močvare.

Obilazeći oko močvarnih krajeva, odjednom izbi na obale jedne ogromne lagune od preko jedne milje u prečniku; oivičena trakom belog peska kroz koji su se probijali vrhovi nekoliko porušenih stambenih zgrada, slične kućicama na plaži kad se gledaju iz daljine. U jednoj od njih se odmori jedan dan, nastojeći da izleči pocrneo i natečeni članak. Gledajući sa prozora na vodeni disk, posmatrao je kako se popodnevena kiša izliva na površinu sa nemilosrdnim besom; kad su se oblaci razišli i voda se smirila u glatku staklenu ploču, izgledalo je kao da njene boje ponavljaju redom sve one promene koje je video u svojim snovima.

Po приметnom porastu temperature mogao je zaključiti da je otišao preko sto pedeset milja na jug. Opet je vrelina sve prožimala, dizala se do 60 stepeni, i njemu se nije napuštala laguna sa praznim obalama i spokojnim prstenom džungle. Iz nekog razloga je znao da će Hardman uskoro umreti, i da on sam takođe neće možda još, dugo živeti u gustim netaknutim džunglama dalje na jugu.

Upola utonuo u san ležao je zavaljene glave, misleći na događaje proteklih godina koji su dostigli vrhunac njihovim dolaskom u centralne lagune i bacili ga u njegovu neuronsku odiseju, zatim na Strangmana i njegove strašne aligatore, i najzad, sa snažnim grčem žaljenja i nežnosti, na Beatrisu i njen bodri osmeh, zadržavajući uspomenu na nju jasno u svom duhu što je duže mogao.

Najzad opet priveza štaku za nogu, a drškom praznog kolta 45 izgriba na zid ispod prozora, siguran da niko nikada neće pročitati poruku:

Dvadeset sedmi dan. Odmorio se i krećem na jug. Sve je dobro.

Kerans.

Tako napusti lagunu i opet uđe u džunglu. Za nekoliko dana potpuno se izgubi sledeći lagune ka jugu kroz sve veću kišu i vrućinu, dok su

ga napadali aligatori i džinovski slepi miševi, drugi Adam koji traži zaboravljene rajeve ponovo rođenog sunca.

Sadržaj

1. NA OBALI KOD RICA
2. DOLAZAK IGUANA
3. KA NOVOJ PSIHOLOGIJI
4. MAGISTRALNE SUNCA
5. SILAZAK U DUBOKO VREME
6. POTOPLJENI KOVČEG
7. KARNEVAL ALIGATORA
8. ČOVEK SA BELIM OSMEHOM
9. VODA SMRTI
10. VEČE IZNENAĐENJA
11. BALADA O GOS'N KOŠTUNJAVKU
12. GOZBA LOBANJA
13. SUVIŠE BRZO, SUVIŠE KASNO
14. VELIKI SLEM
15. RAJEVI SUNCA